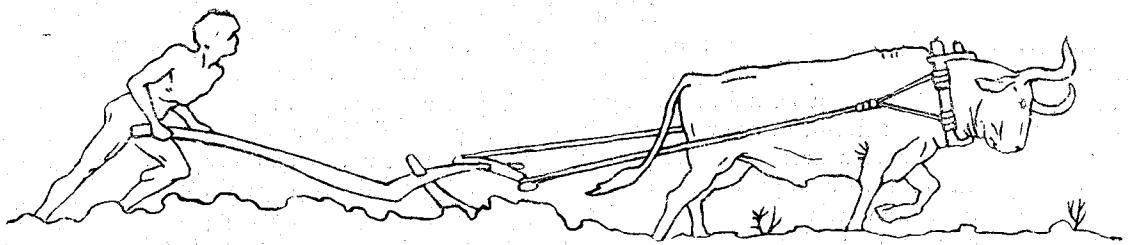

ΕΠΟΥΔΗ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΠΑΝΔΟΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ι' 31
ΜΑΪΟΥ 1910

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΣΩΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

[Τὸ κατωτέρῳ ἄρθρον περὶ Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης καὶ Σοσιαλισμοῦ εἶνε εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μελέτην περὶ «Νέων Κοινωνικῶν Θεσμῶν» τοῦ κ. Σ. Λοβέρδου. Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἐρευνῶται ὑπὸ τοῦ συνεργάτου μας θεωρητικῶς μὲν τὰ ἀντιμαχόμενα συστήματα τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ κολλεκτιβισμοῦ, αἱ σοσιαλιστικαὶ σχολαὶ καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη ἀπὸ ἡμίκοποι λιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόφεως. Εἰς τὴν ἐφαρμογήν των δὲ οἱ κυρίως νέοι κοινωνικοὶ θεσμοὶ: αἱ συνεργατικαὶ ἐταιρεῖαι, οἱ ἐργατικοὶ νόμοι, αἱ λαϊκαὶ οἰκοδομαί, οἱ περὶ δημοσίας ὑγεινῆς νόμοι, αἱ ἔνωσεις, ἐταιρεῖαι καὶ τὰ σωματεῖα καὶ τέλος ἐν ἐπιλόγῳ ἐπονται μελέται περὶ τῆς νέας κοινωνίας, τοῦ νέου κράτους καὶ τοῦ νέου δικαίου. Τὸ δημοσιεύμενον ἄρθρον μαρτυρεῖ μὲ ποιὸν σύστημα, πρωτοτυπίαν καὶ ἀπλοτητὰ νόμους εἰργάσθη ὁ κ. Λοβέρδος εἰς τὴν ἐνδιαφέρουσαν αὐτὴν μελέτην του.]

Η κοινωνικὴ μεταρρύθμισις ἐπέρχεται βαθμιαίως μὲ τὴν ἔξελιξιν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἰδεῶν. Ἡ μεγάλη πάλη διεξάγεται πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων στρατοπέδων τῶν οἰκονομολόγων καὶ σοσιαλιστῶν. Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιστήμη ἀντιτίθεται πρὸς τὸν Σοσιαλισμόν. Ἡ ἴδεα τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν ἴδεαν τῆς δύμαδος. Ἡ πάλη αὐτὴ μεταξὺ τῶν ἀντιμέτων θεωριῶν φέρει τὴν νίκην εἰς τὰς ἴδεις, τὴν ἐπιβολὴν εἰς τὰ συστήματα καὶ δίδει τὴν κατεύθυνσιν τῆς κοινωνικῆς μεταρρύθμισεως.

Διὰ νὰ νοηθῇ συστηματικῶς ἡ κοινωνικὴ δργάνωσις, ἡ ἀπὸ τοὺς νέους θεσμοὺς μεταρρύθμισις τῆς κοινωνίας καὶ τὸ νέον πνεῦμα μὲ τὸ ὅποιον ἔξελισσεται τὸ κοινωνικὸν καθεστώς ἀπαιτεῖται ἡ γνῶσις τῶν δύο συστημάτων ὑπὸ τὰ δποια διεξάγεται ὁ κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς δῆμος.— Διὰ τὸν μεθοδικὸν ἐρευνητὴν δὲν ἀρκεῖ ἡ βεβαίωσις ἐνὸς φαινομένου, ἀλλ᾽ ἐνδιαφέρει ἡ γνῶσις τοῦ αἵτιον ποὺ τὸ παρήγαγε καὶ ἡ μελέτη τῶν δρων καὶ συνθηκῶν ποὺ τὸ διέπουν.— Δὲν ἀρκεῖ διὰ τοῦτο νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ κράτους διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἐργάτοι, τὸν ἐργατικὸν συνασπισμὸν κατὰ τῆς

Οι οἰκονομοιλόγοι ὑποστηρίζουν δτι ἡ κοινωνία ἀφ' ἔαυτῆς διαπλάσσεται, δτι οἱ νόμοι ποὺ τὴν διέπουν ἐνέχουν τὴν ἐπιβολὴν καὶ σταθερότητα τῶν φυσικῶν νόμων, καὶ δτι οἱ νόμοι αὐτοὶ μακρὰν τοῦ νὰ ἀντιστρατεύωνται μὲ τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, εἴνε· ἀντιθέτως ἡ ἔκφρασις τῶν σχέσεων αἱ ὅποιαι αὐθιρμήτως παγιοῦνται μεταξὺ τῶν προσώπων τῶν ζώντων ἐν κοινωνίᾳ. Πρὸ τοιαύτης σημασίας τῶν κοινωνικῶν νόμων, οὔτε μεταβαλλομένων οὔτε βελτιουμένων, δ νομοθέτης δὲν ἔχει ἄλλην ἀποστολὴν παρὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ ἐν ὄνόματι τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ προόδου τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν των.

«Ἐλευθερία ἐργασίας καὶ ἐλευθερία συναλλαγῶν» είναι τὸ δόγμα τῶν οἰκονομολόγων ὑπὸ τὸ ιράτος τοῦ καθιερωμένου δικαίου τῆς Ἰδιοκτησίας καὶ τῆς ἀπαραβιάστου δροχῆς τοῦ συναγωνισμοῦ.

Κατὰ τὴν ἔξελεξίν της ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη ἡ ἡ πολιτικὴ οἰκονομία κατὰ τὴν καθιερωμένην ἐπωνυμίαν της, ἐστημένωσε διαφόρους φάσεις ὅπο τῆς ἐποχῆς τῶν φυσιοφατῶν, τῶν κυριώτας ἰδρυτῶν της,—οἱ δοποὶ ἐδέχοντο μὲν ὅτι εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπάρχει φυσικὴ τάξις πραγμάτων ἀνωτέρᾳ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, (ἀρχὴ ἡ δοποία ἀλέβη τὸ θεμελιῶδες δόγμα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης), ἴσχυροί ζόντο δύμας ὅτι τὸ ἔδαφος μόνον εἶνε πηγὴ πλούτου, καὶ ὅτι μόνον οἱ γεωργοὶ εἶνε ἡ γόνιμος κοινωνικὴ τάξις, — μέχρι τοῦ Ἀδαμ Σμίθ τοῦ περιφήμου ἄγγλου οἰκονομολόγου, ἀποδώσαντος εἰς τὴν βιομηχανίαν τὴν δικαίαν θέσιν της εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πλούτου, τοῦ Bastiat εὐγλώττου ὑπεριμάχου τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ τοῦ I. B. Say τοῦ ἐκλαϊκεύσαντος μὲ μεθοδικὴν ἀνάλυσιν τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην.

Οἱ οἰκονομολόγοι προσηλωμένοι ἀπαρεγχίτως εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ κοινωνία ἔξελίσσεται κατὰ νόμους ἀναλλοιώτους, περιορίζουν ἀναγκαίως τὴν ἐπιστημονικήν των ἔρευναν εἰς τὴν ἔξετασιν τῶν νόμων τούτων, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν δοπιών παράγεται, κυκλοφορεῖ, διανέμεται καὶ καταναλίσκεται ὁ πλοῦτος. Ἡ καλλιτέχνη ἔρευνα καὶ ἡ γνῶσις τούτων εἶνε τὸ χρησιμάτερον ἐφόδιον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην προσπάθειαν. Μακρὰν παντὸς περιορισμοῦ, εἰς τὸ ἐλεύθερον πεδίον τοῦ συναγωνισμοῦ, ἀναφαίνεται ἡ ίκανότης, ἐπιβάλλεται ἡ ὑπερογκή καὶ ἐπικοαιεῖ ἡ δύναμις.

Τό Κράτος κατ' αὐτοὺς ἀποστολὴν ἔχει νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀσφάλειαν ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς, νὰ ἐπιβάλῃ τὸν σεβασμὸν τῶν συμβολαίων τὰ ὅποια συνομολογοῦν τὰ ἄτομα, ἀλλὰ νὰ ἀποφύγῃ ἐπιμελῶς κάθε πλησιεστέραν ἀνάμιξιν εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ διανομὴν τοῦ πλούτου. Ἡ δημοσίᾳ ἔξουσίᾳ εἶναι ἀναγκαῖον κακὸν καὶ καλὸν εἶνε νὰ περιοδίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον, ὁ κύκλος τῆς δράσεώς της. Χάριν τοῦ ἄτομου,

πρὸς ἔξασφάλισιν τῆς ἐλευθέρας ἐνεργείας του, ἐντὸς τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ὑπάρχει τὸ Κράτος. Είνε τὸ σύστημά των δὲ ἀτομισμός.

Δέχονται συνεπῶς οἱ ἀτομισταὶ αὐτοὶ οἰκονομολόγοι ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ, ὅτι οἱ κοινωνικοὶ θεσμοὶ ἐπαγώνθησαν ὑπὸ τὸ κράτος ἀμεταβλήτων νόμων, ὅτι ἡ ἴδιοκτησία ἀνταποκρίνεται εἰς ἔμφυτον ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅτι τὸ ἡμερομίσθιον θὰ διέπεται ἀναποτρέπτως καὶ ὑπεράνω κάθε περιορισμοῦ ἀπὸ τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως, ὅτι τὸ κεφάλαιον καὶ ἡ ἐφρασία θὰ διέπωνται ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἀναλλοιώτους νόμους διὰ μέσου δποιασδήποτε πολιτειακῆς μεταβολῆς ἢ τὴν ἐπιοῦσαν δποιασδήποτε κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁτι ὑπὸ τὸ κράτος τῶν κοινωνικῶν τούτων νόμων αἱ προσπάθειαι τῶν ἀτόμων τείνουν εἰς ἀρμονίαν καὶ ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι ἀτέλειαι, συμφυεῖς μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἶνε αἱ μικρότεραι ἐναντίον τῶν δποίων θὰ είχε νὰ παλαίσῃ ἐν κοινωνικὸν καθεστώς.

Ἡ πολιτικὴ οἰκονομία δῆμως. ἀπό τινων ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς νέαν περιόδον. Ἐὰν ζητήσωμεν τὴν νέαν αὐτὴν περιόδον νὰ χαρακτηρίσωμεν μὲ ἐν ἐπίθετον, θὰ τὴν ὡνομάζαμεν κοινωνικήν, τελευταίαν αὐτὴν περιόδον μετὰ τὴν προστατευτικήν τοῦ ἀπολυταρχικοῦ κράτους καὶ τὴν φιλελευθέρων τῶν οἰκονομολόγων. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἔθνικῆς ἐνότητος μεγάλων κρατῶν δύως τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ τῶν Ἕνωμένων Πολιτεῶν ἐπέδρασεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῶν κρατῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος. Τὰ προστατευτικὰ μέτρα δῆμως, στηριζόμενα ἐπὶ ἄλλων βάσεων καὶ λαμβανόμενα ὡς ἀμυνα τῆς βιομηχανικῆς ὑπερπαραγωγῆς, δὲν δύνανται οὔτε πόρωθεν νὰ ἔχουν τὴν ἔκτασιν καὶ τὰς συνεπείας ποὺ εἶχαν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ διου προστατευτικοῦ συστήματος δτε ή συγκοινωνία δὲν εἶχεν ἀναπτυχθῆ καὶ δι καθόλου πολιτισμὸς ενδίσκετο ὑπὸ ἄλλην μορφήν.

Τὸ χαρακτηριστικὸν δῦμως τῆς νέας φάσεως τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας δὲν είναι ἡ ἐπάνοδος πρὸς προστατευτικὰ μέτρα ἀλλ᾽ ἡ ὑπὸ τοῦ Κράτους ὀργάνωσις καὶ προστασία τῆς ἔργασίας, ἡ ὑπὸ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας κτῆσις καὶ ἐκμετάλλευσις σιδηροδρόμων καὶ ἐν μέρει τραπεζῶν καὶ ἡ ἐν γένει ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου ἐπέμβασις τῆς δημοσίας ἔξουσίας. Ἡ ἐπέμβασις δῦμως αὐτὴ τοῦ Κράτους δὲν γίνεται μὲ τὸ παλαιὸν πρόγραμμα τῆς αὐταρκείας τῆς χώρας ἐντὸς τῶν δρίών τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων πόρων ἀλλὰ μὲ τὸν κοινωνικὸν σκοπὸν καλλιτέρας διανομῆς, ἡ δποία νὰ ἐπιφέρῃ καὶ μεγαλειτέραν κατανάλωσιν ἐν γένει τῶν προϊόντων καθὼς καὶ εὐρυτέρας συμμετοχῆς, ἀναλόγως τῶν ὑπηρεσιῶν των, τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

Καὶ κατὰ τὴν νέαν αὐτῆν φάσιν ἡ πολιτικὴ οἰκονομία δὲν ἀπομακρύνεται τῶν μεγάλων ψε
μελίων της, τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τοῦ ἐλευ-
θέρου συναγωνισμοῦ καὶ τῆς ἀτομικῆς ὑδιοκτη-
σίας, οὔτε τοῦ χαρακτηρισμοῦ της ὡς συστήμα-
τος ἀτομισμοῦ. **Ἄλλο** ἐπῆλθε μετριασμὸς εἰς τὴν
ἀπόλυτον παραδοχὴν τῶν ἀρχῶν τούτων. Οἱ
οἰκονομολόγοι ἴσχυρίζονται ὅτι τοῦτο εἶνε συνε-
πὲς πρὸς τὰς ἀρχάς των διότι δέχονται ὅτι πρὸς
τὸ συμφέρον τῆς ὁμάδος ἐπιβάλλονται περιορι-
σμοί τινες εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθε-
ρίας, καὶ ὅτι τὸ Κράτος ὄντως ἐπεμβαίνον, κατὰ
περιωρισμένον μέτρον καὶ ἐκ λόγων γενικοῦ συμ-
φέροντος, δὲν ἔξασθενίζει ἀπὸ τὸν ἀτομικὸν
ἄγωνα τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοβοηθείας, οὔτε ἐνθ-
μῖει πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν τὴν παραγωγὴν
εἰς τὴν διανομὴν τοῦ πλούτου. **Ο** μικτὸς ὅμιλος
χαρακτήρο ποὺ προσλαμβάνει ἡ οἰκονομικὴ ἐπι-
στήμη διὰ μεταρρυθμίσεων ποὺ ἀνήκουν εἰς τέ
πρόγραμμα τῶν ἀντιπάλων σχολῶν ἔφερε ζωη-
ρότερον ἐπὶ τάπητος τὸ ζῆτημα τῶν μεγάλων
προβλημάτων καὶ τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμί-
σεως.

Οι σοσιαλισταὶ εἶνε οἱ πολέμιοι τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος.³ Επικρίνουν μὲ ἀληθῆ δύναμιν πολεμικῆς τὸ κρατοῦ οἰκονομικὸν σύστημα διὰ τὰς ἀνωμαλίας, τὰ ἀδικήματα, τὴν τυραννίαν ποὺ καθιερώνει, καὶ ἐπικαλοῦνται ἐν ὄντιματι τῆς δικαιοσύνης, τῆς ὑπερτέρας ἡθικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης τὴν κοινωνιὴν μεταρρύθμισιν. Εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος εἶνε δλοὶ οἱ σοσιαλισταὶ σύμφωνοι καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἔξαίρουν τὰ δεινὰ τοῦ ἐλευθεροῦ συναγωνισμοῦ, τῆς κεφαλαιοκρατίας, τοῦ δικαίου τῆς ἴδιοκτησίας, τῶν θεμελίων αὐτῶν τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος. Οἱ ἐν ὄντιματι τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου συναγωνισμὸς τῶν ὁρθοδόξων οἰκονομολόγων εἶχεν ἀποτέλεσμα τὴν σύγκρουσιν τοῦ κεφαλαίου μὲ τὴν ἐργασίαν, τὴν ἔχθροντα μεταξὺ κεφαλαιούχου καὶ ἐργάτου καὶ τὴν διάσπασιν τῶν δύο τούτων μεγάλων συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Ἐδημιουργήθησαν πλεονεκτικαὶ συνθῆκαι διὰ τὸ κεφάλαιον καὶ δυσμενεῖς διὰ τὴν ἐργασίαν. Πιεζόμενος δὲ ἐργάτης ἀπὸ τὴν ἀμεσον ἀνάγκην ὑπέκυψεν εἰς τὸν κεφαλαιοῦχον. Οἱ ἔνας κατελήφθη ἀπὸ τὴν ἀκόρεστον δύψαν τοῦ κέρδονς, δὲ ἄλλος ἡμύνθη διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως. Κατὰ τὴν πάλην αὐτὴν ἐπηκολούθησε δλονὲν μεγαλειτέρᾳ συγκέντρωσις τοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ καὶ μεγαλειτέρᾳ ἐκμετάλλευσις τῆς ἐργασίας. Ἐγκατεστάθη πανίσχυρος ἡ κεφαλαιοκρατικὴ μορφὴ τῆς παραγωγῆς. Εἰς τὴν ἐλευθεραν αὐτὴν πάλην δὲ ἰσχυρὸς

Οι σοσιαλισταί δὲ περιορίζονται ἐπικρίνοντες τὸ οἰκονομικὸν σύστημα τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ἐλέγχουν τὰ τρωτά τῶν μεγάλων κοινωνι-

κῶν θεσμῶν καὶ εὐρίσκουν μοιραίαν καὶ ἀναπότερον τὴν κρίσιν ἀπὸ τὴν δύοιαν θά προκύψῃ νέα κοινωνία μὲ θεμέλια τὴν κοινωνιὴν ἰσότητα καὶ τὴν οἰκονομικὴν δικαιοσύνην. Ἐκηρύχθησαν ἀπὸ τοὺς οἰκονομολόγους ἔχθροι τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογενείας, τῆς ἴδιοτησίας καὶ τοῦ Κράτους, ἀλλ᾽ οἱ σοσιαλισταὶ ἡμύνθησαν καὶ ἴσχυρίσθησαν διὰ δὲν εἶνε ἔχθροι τῶν θεσμῶν αὐτῶν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν καὶ ὑψηλὴν σημασίαν τῆς λέξεως, διότι τοῦτο θὰ ἡτο παραλογισμός, ἀλλὰ πολέμιοι ἐν μέρει τῆς σημερινῆς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως, τῆς συγχρόνου ἀντιλήψεως τῆς οἰκογενείας, τοῦ κρατοῦντος συστήματος τῆς ἴδιοτησίας καὶ τοῦ ἴσχυροντος πολιτειακοῦ ὅργανισμοῦ. Πλούσιοι εἰς ἐπιχειρήματα διὰ νὰ ἀποδεῖξουν τὰ τρωτὰ πὸν περικλείει διόγχρονος κοινωνικὸς ὅργανισμός, ἀποβαίνονταν ἴσχυρότεροι πολεμοῦντες τὸ κράτον σύστημα ἢ σχεδιάζοντες τὴν νέαν κοινωνίαν. Ἀποτελοῦν διὰ τοῦτο μᾶλλον θεωρίαν κριτικὴν ἢ σχολὴν θετικοτηκήν.

Ἄφοῦ ἐπέκριναν ἀπὸ κοινοῦ μὲ δύναμιν καὶ δρμὴν τὸ κράτον σύστημα εἰς βαθὺ μὲν ὥστε νὰ κλινίσουν ἐν μέρει τὰς ἡθικὰς βάσεις τοι καὶ ἐπιδράσουν εἰς τὴν συντελονύμην την κοινωνιὴν μεταρρύθμισιν, προέβησαν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ σχεδίου κατὰ τὸ δόποιον ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ καθεστώτος θὰ ἀνεγέρθῃ ἢ νέα κοινωνία. Εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ σχεδίου τούτου διεφώνησαν καὶ διεκρίθησαν εἰς διάφορα συστήματα, τὰ δόποια ἀναλόγως τῶν ἴδρυτῶν χαρακτηρίζονται διακαιούμενοι διακαιούμενης καὶ τῆς μεγάλης ἴδιοτησίας καὶ τῆς μεγάλης βιομηχανίας, ἐκφεύγει διονέν ἀπὸ τὰ περιωρισμένα δράσια τῆς ἀτομικῆς δράσεως καὶ περιέρχεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς διμάδος, ἐπικητοῦν νὰ ἀναγνωρισθῇ, δύτως, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔξελιξιν τῶν πραγμάτων, περιέλθουν, κατὰ μὲν τὸ σύστημα τῶν κολλεκτιβιστῶν, καὶ τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς εἰς τὴν διμάδα κατὰ δὲ τοὺς κοινοκράτας δύτως καὶ ἡ ἴδιοτησία ἀπὸ δικαιώματος τοῦ ἀτόμου ἀποβῆται κτῆμα τῆς διμάδος. Ἡ μεταβολὴ αὐτὴ θὰ γίνῃ ἡ νομίμως μὲ τὴν θέλησιν τῆς πλειονοψηφίας ἢ ἐπαναστατικῶς μὲ τὴν ἔξεγερσιν τῶν καταπιεζομένων

πληγῶν τῆς σημερινῆς κοινωνίας: τοῦ πολέμου, τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, τῆς ἀμαθείας. Τοῦ πολέμου δὲ δόποιος ὑποβοηθεῖ δλας τὰς δουλείας, παρατείνει τὴν μοναρχικὴν δεσποτείαν, συντρίβει καὶ ἔξαγορίνει τὸν λαούς, καὶ καταπίει τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας ὑπὸ τὸ βάρος ὑπερόγκων στρατιωτικῶν δαπανῶν τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ αἵτιναν μονοπωλίων, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἀτόμου, τῶν δεινῶν τῆς ἐνδείας τῆς ἀμαθείας, ἢ δόποια καταπιγούσα τὰς πνευματικὰς καὶ ἡθικὰς δυνάμεις, ἀποτελεῖ τὸ μεγαλείτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν θελήσεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀτόμων. Καὶ ζητοῦν οἱ σοσιαλισταὶ ἀντὶ τοῦ πολέμου τὴν διεθνῆ εἰοήνην καὶ τὴν ὁμοσπονδίαν τῶν λαῶν, καὶ ἀντὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ τὴν δργάνωσιν, μὲ βάσιν τὴν ἀλληλεγγύην τῆς παραγωγῆς καὶ διανόμης τοῦ πλούτου, τὴν ἔξασφάλισιν τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπάρχεως διὸ δλούς κατὰ τὸ μέτρον τῶν κοινῶν πόρων, καὶ τοῦ δικαιω-

ματος τῆς ἐργασίας, ἀναλόγως ἀμειβομένης καὶ κανονιζομένης νομοθετικῶς καὶ κοινωνικῶς κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγιεινῆς καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Τέλος ἀντὶ τῆς ἀμαθείας τὴν μετάδοσιν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἡθικῆς διδασκαλίας. Τοιοῦτον προορισμὸν πρέπει νὰ ἐπιληρῇ ἢ νέα κοινωνία. Εἰς αὐτὰ εἶνε σύμφωνοι οἱ σοσιαλισταὶ. Δέχονται ἀκόμη διὰ δέρχουν φυσικοὶ γόμοι διέποντες τὴν κοινωνίαν. Ἄλλ᾽ ἐνῷ διὰ τοὺς διποδοὺς τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης οἱ νόμοι αὐτοὶ εἶνε σταθεροὶ καὶ ἀμετάβλητοι, διὰ τὸν σοσιαλισταὶ οἱ νόμοι οὗτοι συμφώνως καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης μεταβάλλονται βαθμιάσις διότι δὲν δέχονται τὴν κοινωνίαν πλανήτην κύπτοντα εἰς τὸν νόμον τῆς παγκοσμίου ἐλέως ἀλλὰ τὴν ἀναπαριστοῦν διὸ τὰς συνθήκας φυτοῦ ἢ ζώου ἀενάως μεταβάλλομένουν ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου.

Τέλος τὰ σοσιαλιστικὰ συστήματα ἀπὸ κοινοῦ, πλὴν τῶν ἀναρχικῶν, δέχονται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνικῆς ἰσότητος καὶ δικαιούμενης. Καὶ ὑπὸ τὴν συνησπισμένην αὐτὴν προσπάθειαν τῶν σοσιαλιστῶν τὸ Κράτος ἐπεξέτεινε τὴν δικαιοδοσίαν του, ἐπενέβη καὶ ἐρρύθμισε κοινωνικὰς σχέσεις. Καὶ εἶνε τοῦτο, κατὰ τὸν σοσιαλισταῖς, ἢ πρώτη θετική νίκη των.

Πέρον τὸ σημείου τούτου ἀρχίζουν αἱ δικογνωμίαι τῶν σοσιαλιστῶν, διαμορφοῦνται διαδέχονται αἱ παλαιαὶ καὶ τὰς σχολικὰς των διαδέχονται αἱ παλαιαὶ καὶ τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς προπαγάνδας αἱ νέαι μέθοδοι τῆς ἐνεργείας. Ἡ πάλη μεταξὺ τῶν σχολῶν ὀφέλησε τὸν ἄγνωτον των καὶ ἐπέδρασε εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινῆς πεποιθήσεως περὶ τῆς ἀγάπης κοινωνικῶν μεταρρύθμισεων.

Τὰ σημεῖα εἰς τὰ δόποια διηρέθησαν κατὰ συστήματα οἱ σοσιαλισταὶ εἶνε κυρίως ἢ ὁρμητικοὶ τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς τοῦ πλούτου καὶ τὸ πρόγραμμα διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν νέων ιδεῶν. Κατὰ ταῦτα διακρίνομεν δύο μεγάλας κατηγορίας σοσιαλιστῶν, τοὺς οὗτοπιστάς καὶ τοὺς καλούμενον διποδούς τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ πρῶτοι διετύπωσαν συστήματα κοινωνικά, εἰνμήχανα μέν, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐθαίρετον ἐπίνοιάν των, ἔργα φαντασίας ἢ θετικῆς ἐρεύνης, ἀναμένοντες τὴν ἐπιβολὴν των διὰ κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως ἢ διὰ γενικῆς ἀπεργίας. Οἱ δεύτεροι ἀπέχοντες τοῦ καθορισμοῦ συστήματος ἐπικητοῦν τὴν κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν διὰ τῆς παραδοχῆς νέων θεομῶν τῶν δποίων, σκοπὸς θὰ εἴνε ἡ θεραπεία τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ἢ προστασία τοῦ ἐργάτου, ἢ ἀρσις πάσης ἀδικίας καταγγελθείσης ἀπὸ αὐτούς. Πιστεύουν διὰ βαθμιάως χωρίς βίαια μέσα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀφ' εαυτῆς

βαίνει ἡ κοινωνία. Οἱ πρῶτοι εἶνε οἱ παλαιοὶ σοσιαλισταὶ οἱ σαινσιμωνισταί, φουριερισταὶ κ.λ. οἱ δεύτεροι εἶνε οἱ κολλεκτιβισταί. Ὁλα τὰ σοσιαλιστικὰ συστήματα ἐπιζητοῦν ἐν δλφ ἢ ἐν μέρει τὴν κατάργησιν τῆς ἀτομικῆς ἴδιοτησίας καὶ τῆς ἡμερομισθίας ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας. Ἄλλα κατὰ τοῦτο διακρίνονται, ὡς θὰ ἔδωμεν, καὶ οἱ μὲν κοινοκράται (communistes) καὶ ἀναρχικοὶ ἐπιζητοῦν τὴν γενικὴν κατάργησιν τῆς ἴδιοτησίας, οἱ κολλεκτιβισταί τὴν κατάργησιν τῆς ιδιοκτησίας, οἱ κοινωνίας καὶ τῆς ημερομισθίας ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας. Ἔτε τοσον τούτην τὴν κατάργησιν τῆς ιδιοτησίας, οἱ ποσόντα τῆς παραγωγῆς ἐπιτίθενται τὸ ποσόν της παραγωγῆς ἐκάστου. διὰ τίλων συμμετοχῆς εἰς τὰ προϊόντα τῆς παραγωγῆς.

Ἐκαστον σύστημα διὰ ἔδωμεν, δίδει λεπτομερέστερον τὸν μηχανισμὸν τῆς οἰκονομικῆς

κινήσεως τῆς νέας κοινωνίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νέων αὐτῶν ἀρχῶν μὲ τὰς δόποιας θὰ ἔκλεινη, κατὰ τὴν βεβαίωσιν τῶν σοσιαλιστῶν, ἢ ἀδικία τῶν ἀδυνάτων, ἢ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀμαθῶν, ἢ τυραννία τῶν πενομένων.

Υπὸ τὸ κράτος τῆς πολεμικῆς αὐτῆς μεταξὺ τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ τῶν σοσιαλιστικῶν συστημάτων θὰ ἔδωμεν διὰ μεταβάλλεται ἡ κοινωνία, διαπλάσεται τὸ Κράτος, μεταρρυθμίζεται τὸ δίκαιον.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΜΟΝΑΣΙΑ — ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

KAZANIS

ΑΠΟ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΡΕΝΑΡ

Απέθανε δ Γάλλος συγγραφεὺς Ιούλιος Ρενάρ, γνωστὸς εἰς τὸν ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» ἀπὸ τῆς Φυσικῆς *Histoires Naturelles* ποὺ ἔχομεν ἀλλοτε μεταφράσασι. Ζωγράφος τῆς φύσεως ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτότερους. «Ο, τι ἐτήρε τὸ μάτι του ἥ, ἀκόμα καλύτερα, ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἔβλεπε τὸ μάτι τοῦ καλλιτέχου, τὸ αἰσθάνθηκε καὶ τὸ ἀπέδωκε μὲ ίδικήν του ἀτομικὴν ἀντίληψιν. Η *Koukinotrixa Poil de carotte* εἶναι μονόπρακτον ἀριστονογγηματάκι ποὺ ἔδειξε, ἀριστονογγηματικὸν ἐπίσης, τὸ τάλαντον τῆς κυρίας Κυβέλης.

ΤΟ ΠΑΓΩΝΙ

Βέβαια δ γάμος του θὰ γίνη σήμερα. Ήτο νὰ γίνη χρές. Μὲ τὰ γιορτινὰ του ἥτο ἔτοιμο. Μόνο τὴν μνηστὴ του ἐπερίμενε. Κι' αὐτὴ δὲν ἥλθε. Μὰ καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀργήσῃ. Μεγαλόπρεπο, περιπατεῖ μ' ἔναν ἀέρα Ἰνδοῦ μαχαραγιᾶ καὶ φορεῖ ἐπάνω του τὰ πλούσια δῶρα ποὺ συνειδήζονται. Η ἀγάπη ζωηρεύει τὴν λάμψι τῶν χρωμάτων του, καὶ ἡ τούφα τῶν φτερῶν ποὺ ἔχει στὸ κεφάλι, σιγοτρέμει δσάν λύρα.

Η μνηστὴ δὲν ἔρχεται.

Ανεβαίνει ἐπάνω στὴν στέγη καὶ ἀγναντεύει κατὰ τὸ μέρος τοῦ ἥλιου. Βγάζει τὸ διαβολικό του λάλημα:

Λεών! Λεών!

Ἐτσι καλεῖ τὴν μνηστὴ του. Δὲν βλέπει νὰ ἔρχεται τίποτε καὶ κανεὶς δὲν ἀπαντᾷ. Τὰ πουλερικὰ συνειθισμένα πειά, δὲν ἀνασηκώνουν καν καθόλου τὸ κεφάλι. Ἐβαρέδηκαν νὰ θάυμαζούν. Ξανακατεβαίνει τότε κι' αὐτὸς στὴν αὖλη, τόσῳ βέβαιο πῶς εἶνε ὡμορφό, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μνησικακήσῃ.

Ο γάμος του θὰ γίνη αὔριο.

Καὶ μὴ γνωρίζοντας τί νὰ κάνῃ ἔως τότε, πάει κατὰ τὴν ἔξωτερικὴ κλίμακα. Ανεβαίνει τὰ σκαλοπάτια, σὰν νὰ ἥταν σκαλοπάτια ἐκκλησιᾶς, μὲ βῆμα λειτουργικό.

Ανασηκώνει τὴν οὐρὰ τοῦ χιτῶνος του ποὺ εἶνε βαρειὰ ἀπ' τὰ μάτια ποὺ δὲν μπόρεσαν ν' ἀποσπασθοῦν ἀπὸ πάνω τῆς.

Καὶ κάνει καὶ ξανακάνει δοκιμὲς τῆς τελετῆς τοῦ γάμου.

ΤΑ ΜΗΡΜΥΚΙΑ

Τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ δομοιάζει μὲ τὸν ἀριθμὸ 3.

Καὶ εἶν' ἀπὸ δαῦτα! Εἶν' ἀπὸ δαῦτα!

Εἶνε 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3... ἐπ' ἄπειρον.

ΚΑΤΣΑΡΙΔΑ

Μαύρη καὶ γναλιστερὴ σὰν κλειδαρότρυπα.

Η ΦΑΛΑΙΝΑ

Ἐχει καὶ παράχει στὸ στόμα ὅ, τι χρειάζεται γιὰ νὰ φτειάσῃ ἔνα κορσέ, μὰ μὲ αὐτὴ τὴ μέση ποὺ ἔχει!...

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Τὸ ἔρωτικὸ αὐτὸς γραμματάκι τὸ διπλωμένο σὲ δύο, ζητεῖ τὴν διεύθυνσι ἐνὸς λουλουδιοῦ.

Η ΣΦΗΚΑ

Μὰ στὸ τέλος θὰ κοπῇ ἥ μέση τῆς!

Η ΓΑΤΑ

I

Ἡ δική μου δὲν τρώγει τὰ ποντίκια, δὲν εἶναι τῆς ὀφεσκείας τῆς. Τὰ πιάνει μόνο γιὰ νὰ πάει λίγο μ' αὐτά.

Ἄφοῦ παίξῃ καλά, χαοῖζει τὴν ζωὴ στὸ ποντίκι, καὶ πάει νὰ δειβάσῃ ἀλλοῦ ἥ ἀθώα καὶ ἀκακη, καθισμένη ἐπάνω στὴν θηλεύτης οὐρᾶς τῆς, μὲ τὸ κεφάλι ἐρυθρικὰ κλειστὸ δῶσάν πιγμῆ.

Ἀλλὰ ἔξ αἰτίας τῶν νυχιῶν τῆς, τὸ ποντίκι ἔχει ψοφήσει.

II

Τῆς λέμε: «Πιάνε τὰ ποντίκια καὶ ὀφίνε τὰ πουλιά!»

Εἶναι πολὺ λεπτὴ ἥ διαφορά, καὶ ἥ ἔξυπνότερη γάτα γελειέται μερικὲς φορές.

ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΑΥΡΑ

Φρεσκοβαμμένη!

Η ΚΑΤΣΙΚΑ

Κανεὶς δὲν διαβάζει τὸ φύλλο τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» τὸ τοιχοκολλημένο ἔξω ἀπ' τὸ Δημαρχεῖο.

Πῶς κανεὶς; ἥ Κατσίκα.

Ανασηκώνεται στὰ πισινά της πόδια, ἀκουμπᾶ τὰ μπροστινὰ στὸ κάτω μέρος τῆς Ἐφημερίδος, τρεμολογοῦν τὰ κέρατα τῆς καὶ τὰ γένεια τῆς καὶ κουνεῖ τὸ κεφάλι τῆς δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ δῶσάν γερόντισσα κυρὰ ποὺ διαβάζει.

Ἄφοῦ διαβάσῃ, ἔπειδὴ καὶ τὸ χαρτὶ αὐτὸς μυρίζει ὠραῖα ἀπὸ φρέσκα κόλλα, ἥ κατσίκα τὸ τρώγει.

Δὲν πάνε δλα χαμένα στὸν δῆμο.

Ο ΨΥΛΛΟΣ

Ἐνας κόκκος ταμβάκου μ' ἐλατήριο.

Μετάφρ. ΧΡ. ΘΕΜ. Δ.

ΤΟ ΧΑΤΖΓΙΑΝΝΑΚΙ

Τὸ Χατζγιαννάκι τὸ μικρὸ τὸ μικροΧατζγιαννάκι Τὴ Σεβαστούλλαν ἀγαπᾶ ἥ ἔκεινη δὲν τὸν θέλει.

Κ' ἔξωδιασε στὴν πόρτα τῆς ἐννηὰ πύργους λογάρι Καὶ δεκαπέντε μάλαιμα καὶ τρεῖς μαργαριτάρι.

Καὶ λόν ποὺ τὰ χεύλη τῆς δὲν ἡμιορεῖ νὰ πάρῃ. Η δυσποιὰ τὸν ἔπιασε, καβαλλικᾶ τὸν μαῦρο

Τὰ δέντρη δέντρη πορπατεῖ, τὸν ίσκιον ίσκιο πάει. Δὲν εἰλε μεταμύλημο¹ κ' ἐμίλιε μὲ τὸν μαῦρο.

— « Μαῦρε μου μαυρογόνατε κι' ἀνεμοκυλοπόδη² Μαῦρε μου κάμε μέ τηνε τὴν κόρη νὰ θελήσῃ

Καὶ νὰ σὲ κάμω μαῦρε μου χρυσὰ τὰ πέταλά σου Τάσημοδαχτυλίδια μουν ἐμπρόκες τῶν πετάλων.

Βάλλω σε μῆνα στὴν ταὴ καὶ μῆναν εἰς τὸ σταῦλο Κάμνω καὶ τρεῖς καὶ τέσσερις νὰ σὲ καβαλλικέψω. —

— « Α δὲ λυπᾶ³ τὰ γένια σου βάλε ώριο ξουράφι Τρύπησε καὶ ταῦτακια σου καὶ βάλε σκολαρίκια.

Πάρε δυὸ κιτρολέμονα καὶ βάλε τα στὰ στήθη Πιάσε τσιπτὶ κι' ἀπότσιππο καὶ πάννε στὴν κοπέλα.

Σὰ φίλη σου χαιρέτα τη σὰν πρώτη σου ἀξαδέρφη Κι' ἀν ενδρῆς καὶ τὴ μάνα της διπλοχαιρέτησέ τη. Καθὼς τὸν εἴπεν ἔκαμε καθὼς τὸν παραγγέλλει.

— « Επιασε τὰ γενάκια του κ' ἔβαλ⁴ ώριο ξουράφι Επρύπησε ταῦτακια του κ' ἔβαλε σκολαρίκια.

Παίρνει δυὸ κιτρολέμονα καὶ βάλλει τα στὰ στήθη. Πιάνει τσιπτὶ κι' ἀπότσιππο καὶ πάει στὴν κοπέλα.

— « Ανοιξε μ' ἀξαδέρφη μουν κι' ώρια μαθήτρα σοῦροτε. Δὲν εἰν⁵ μαθήτρα μοναχὰ καὶ πρώτη σου ἀξαδέρφη, Μιὰ προξενιὰ μ' ἐφέρασι νὰ πᾶ νὰ μὲ παντρέψουν, Μὰ ἔγω ἀ δὲ μάθω τὰ πλουμιὰ στὸν κόσμον δὲν ἐμπαίνω. —

— « Καλῶς τὴν ἀξαδέρφη μουν ποὺ δὲν ειδα ποτέ μουν. — Απὸ τὸ χέρι τήνε ὅπα καὶ πάνω τὴν νεβάζει. Διπλοῦ τριπλοῦ ἀνέβαινε τὸ διπλοτριπλοσκάλι.

Καὶ βρίσκει καὶ τὴ μάνα της καὶ διπλοχαιρετᾷ τη. Σ⁶ ἔνα σκαμνὶ καθίζουσι κ' ἔνα πλουμὶ πλουμίζουν. Κ' ἔνα τραγούδι τραγουδοῦν κ' ἔνα σκοπὸ τὸν πᾶσι.

Κατὰ τὸ ήλιοβασίλεμα ἥ κόρη ἀναστενάζει. — « Τέχεις ἀξαδέρφουλα μου καὶ βαριαναστενάζεις; » —

— « Σήμερο μόσχοι δὲν περνοῦν ζαμπέτια⁷ δὲν μυρίζουν Τὸ Χατζγιαννάκι τὸ μικρὸ ἔργησε νὰ περάσῃ.

— Οπούνεν δύμορφος πολὺ καὶ μπρέπουν τὸν τὰ γένεια. — Τὸ Χατζγιαννάκι τάκουσε καὶ βαριαναστενάζει.

— Τέχεις ἀξαδέρφουλα μου καὶ βαριαναστενάζεις; — Θωρῶ τὸν ἥλιο πούγνυρε καὶ πάει νὰ βασιλέψῃ Πᾶν τὰ πουλιὰ στὶς κλίνες τους τάθηδόνια στὶς φωλιές τους Κ' ἔγω τὸ βαριοδοζικο ποὺ ναῦρω ποὺ νὰ μείνω;

— « Στρώσετε βάγιες στρώσετε τὴν νυφική μουν κλίνη Βάρτε τὸ μόσκο πάπλωμα τὸ ξιλαλᾶ σεντόνι Καὶ δυὸ ματσιὰ⁸ βασιλικὸ βάρτε γιὰ προσκεφάλι. »

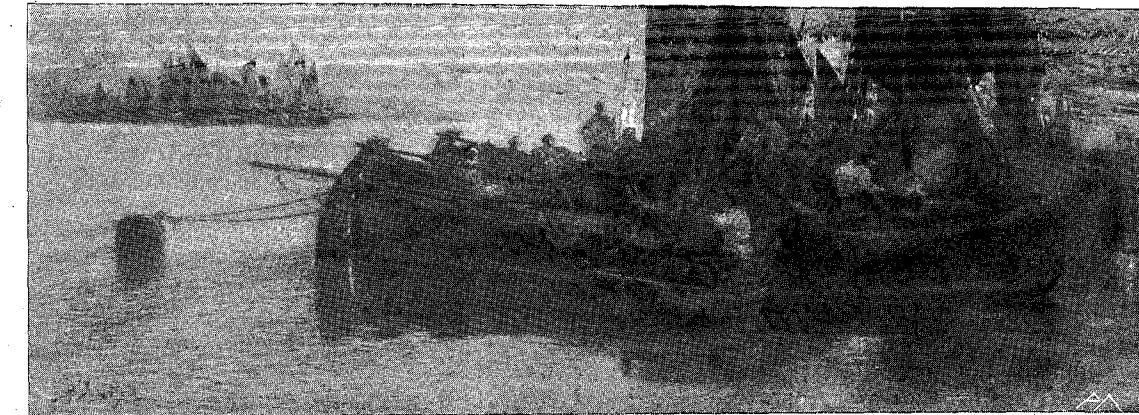
Τὴν νύχτα τὰ μεσάνυχτα ἐπῆρε τὴν τιμὴ της.

¹ Συνομιλητήν. ² Εἰς κυπριακὸν ἀσμα ὑπάρχει ἥ λέξις: γοργοκυλοπόδη. ἔδω ἥ λέξις εὑρεται τὴν τελειοτέραν αὐτῆς ἔξελιξιν — ἀελλόπους, ποδήνεμος.

³ Λρώματα. ⁴ Δεσμίδες. Καὶ ἥ Κυριακὴ τῆς Σταυροποδοκυνήσεως λέγεται κοινῶς Κερεκή τῶν ματσιῶν.

- Καὶ τὸ πορνὸ σηκώθηκε σὰ χώρα κουρσεμένη.
- «Απόψε τόδι νόνειρο πικρὸ φαρμακεμένο
Απόψε σέλινα ἔτρωα καὶ πράσα ἐπρασολόύν
Κ' ἔνα μαχαῖρι δαμασκὶ πῶς εἶχα στὸ πλευρό μου.»
- «Τὰ σέλινα εἶνε ἡ μάνα σου τὰ πράσα δὲ ἀδερφός σου
Καὶ τὸ μαχαῖρι στὸ πλευρὸ ήταν τὸ Χατζιαννάκι.
Καὶ φεύγω καὶ ἔχε τὴν ὑγειά.»
- Ἐντύθη καὶ ἐστολίστηκε τρεῖς νύχτες καὶ τρεῖς μέρες
Καὶ δεκαπέντε Σάββατα καὶ δεκόχτῳ βδομάδες
Βάλλει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη
Καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάλλει καμαροφρύδι.
Καὶ πιάνει τὸ στρατὶ στρατὶ στὸ βασιλῆα καὶ πάει.
Καθὼς τὴν εἶδε δὲ Βασιλῆας ἐμπροστηκώθηκεν τὴν
Βάλλει σκαμνὶ καθίζει τὴν, φλετζάνι καὶ κερνᾶ τὴν.
— «Δὲν εἶχες κοντυλιὰ χαρτὶ καὶ κοντυλιὰ μελάνι
Καὶ λόο ποὺ τὰ χεῖλη σου μόνον ἥρτες καὶ πατή σου.»
- «Εἶχα καὶ κοντυλιὰ χαρτὶ καὶ κοντυλιὰ μελάνι
Καὶ λόο ποὺ τὰ χεῖλη μου μόνον ἥρτα καὶ πατή μου.
Ἐνας ποὺ τὸν ἀνθρώπους σου ἐπῆρε τὴν τιμή μου.»
- «Γιὰ πέ μου τὰ σημάδια του μπάς καὶ τοὺς γνωρίσω.
— «Ηταν μακρὺς ἦτα λυγνὸς καὶ ἀνοιχτοκουταλάτος,
Βεργολυγῷ καὶ ἡ μέση του σὰν τᾶδολο χρουσάφι.»
- «Ἀπὸ τὰ σημάδια ποὺν θωρὸ δὲ γενακάδελφός μου.
Μαντάτα πᾶσιν καὶ ἔχονται στοῦ Χατζιαννῆ τὴν πόρτα.
— «Ἐλα ἔλα καὶ Χατζιαννῆ καὶ δὲ βασιλῆας σὲ θέλει.»
- «Ἐχτὲς προχτὲς ἥμουν ἐκεὶ, σήμεροι τί μὲ θέλει;
— «Ἄν εἶνε γιὰ τὸν πόλεμο νὰ πάρω τᾶρματά μου
Κι' δὲν εἶνε γιὰ τὸ κάλεσμα νὰ πάρω τὰ πανιέρια.» —
— «Ἐλα ἔλα καὶ Χατζιαννῆ καὶ δὲς εἰσαι καὶ δῶς καὶ δὲν εἰσαι.
Κορίτσι σὲ θεογκαλεὶ ποὺ πήρες τὴν τιμή του.
Καὶ πιάνει τὸ στρατὶ στρατὶ στὸ βασιλῆα καὶ πάει.
— «Ἄ δὲν τὴν θέλεις Χατζιαννῆ ἔγῳ νὰ τὴν ἐπάρω
Νὰ βάλω τὴν γεναῖκα μου πλύτρα τῶν ποδαριῶν της. —
— «Σὺ μὲ τὸ δεῖ γυρεύγεις τη καὶ μὲ τὸ δεῖ ζητᾶς τη.
Κ' ἔγῳ ποὺ τὴν ἐφίλησα πῶς νὰ τὴν λησμονήσω;»
Τὸ Χατζιαννάκι καρτερεῖ τὰ γένεια του γιὰ νέβγουν
Μὰ δῶς ποὺ νὰ βγοῦν τὰ γένεια του μὲ ἄλλην ἔξελογιάστη.
Καὶ τὴν κοπέλλα προσκαλεῖ κουμπάρα γιὰ νὰ πιάσῃ.
Τῆς μάνας της τὸ μολοῷ καὶ ἡ μάνα της τῆς λέει.
— «Ἐχεις καὶ πόδια νὰ σταῦρῃς καὶ χέρια γιὰ ν' ἀπλώσῃς
Ἐχεις καὶ μάτια νὰ τὸν δῆς τὸν νηὸ διόπου σ' ἔγάπα;»
— «Ἐχω καὶ πόδια νὰ σταῦρῳ καὶ χέρια γιὰ νέπλώσω
Ἐχω καὶ μάτια νὰ τὸν δῶ τὸν νηὸ διόπου μ' ἔγάπα.»
— «Ἐλα ἔλα καὶ κόρη μου νεκρὴ νὰ μὲ τὴ φέρονυ.
Μάνα Χριστὸς καὶ τί εἴπα, νύφη νὰ μὲ τὴ φέρονυ.»
- Ἐντύθη καὶ ἐστολίστηκε τρεῖς νύχτες καὶ τρεῖς μέρες.
Καὶ δεκαπέντε Σάββατα καὶ δεκόχτῳ βδομάδες.
Βάλλει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη
Καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάλλει καμαροφρύδι.
Καὶ πιάνει τὸ στρατὶ στρατὶ στὴν ἐπικλησὶα καὶ πάει.
Παππᾶς τὴν εἶδε καὶ ἐσφαλε διάκος καὶ ἐξεστελιάστη
Καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα χάνουν τὸ Κύριε ἐλέησο.
— «Παππᾶ καὶ δὲν εἰσαι χριστιανὸς καὶ δὲν εἰσαι δαφτισμένος
Πόσυρε τάποστέφανα πρός τὴν κουμπαροπούλα.»
- Στὴ μάνα της τὴν πήρασι νύφη ἐτελεμένη.
Κ' ἐσάστισεν ἡ γειτονιὰ ἐσάστισε καὶ δὲ κόσμος.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ
Ἐκθεσις Ζαππείου

B. ΧΑΤΖΗ

ΤΟ ΦΥΛΑΧΤΩ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Σ απλωμένη πάνω στὴν ψάθινη πολυυθρόνα
ἡ εὐτυχισμένη μάνα καμαρόνει τὸ μονά-
κριβο παιδάκι της, ἔνα ποριτσάκι τριῶν χρόνων,
ποὺ παῖζει λίγο παρεκεῖ στὸ μπαλκόνι μὲ τὰ
παιχνίδια του.

Καμαρόνει τὸ τριανταφυλλένιο κεφαλάκι μὲ
τὰ πλούσια δλόχρουσα μαλλιά, λέσ καὶ εἶνε βου-
τηγμένα στὰ χρυσάφια τοῦ ἥλιου ποὺ πλησιάζει
στὴ δύσι του.

Μοιάζει σὰν δύνειρο, σὰν διδόχρυσο δύνειρο
τὸ χαριτωμένο κοριτσάκι.

Τὸ βλέπει σὰν μαγεμένη ἡ εὐτυχισμένη μάνα
τὸ πλασματάκι ποὺ κάνει γιὰ αὐτὴν ἔνα κόσμο
δλόκηρο.

Στὴ φύσι σᾶπλώνονται ἀτέλειωτες καὶ ἀνεξή-
γητες μαγειὲς σὰν ἥχοι μυστικῆς γιορτῆς ποὺ
ἀργοδιαβάνει στὸ ἀπέραντα πλάτη τὸ οὐρανοῦ.
σὰν ἥχοι θλιβερῆς καμπάνας ποὺ κρύβεται στὰ
γιγάντια σιήθη τῆς γῆς.

Ποῦ καὶ ποὺ ἀφίνει τὶς κοῦκλες του καὶ τὰ
παιχνίδια του καὶ κυττάζει γύρω τριγύρω τὸ
καμαρωμένο κοριτσάκι, κυττάζει ζωηρά, γοργά,
μὲ κάποια ἐκπληξη, λέσ καὶ μὲ φόβο σὰν ν' ἀπορῇ
γιὰ τὸ ἀπέραντο μυστήριο ποὺ σᾶπλώνεται στὴ
Φύσι.

Ἡ Φύσις λέσ καὶ εἶνε μεθυσμένη. . . τώρα
χαμογελᾷ καὶ τώρα κλαίει. Τώρα μοιάζει μὲ
ψυχή ποὺ τὴν πλημμυρίζει ἡ εὐτυχία — τώρα μὲ
πνοή ποὺ σβύνει λίγο - λίγο ἀπὸ τὴ στέρησι τῆς
ἀγάπης.

Οἱ ὑπερήφανοι φοίνικες ἀργοκινοῦν τὰ κου-
ρασμένα κλαδιά τους μέσα στὸ χρυσάφι τῆς
δύσεως.

Λέσ καὶ ἀφίνουν κάτι ἥχους πάραξενους στὸ

ἡδονικὸ ἀγκάλιασμα τοῦ φωτὸς ποὺ τοὺς λούζει
γλυκά.

Ο ζέφυρος φιλεῖ καὶ χαϊδεύει μὲ τὰ βελου-
δένια φτερά του τὰ μυρωμένα τῶν λουλουδιῶν
πέταλα, τόσα ἔρωτος χεῖλη.

Τὰ πουλιὰ πλημμυρίζουν τὸν δέρα μὲ τὶς
γλυκὲς μελῳδίες τους.

Κάτι σὰν χάδι, κάτι σὰν φίλημα καὶ σὰν
παράπονο ἀπλώνεται στὴ φύσι δῆλη.

Κάτι σὰν δρομονία νευρικὴ ἀπλώνεται στὴ
φύσι. Λές καὶ εἶνε θρῆνος γιὰ τὴν ὕμορφη παρ-
θενιὰ ποὺ πεθαίνει, γιὰ τὰ ὁραῖα δόδα ποὺ
ξεφυλλίζουν, γιὰ τὶς ὕμορφες ἀνεμῶνες ποὺ
ξεδωριάζουν καὶ ηλίουν, γιὰ τὸ ἀθῶ αἷμα
ποὺ χύνεται, γιὰ τὸ γλυκὸ δύνειρο ποὺ δὲν παί-
ζει πειά, γιὰτὶ ἡ στρίγγα - Μοῖρα ἐσπασε τὶς
χρυσές χορδές του.

Τὸ γεμάτο ἀπὸ μυστήριο δειλινό, τὸ χαρού-
μενο καὶ πένθιμο συνάμα τυλίγει τὴ φύσι μὲ
ἀπέραντη μεγαλοπρέπεια. — Ἐκεῖ τὸ γλυκώτερο
πανηγύρι χωραμάτων ἐπάνω στὰ τρελλὰ σύγνεφα
ποὺ κυλιοῦνται καὶ ἀγκαλιάζονται στὰ βάθη τοῦ
δρίζοντος, ἐδῶ οἱ γλυκὲς δρομονίες τῆς καταστρο-
φῆς γιὰ τὰ μέρη ποὺ πεθαίνει μέσα στὸ
μαγεμένο μεθύσι τοῦ ἥλιου. — Ἐκεῖ τὸ ἀνα-
γάλιασμα τῆς ζωῆς, ἐδῶ ἡ γλύκα τῆς φθιορᾶς καὶ
τοῦ θανάτου.

Ἡ εὐτυχισμένη μάνα καμαρόνει τὸ ωραῖο
ἀγγελοῦντι της.

Καὶ συλλογίζεται . . .

Πηγαίνει μακρύντα δὲ νοῦς της, ἡ φραντασία της
δίνει χρῶμα ζωῆς στὶς χλωμὲς ἀναλαμπὲς τοῦ

δνείρουν της· καὶ βλέπει τὴν Ἀνθούλα της μεγάλη...

Βλέπει δηλατή λιτανεία τῆς ευτυχισμένης ζωῆς της κόρης της νὰ περνᾷ ἀργά· καὶ ἐπίσημα μέσα στὸ μναλό της. Βλέπει τὴν ἀγαπημένη της κόρη νὰ πετῷ μὲ τὰ φτερά τῆς ευτυχίας στὸ λουλουδισμένο κῆπο τῆς ζωῆς καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μάνας μεθῆ ἀπὸ ἐλπίδα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μεθῆ ἀπὸ τὴ γλύκα τοῦ δνείρου... Καὶ βλέπει... Καὶ βλέπει...

Καὶ βλέπει μιὰ χρυσὴ ἀχτῖνα νὰ ἔνωνται σιγά σιγά τὴ σκέψη της μὲ τὴ ζωὴ τοῦ μονάρχιου παιδιοῦ της καὶ νὰ τὸ φέρνῃ σὲ ὁραίους κόσμους ἄγνωστους καὶ γνωστούς, καὶ ἡ ἀχτῖνα μεγαλύνει, δῆλο καὶ μεγαλύνει καὶ κάνεται μέσα στὰ χρυσάφια τοῦ ἥλιου ποὺ πλησιάζει στὴ δύσι του.

Καὶ βλέπει... Καὶ βλέπει...

Τὴν πολυαγαπημένη της κόρη νὰ περνᾶ, νὰ διαβαίνῃ σὰν Νυφούλα τῆς Πλάστης, σὰν ζωτανὸς δλόλευκος κρίνος ποὺ γεννᾷ ἔφιμονίες καὶ σκορπᾶ εὐωδίες στὸν ἀγέρα. Καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μάνας καλεῖ τὶς ἀνάλαφρες πνοές, τὰ χάδια τοῦ Ζεφύρου νὰ συντροφέψουν τὸ δλόχυτο, τὸ ἀγνὸ τῆς κόρης της κορμοῦ· θέλει διδόφυλλα νὰ στρώνῃ τὸ ἀγέροι στὸ πέρασμά της, θέλει νὰ πλημμυρῇ ἀνθούς ἡ φύσις στὴ φεγγόβολη μορφή της.

Καὶ θέλει... Καὶ θέλει...

Ξάφνου σπάζει ἡ μαγεμένη δπτικὴ ἀχτῖνα...

Μιὰ δάριστη ἀνησυχία σὰν μαῦρος ἵσιος, σὰν παγωνιὰ τοῦ θανάτου πλακόνει τὴν ψυχὴ τῆς μάνας...

Ἀνατριχιάζει ἡ δόλια μάνα, κλείνει τὰ μάτια τῆς ἀθελα καὶ κυττάζει μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ψυχῆς της...

Ἡ λιτανεία τῆς φθιορᾶς περνᾶ τῶρα γεμάτη θρίαμβο...

Ἐνα φτερούγιασμα ἀνάλαφρο σὰν ἀπὸ γάζα ἀέρινη ἀκούεται τὴ στιγμὴ ἐκείνη πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι της.

Ἐνα διάφανο ἔντομο χορεύει τρελλά στὸν ἀέρα γιὰ νὰ πεθάνῃ μαζὶ μὲ τὴ δύσι τοῦ ἥλιου!...

Κάνει τρεῖς κύκλους πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς μάνας καὶ κατόπιν πειδὸ τρελλά, πειδὸ γρήγορα σὰν γιὰ νὰ φθάσῃ κάποιο ὄνειρο προσπερνᾶ καὶ κάθεται πάνω στὰ δλόχυνσα μαλλάκια τῆς παιδιούς· μὰ καὶ πάλι σηκώνεται ἀνήσυχο σὰν τὴν ἀνήσυχη ψυχή, τινάζει τὰ διάφανα φτερά του καὶ ὀρχίζει τῶρα κύκλους καὶ φτερούγιασματα γύρω ἀπὸ τὸ δλόχυνσο κεφαλάκι λὲς καὶ κάτι τὸ τραβῆ ἐκεῖ κοντά...

Τὸ μυστικὸ ἀντιφέγγισμα τῶν πραγμάτων ποὺ πεθαίνουν μαζὶ... Ὁ ἀθάνατος νόμος ποὺ ἔνονται τὸ κύκνειο ἄσμα μὲ τὴ νεκρικὴ ἀρμονία...

Ἀνασηκόνει τὸ δλόχυνσο κεφάλι καὶ βλέπει τὴν τρελλὴ ψυχὴ ἡ παιδιούλα... Τὸ στηθάκι της

ἀρχίζει νὰ κυματίζῃ ὅτακτα ἀπὸ τὴ λαχτάρα τοῦ πόθου. Θέλει νὰ πιάσῃ τὸ ἔντομο, θέλει νὰ παίξῃ τὸ ζωντανὸ παιχνίδιο — σπρώχνει μὲ περιφρόνησι τὶς κούκλες της καὶ σηκώνεται ὀλόρθη. Τὰ ἔξυπνα ματάκια της σκορπίζουν γύρω σπίθες μεγάλες — τὶς σπίθες τῆς ἐπιθυμίας.

Σηκώνεται στὶς μύτες τῶν ποδιῶν της καὶ ἀπλόνει τὰ διό της χεράκια γιὰ νὰ πιάσῃ τὸ διάφανο ἔντομο... Μὰ δοῦ πειδὸ πολὺ τὸ κυνηγῆ, τόσῳ πειδὸ τρελλὰ χορεύει καὶ πετῷ τὸ ἀερινὸ ἔντομο — τῶρα πλησιάζει στὸ χρυσὸ κεφαλάκι, τῶρα ἀπομακρύνεται καὶ φεύγει σὰν μὲ περιγέλο, μὲ εἰρωνεία, πεισματάρικο, τρελλό...

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ Ἀνθούλα βλέπει νὰ φεύγῃ τὸ φτερωτὸ τῆς ὄνειρο... Πηδᾶ μὲ μιᾶς σὰν φτερωτὸ πουλὶ κι' αὐτὴ στὰ σιδερένια κάγκελα τοῦ μπαλκονιοῦ γιὰ νὰ τὸ φιάσῃ... πεισματάρικη, τρελλή...

Τεντόνει τὰ δλόροσα χεράκια της, τὰ τεντόνει σὰν δλόλευκες φτεροῦγες μὲ δύναμι... μὰ ξάφνου χάνει τὴν ἴσορροπία... ταλαντεύεται γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ πέφτει... πέφτει τὸ πουλὶ ποὺ δὲν ἔμαυθε ἀκόμη νὰ πετᾶ...

Ἡ δόλια μάνα σὰν τρελλή πετιέται νὰ τὴν πιάσῃ. Ἀλλοίμονο!... Μόγο μίαν ἀκοὴ τῆς ποδούλας της ποὺ ἀναστράθηκε στὸ τίναγμα κατώρθωσε νὲ ἀρπάξῃ μὲς στὴ χούφτα της.

Ἐνα ντούπ ἀκούσθηκε ἀγριο, ἔηρο, ἐπάνω στὸ χδρα τοῦ δρόμου, κι' ἔπειτα... τίπτε ἄλλο...

Χρειάζεται τὸσος λίγος χρόνος γιὰ νὰ σβύσῃ η Μοίρα μιὰ ζωὴ.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔνα πτῶμα σωριάσθηκε...

Τὸ πτῶμα τοῦ ἀγγελόμορφου παιδιοῦ μὲ τὰ χουσᾶ μαλλιά καὶ τὰ μεγάλα μάτια...

Γιὰ μιὰ στιγμὴ σωριάσθηκ' ἡ ψυχὴ τῆς μάνας καὶ τὰ ὄνειρα... βουβά, χωρὶς ἥχο, μὲ τὴ στεγνὴ καὶ πετρωμένη βουβαμάρα τοῦ θανάτου...

Ἐτσι ἡ ἀσπλαχνὴ Φύσις συντρίβει τὴν ἀχτῖνα ποὺ δημιουργεῖ, κι' ἀπλόνει σκοτάδι καὶ μαυρίλα στὴν πλάσι... Ἐτσι ἡ χλαμύδα τοῦ Ἀδον ἀπλόνει μαῦρες, περίλυπτες σκιὲς ἐπάνω στὰ γαλάζια λουλουδάκια τοῦ κάμπου... Ἐτσι τὸ ἀνάσασμα τῆς δροσιᾶς μοιρολογῆ ἀδιάκοπα ἀνάμεσα στὰ πεῦκα καὶ στὰ κυπαρισσια... Ἐτσι ὅλες τὶς στιγμὲς δ Θάνατος παῖζει τὸ ἀπαίσιο δοξάρι του ἐπάνω στὰ συντρίμια τῆς ζωῆς.

Παραμονὴ πρωτοχρονιᾶς...

Οἱ δρόμοι δλοὶ γεμάτοι χαρά...

Ο κόσμος δλοὶ καὶ ἀνεβοκατεβαίνει ζωηρός, γιορτάσιμος· ἀμέριμνα πηγαινοέρχεται, τρέχει, γελᾷ. Μέσα στὸ δρόμο τῆς ζωῆς ἡ εὐθυμία τῶν μικρῶν παιδιῶν σὰν βούτσιμα ἔντομων ἀνεβαίνει κι' ἀπλώνεται μέσα στὸ χαρούμενο πανηγύρι τῆς φύσεως...

Ἡ χιλιοπικραμένη μάνα καθισμένη σὲ μιὰ γωνιὰ μέσα στὴν δλόλευκη κάμαρα ποὺ ἐρή-

σάν ἵσιος λευκὸς μέσα στὰ λεμονάνθια ἀργοδιαβαίνει καὶ περνᾶ... Ἀργοδιαβαίνει καὶ περνᾶ πάνω ἀπὸ τὴν ἀγιάτρευτη πληγὴ τῆς μάνας, περνᾶ καὶ σκαλίζει τὴ μαύρη σὰν τοῦ λαγοῦ τὸ αἷμα πληγὴ ποὺ τὸ κοράκι λευκό, τὸ κουρελάκι τῆς ποδούλας, τὸ κουρελάκι που μονάχα μπόρεσε νὲ ἀρπάξῃ, νὰ κρατήσῃ ἀπὸ τὸ διδόχυρο σὸνειρο τῆς Ἀνθούλας — τὸ δνειρο ποὺ ἐσύντριψεν ὁ χάρος...

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
*Αλεξάνδρεια, *Απρίλιος 1910

ΣΤΟ ΚΕΛΛΙ ΤΗΣ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Τ Σ Ε Λ Κ Α Σ

— ΔΙΗΓΗΜΑ —

Ο ούρανός είναι σκοτεινιασμένος και θιλός απ' τή σκόνη, ποὺ σηκάνει τὸ λιμάνι. Ο φλογερός "Ηλιος κυττάζει τὴν πρασινωπὴ θάλασσα, σὰν ἀνάμεσα ἀπὸ λεπτότατο τοῦλι. Δὲν μπορεῖ νὰ καθφερισθῇ στὸ νερό, ποὺ τὸ τσακίζουν καθεστιγμὴ τὰ κουπιά, οἱ ἔλικες τῶν βαποριῶν, οἱ τούρκικες φελοῦκες μὲ τὶς κοφτεόες τους πλῶρες ἢ τὰ καρδάβια μὲ τὰ πανιά, ποὺ αὐλακώνουν ἐδῶ κ' ἔκει τὸ στενὸ λιμάνι. Καὶ τὰ κύματα τῆς θάλασσας σκλαβωμένα μέσα στὸ γρανίτη τῶν μύλων, ζουλιγμένα ἀπ' τὰ μεγάλα βάρητα ποὺ σηκώνανε, χτυπάνε ἀπάνω στὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, ἀπάνω στὶς προκυμαῖς, χτυπάνε και μουρμουρίζουν ἀφρισμένα ἀπ' τὸν παραδαρμὸ και βρώμικα.

Ο κρότος τῶν ἀλισσίδων, τὸ κύλημα τῶν βαγονιῶν ποὺ κουβαλοῦνε τὰ ἐμπορεύματα, διμεταλλικὸς ἀναστεναγμὸς τῶν σιδερένιων ἑλασμάτων ποὺ πέφτουν ἀπάνω στὰ πλακόστρωτα, τὸ τρίξιμο τῶν καροτσιῶν, τὰ σφυρίγματα τῶν βαποριῶν, τῷρα διαπεραστικὰ και τῷρα στριγκά, οἱ φωνὲς τῶν ἔσφροτωτῶν, τῶν ναυτῶν, τῶν τελωνοφυλάκων — δῆλοι αὗτοὶ οἱ διαφορετικὸι ἥχοι ἀνακατώνονται σὲ μιὰ μουσικὴ και κοντοστέκονται στὸν ἀέρα, σὰν νὰ φριβόντανε νάνεβοῦνε ψηλὰ και νὰ χαδοῦνε. Κι' ἀπὸ τὴν ἔχορδα ἔχονται πάντα καινούργιοι ἥχοι, βουβοὶ κι' ἀνακατωμένοι, ποὺ ταράζουνε τὸ καθετὶ διλόγυρο, ἢ ψιλοὶ και διαπεραστικὸι ποὺ ἔσκιζουνε τὸν φλογερὸ και σκονισμένον ἀέρα.

Ο γρανίτης, τὸ σίδερο, τὸ ξύλο, τὰ καρδάβια κι' οἱ ἀνθρωποι, δῆλα στέλνουν ἔναν μανιακὸ και παθιάρικον ὅμινο στὸν θέο τῆς Ἔργασίας. Μὰ οἱ φωνὲς τῶν ἀνθρώπων, ποὺ μόλις ἔχωρίζουνε, φαίνονται ἀδύνατες και γελοῖες, δῶπος εἶναι κ' οἱ ἀνθρωποι, ἢ αἰτία δῆλης αὐτῆς τῆς φασαρίας. Ντυμένοι στὰ κουρέλια, βρώμικοι, σκυρφοὶ ιάτω ἀπὸ τὰ βάρητα ποὺ σηκώνουνε, κουνιῶνται μέσα στὸν ἀνεμοστρόβιλο τῆς σκόνης, σὲ μιὰν ἀτμοσφαῖρα ζεστὴ και ἀνήσυχη, και εἶναι τιτοτένιοι, μικροί, μπροστὰ στὸν σιδερένιους κολοσσοὺς ποὺ τοὺς τριγυρίζουνε, στὰ πολυτάραχα βαγόνια και σ' δῆλα τὰ πρόγματα, ποὺ τᾶχουνε οἱ ἴδιοι κάνει μὲ τὰ χέρια τους. Τὰ ἵδα τὰ ἔργα τῶν χεριῶν τους, τοὺς σκλαβώσανε και τοὺς πήρανε κάθε προσωπικότητα.

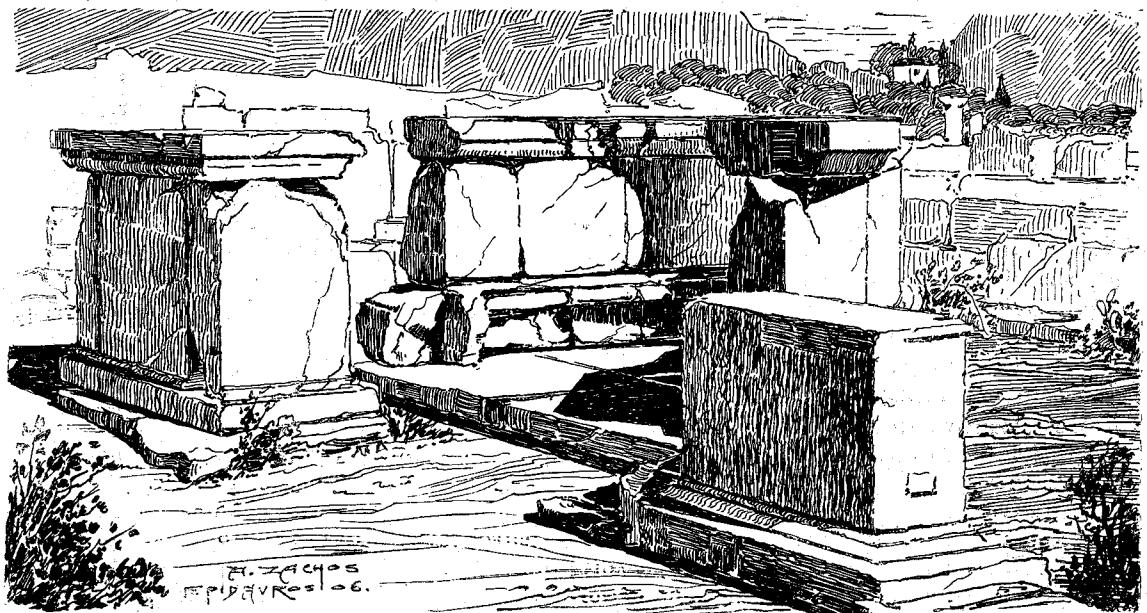
Τὰ θεόρατα πλοῖα, ἀπάνω στὴν ἄγκυρα, σφυρίζουνε γιὰ στενάζουνε βαθειά, και σὲ κάθε τους ἥχο κρύβεται σᾶν μιὰ εἰδωνικὴ περιφρόνηση γιὰ τὸν ἀνθρώπων ποὺ σκαρφαλόνουν στὰ γεφύρια τους και γεμίζουνε τὰ σπλάχνα τους ἀπ' τὰ προϊόντα μιᾶς δουλειᾶς σκλάβων. Οἱ

μακρινὲς σειρὲς τῶν ἔσφροτωτῶν εἶναι γελοῖες και πένθιμες: κουβαλοῦνε στὶς πλάτες τους μεγάλα σακκιὰ μὲ σιτάρι και τάπιθώνουν μέσα στὶς σιδερένιες κοιλιές τῶν πλοίων, γιὰ νὰ βγάλουνε οἱ ἴδιοι λίγα δράμια ψωμὶ γιὰ τὰ πεινασμένα τους στομάχια. Οἱ ἀνθρωποι, οἱ κουρελιάριδες, ἀποβλακωμένοι ἀπ' τὴν ταραχή, τὸν κόπο και τὴ ζέστη, οἱ μηχανὲς οἱ γυαλιστερές, δυνατὲς και ἀτάραχες, καμωμένες ἀπ' τὰ χέρια αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, οἱ μηχανὲς αὐτές, ποὺ τες κουνεῖ ὅχι δ ὅτιμος, μὰ τὰ νεῦρα και τὸ αἷμα ἔκεινων ποὺ τὶς φτειόζανε... εἰρωνεία ψυχοὴ και σκληρότατη.

Η ταραχὴ σακατεύει, ή σκόνη ἔρεμίζει τὶς μύτες και τὰ μάτια, ή ζέστη καίει τὰ κοριμὰ και τὰ κουράζει και δῆλα τὰ πάντα διλοργύρα φαίνονται τεντωμένα, φθασμένα στὸ ἀργῆν, ἔτοιμα νὰ ξεσπάσουνε σὲ μιὰ μεγάλη πρεπη καταστροφή, ποὺ ὑστερὸς ἀπὸ αὐτὴν δ ἀρέας θὰ ξαναγίνῃ ἑλαφρὸς και γλυκόπιοτος και ἡ γῆ θὰ εἰρηνέψη ἀπ' τὴν νευροχαλάστρα ταραχῆ, ἀπ' τὸν μελαγχολικὸ παραδαρμό... και πολιτεία, θάλασσα, οὐρανός, θὰ ξαναγίνουνε ἡσυχα και κολὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Μὰ τοῦτο εἶναι μία φαντασία, ποὺ τὴν τρέφει ἡ ἀκούραστη ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου και ἡ ἀστείρευτη και τρελλὴ ἐπιμυμία τῆς λευτεριᾶς, πούχει μέσα του.

Δώδεκα κουδουνίσματα, δυνατὰ και μετρημένα, ἀκουστήκανε. "Οταν ξεψύχησε τὸ τελευταῖο, ἡ ἄγρια μουσικὴ τῆς ἐργασίας μισογλύκανε. "Υστερὸς ἀπὸ ἔνα λεπτὸ ἀπόγονε σὰν ἔνα βουβό μουρμούρισμα. Τότε ἡ φωνὴ τῶν ἀνθρώπων και τῆς θάλασσας ξεκαθάρισε. "Ηρθε, ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ.

Τὴν ὥρα ποὺ οἱ ἔσφροτωτὲς ἀφήκανε τὴ δουλειά τους, και σκορπιστήκανε λίγοι λίγοι μὲ φωνὲς σ' δῆλο τὸ λιμάνι, ἀγοράζοντας τὰ φαγώσιμα τους στὸν πουλητάδες τοῦ δρόμου, και στρωθήκανε ἀπάνω στὰ λιθόστρωτα, στὶς ἀπόσκιες γωνιές, δ Γκρίτσκα Τσελκάς, γερώλυκος σωστός, φανερώθηκε ἀνάμεσά τους. "Ητανε ἔνα κυνῆγι, ποὺ τὸ φερμάριζεν συχνὰ ἢ Ἀστυνομία, και δῆλος δ κόσμος τοῦ λιμανιοῦ τὸν ἥξερε μπεκρούλιακα και κλέφτη ἀπόκοτο και τετραπερασμένο. "Ητανε ξυπόλυτος και ξεκούφωτος και φοροῦσε ἔνα πανταλόνι ἀπὸ τριμένο βελούδο και μιὰ μπλούζα ἀπὸ περοκάλι, κουρελιασμένη στὸ λαιμό, πονδείχε τὸ σάλεμα τῶν ξερῶν και μυτερῶν κοκκάλων του, ποὺ τὰ σκέπαζε ἔνα μαυριδέρο πετσί. Τὰσπρόμαυρα μαλλιά του, τὰ μπερδεμένα, κ' ἡ μυτερή του μούρη, σὰ μούρη γερακιοῦ, τσαλα-

ΗΜΙΚΥΚΛΙΚΑ ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΣΧΕΔ. Α. ΖΑΧΟΥ

— Τί θὰ πῇ — λοιπόν; Γυρέβουνε. Αὐτὸ εἶναι δῆλο.

— Μήπως μὲ ζητήσανε νὰ τοὺς βοηθήσω; Κι' δ Τσελκάς κύταζε μὲ ζωηρὸ χαμόγελο τὶς ἀποδῆκες τοῦ Στόλου.

— "Αμε στὸ Διάλο!

— Ο ἄλλος γύρισε πίσω.

— "Ε! "Ακου δῶ!... Ποιός σὲ συγγύρισε ἔτοι; Ή φάτσα σου ἔγινε ρουβίνο... Μήν είδες τὸ Μίσκα ἀποδῶ;

— "Έχω καιρό νὰ τοὺς δῶ, εἴπε δ ἄλλος, πηγαίνοντας μαζὶ μὲ τοὺς ἔσφροτωτές.

— Ο Τσελκᾶς τράβηξε παραπέρα, καλοδεχάμενος ἀπὸ δῆλους. Αὐτὸς δύως, πρόσχαρος και πειραχτικὸς δῆλες φορές, δὲν εἶχε σήμερα τὰ κέφια του κι' ἀπαντοῦσε ξερὰ - ξερὰ στὰ λόγια τῶν ἀλλωνῶν.

Πίσω ἀπὸ ἔνα δέμα ἐμπορεύματα, φάνηκε ἔνας τελωνοφύλακας πρασινοτυμένος, σκονισμένος κι' ἀλύγιστος. Μπήκε μπροστὰ στὸν Τσελκᾶς και τοῦφραξε τὸν δρόμο ἄγρια, κρατῶντας μὲ τὸ ζερβί χέρι τὸ σπαθί του, κι' ἀπλώνοντας τὸ δεξὶ του νάδοράξη τὸν Τσελκᾶς ἀπὸ τὸ γιακᾶ.

— Στάσου! Ποῦ πᾶς;

— Ο Τσελκᾶς ἔκανεν βῆμα πίσω, σήκωσε τὰ μάτια στὸν τελωνοφύλακα και χαμογέλασε ξερά. Τὸ κόκκινο και κατεργάρικο, μὰ ημερό πρόσωπο τοῦ τελωνοφύλακα προσπάθησε νὰ φαῇ τρομερό. Φύσκωσε, ἄναψε, συνέφρωσε τὰ φρύδια, ἀγρίεψε τὰ μάτια, μὰ μὲ δῆλο ἀντὰ ἔγινε πιὸ ἀστεῖο.

— Σοῦ τώχω πεῖ χίλιες φορές. Νὰ μὴ ξυγόνης στὸ λιμάνι, εἰδεμὴ θὰ σοῦ τσακίσω τὰ παγίδια! φώναξε ἄγρια δὲ τελωνοφύλακας.

— Καλημέρα, Σεμένιτς! Χρόνια ἔχω νὰ σὲ ίδω, ἀποκρίθηκε ησυχά δὲ Τσελκάς, ἀπλώνοντάς του τὸ χέρι.

— Νὰ μὴ σώσης ποτέ σου νὰ μὲ ίδῃς! Τράβα ἀποδωπέρα.

“Ο Σεμένιτς ὁστόσο τούσφιξε τὸ χέρι.

— Δὲν μοῦ λές καλύτερα, εἶπε δὲ Τσελκάς χωρὶς νάφιση ἀπ’ τὸ ἀγκυστρωτά του δάχτυλα τὸ χέρι τοῦ Σεμένιτς, μήπως εἰδες τὸ Μίσκα;

— Ποιόνε Μίσκα; Δὲν ἔρω κανένα Μίσκα. “Αἴντε, ποὺ σοῦ λέω, ἀδέρφι, γιατὶ θὰ σὲ ίδῃ δὲπιθεωρητής καί... Σέ...

— Τὸν κοκκινομάλη μωρέ, ἐκείνονε ποὺ δούλεψα μαζί του στὸ «Κουτρόμα», ἔξαπολούθησε δὲ Τσελκάς, χωρὶς καρφὶ νὰ τοῦ καίγεται.

— Εκείνονε ποὺ ακλέβατε μαζί, θέλεις νὰ πῆς! Τὸν πήρανε στὸ νοσοκομεῖο τὸ Μίσκα σου. Τούκισε τὸ πόδι του μὲν σίδερο. Τράβα λοιπόν, βρὲ παιδί μου, τὸ καλὸ ποὺ σοῦ θέλω, εἰδεμὴ θὰ σὲ διώξω μὲ τὶς κλωτσιές.

— “Α! καὶ σὺ μούλεγες πῶς δὲν τὸν ξέρεις τὸ Μίσκα. Βλέπεις λοιπὸν πῶς τὸν ξέρεις καὶ τὸν παραξέρεις. Τί έχεις, μωρὲ Σεμένιτς, κ’είσαι θυμωμένος;

— Φτάνει, Γκρίσκα. Πάψε τὰ λόγια καὶ δίνε του.

“Ο τελωνοφύλακας ἀρχισε νὰ θυμώνη στὰ καλά, καὶ κυττάζοντας δεξιὰ κ’ἀριστερά, γύρευε νὰ τραβήξῃ τὸ χέρι του ἀπ’ τὴ φρύχτα τοῦ Τσελκάς, ποὺ τῶσφιγγε σὰ μάγκανος. “Ο ἄλλος τὸν κύτταζε ησυχά, κάτω ἀπ’ τὰ παχειά του ματόφρυνδα, χαμογελῶντας πίσω ἀπ’ τὸ μοντσάκι του, καὶ, κρατῶντας του πάντα τὸ χέρι, τοῦ μιλούσε δλοένα.

— Μὴ βιάζεσαι. Σὰν τὰ ποῦμε ένα χεράκι, θὰ πάω δουλειά μου. Γιὰ πές μου τώρα πῶς τὰ καλοπερνᾶς; “Η γυναῖκα σου, τὰ μικρὰ είναι καλά;

Καὶ ρύγνοντας ἄγριες ματιές καὶ δείχνοντας τὰ δόντια του, μὲν ένα περιγελαστικὸ χαμόγελο, τοῦ εἶπε ἀκόμα.

— “Ολο λέω νάρθω νὰ σᾶς δῶ καμιὰ μέρα, μὰ ποτές μου δὲ βρίσκω τὸν καιρό. Εἴμαι πάντα μεθυσμένος.

— Καλά, καλά. “Αφισέ τα αὐτὰ τώρα... “Ἄσ λείπουνε τάστεια, διάσολε κοκαλιάρη! Εἰδεμή, μὰ τὸ Θεό, σοῦ... Διασόλον λωποδύτη!

— Γιατὶ νὰ κλέψω, μάτια μου; “Εδῶ πέρα ἔχει φωμὶ καὶ για τοὺς δυό μας. Πίστεψέ με, Σεμένιτς! Δὲ μοῦ λές τώρα; Πάλι σούφρωσες δύο κάσσες ἐμπορεύματα... Πρόσεξε, Σεμένιτς. Τὰ μάτια τέσσερα, μὴ σὲ τσακώσουνε καμιὰ μέρα.

“Ο Σεμένιτς ἀρχισε νὰ τρέμῃ δλόσωμος ἀπ’ τὴ γλῶσσα τοῦ Τσελκάς. “Αφρίζε καὶ δὲν μποροῦσε

νὰ μιλήσῃ. “Ο Τσελκάς τοῦ ἀφισε τὸ χέρι, γύρισε ησυχά καὶ τραβήξε μὲ μεγάλα βήματα κατὰ τὸ λιμάνι. “Ο τελωνοφύλακας τὸν ἀκολούθησε μὲ βρισιές.

“Ο Τσελκάς ξαναβρῆκε τὸ κέφι του. Σφύρζε σιγά - σιγά μεσ’ ἀπὸ τὰ δόντια του, καὶ μὲ τὰ χέρια χωμένα στὶς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ του, περιπατοῦσε βαρετά, σὰν ἀνθρωπος ποὺ δὲν ἔχει δουλειά, πετῶντας δεξιά του καὶ ζερβιά του πειραχτικὰ λόγια καὶ χωρατά, ποὺ τοῦ τὰ πληρώνωνε οἱ ἄλλοι μὲ τὸν τόπο.

— Καλότυχε Γκρίσκα! Ή ἔξουσία σ’ ἔχει μὴ στᾶξῃ καὶ μὴ βρέξῃ! φώναξε ένας ἀπ’ τὴν παρέα τῶν ξεφορτωτῶν, πούχανε ἀποφάσει καὶ ησυχάζανε ξαπλωμένοι στὸ χῶμα.

— Δὲν ἔχω παπούτσα, ρὲ παιδιά. Κι’ δὲ Σεμένιτς φοβᾶται, βλέπεις, μήν πληγώσω τὰ ποδαράκια μου! ἀποκρίθηκε δὲ Τσελκάς.

Ζύγωσε στὴν πόρτα τῆς μάνδρας. Διὸ στρατιώτες τὸν φάξανε καὶ τὸν σπρώξανε δέξιο παταλά - ἀπαλά.

— Μωρέ, δὲν τὸν τσακώνετε; φώναξε δὲ Σεμένιτς πούχε σταματήσει μέσα στὴ μάντρα τοῦ λιμανιοῦ.

“Ο Τσελκάς πέρασε στὸ δρόμο καὶ κάθισε ἀπάνω σ’ ἔνα δρόσημο, στὴν πόρτα μιᾶς ταβέρνας. “Απ’ τὴ μάντρα τοῦ λιμανιοῦ έβγαινε πολυτάραχη μιὰ ἀτελειώτη σειρὰ φορτωμένα κάρα. “Απ’ τὴν ἄλλη μεριὰ ἔρχοντανε προσβολὴ ἀδειανὰ κάρα. Οἱ καροτσέροδες χοροπηδούσανε δρυθοὶ ἀπάνω τους ἀπ’ τὸ τράνταγμα. Τὸ λιμάνι ἔβγαιξε μιὰ βοή, σὰ βροντὴ καὶ μιὰ σκόνη ποὺ κτυποῦσε τὰ ρουσθούνια. Τὸ χῶμα τρανταζε...

Συνειδισμένος ἀπ’ αὐτὸν τὸ σύρτα - φέρτα δὲ Τσελκάς, κ’ ἐρεθισμένος λιγάκι ἀπ’ τὸ συναπάντημά του μὲ τὸν Σεμένιτς, ήτανε στὸ καντίνι. Κάποια καλὴ δουλειὰ τοῦ μυριζότανε τώρα καὶ δουλειὰ ποὺ δὲν ἦθελε μεγάλο κόπο καὶ μαστοριά. “Ήτανε σίγουρος γιὰ τὴ δουλειά του καὶ ζαρόντας τὰ μάτια του συλλογιζότανε τὸ αὐριανὸ τὸ πανηγύρι, τὴ στιγμὴ ποὺ θάτανε δλα τελειωμένα καὶ οἱ συγκάτοις στὴν τσέπη του. “Υστερα συλλογίστηκε τὸ φίλο του τὸ Μίσκα, ποὺ θὰ τοῦ χρειαζότανε αὐτὸν τὸ βράδυ, δὲν δὲν εἶχε τσακίσει τὸ πόδι του. Βλαστήμησε ἀπομέσα του, μὲ τὴν ίδεα πῶς ζωσ χωρὶς τὸν Μίσκα δὲ θάβγαιξε πέρα τὴ δουλειά του. Ποιός έζει τί καιρὸ διάλιπε τὴ νύχτα; Κύτταξε δλόγυρα τὸν οὐρανὸ κ’ ἔρριξε μιὰ ματιά στὸ δρόμο.

Λίγα βήματα μακρύτερα, σταυροπόδι καταγῆς, κοντά στὸ πεζοδρόμιο, ἀκουμπώντας τὴ φράχη του σ’ ἔνα δρόσημο, καθήτανε ένας παίδαρος, μὲ μαβιά μπλούζα καὶ μαβί πανταλόνι, καὶ ένα κασκέτο ξεθωριασμένο στὸ κεφάλι. Κοντά του ένας μικρὸς σάκκος, ένα δρεπάνι, χωρὶς ροῦλι, κ’ ἔνα δεμάτι ἀχέρα, καλοσυγχυρισμένο. Ο παίδαρος αὐτὸς μὲ τὶς πλατειὲς πλάτες, ήτανε

ξανθός, ήλιοκαμένος μὲ πετσὶ ἀργασμένο ἀπ’ τὸν ἀέρα. Τὰ μεγάλα, γαλανά του, μάτια κοιτάζανε τὸν Τσελκάς μὲ ἐπιστοσύνη καὶ ἀφέλεια.

“Ο Τσελκάς ἔδειξε τὰ δόντια του, έβγαλε τὴ γλῶσσα, καὶ στραβωμούριαζοντας τρομακτικά, τὸν κύτταξε κατάματα.

“Ο παίδαρος ξαφνίστηκε στὴν ἀρχή, ζάρωσε τὰ μάτια του καὶ ύστερα ἔμπηξε ξαφνικὰ γέλια καὶ φάναξε.

— Τί παράξενος ποὺ εἶναι.

Χωρὶς νὰ σηκωθῇ καλὰ - καλά, κύλησε βαρειά ἀπ’ τὸ λιμάνι ποὺ καθότανε κατὰ τὸν Τσελκάς, σέργοντας τὸ σάκκο του στὸ χῶμα καὶ χτυπώντας τὶς πέτρες μὲ τὸ δρεπάνι του.

— Εἴσαι γιὰ καλὰ σουρωμένος, κουμπάρε! εἶπε τραβῶντας του τὸ πανταλόνι.

— Σωστὰ τὸ εἶτε, βυζαντιάρικο, σωστὰ τὸ εἶπες! ἀποκρίθηκε δὲ Τσελκάς μὲ εἰλικρίνεια. “Ο παχυνόλος καὶ ὁ ὅμιλος παίδαρος, μὲ τὰ παιδιάτικά του μάτια, τοῦχε μπει στὴν καρδιά του.

[Μεταφραστής Π. Ν.]

[Ἀκολούθετ]

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΣ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο τὰν τύχη νὰ ὑπάγω εἰς τὸ κοιμητήριον, κυττάζω τοὺς ταπεινοὺς τάφους τῶν πτωχῶν. Φεύγω μακρὰν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπή μνημεῖα μὲ τὰς πομπώδεις ἐπιτυμβίους πλάκας. Μοῦ ἀρέσει νὰ πλανῶμαι εἰς τὰ ἀτοχίστα μνημεῖα, ὅπου οἱ σταυροὶ εἶναι ήμιθραντοί καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ ἔχουν ἀπαλειφθῆ ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὴν πολυκαιρίαν. Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ ἀκαλλιέργητα χώματα τῶν λησμονημένων τάφων τὸ χόρτον βλαστάνει μαζὶ μὲ τὴν λήθην.

Ο εἰσερχόμενος εἰς τὸ νεκροταφεῖον Ζακύνθου βλέπει πρὸς τὰ δεξιά, παρὰ τὸν περιφράζοντα τοῖχον, σταυρούς καὶ πλάκας. Είναι ἐκεῖ θαμμένοι ὅσοι ἀπέθαναν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χολέρας τοῦ 1855. Μέχρις ἔκεινης τῆς ἐποχῆς δὲν ήτη ιδρύθη κατὰ τὸ 1761, ἐδίδασκον δὲ ἐν αὐτῇ ἀνδρες ἀρετῆς καὶ παιδείας. Ἐκεῖθεν δὲ προσβαίνει τὸν ιερό της Ζάκυνθου κατὰ τὸ 1811 ὡς διδάσκαλος τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι τὸν προσέλαβον ὡς οἰκοδιδάσκαλον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἐπαγιωθὴ ἡ πολιτικὴ ταξίδι τῆς Έπτανήσου ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, καὶ ἐπήλθεν ἡ διάδοσης τῆς Σμύρνης - διως ἐκπαιδευθῆ εἰς τὰ ἐλληνικὰ γράμματα. Η σχολὴ ήτη ιδρύθη κατὰ τὸ 1761, ἐδίδασκον δὲ ἐν αὐτῇ ἀνδρες ἀρετῆς καὶ παιδείας. Ἐκεῖθεν δὲ προσβαίνει τὸν ιερό της Ζάκυνθου κατὰ τὸ 1829 μὲ τὸν ιερό της Ζάκυνθου κατὰ τὸ 1849, μέχρι τοῦ 1859 μέχρι τὸν ιερό της Ζάκυνθου κατόπιν τὸ νεκροταφεῖον.

Εἰς ἐκείνην τὴν γωνίαν τοῦ νεκροταφείου Ζακύνθου εἶχε σταθῆ κατέποτε. Αἱ ἐπιτύμβιοι ἔπιγραφαι εἶχον ἔξαλειφθῆ, ἀλλοῦ δὲν διασηρώνεις. Ο πολιτικὸς κλύδων εἶχε καταπαύσει διαρκείας ἀπὸ τὸν 1797 μέχρι τὸν 1809.

Άνιδρυθη τότε ἐν Ζακύνθῳ ἐλληνικὸν σχολεῖον, εἶς τὸ διοικούν προσελήνθη καὶ δὲ Καραβίας. Εἰς τὸ σχολεῖον ἔκεινο ἐμαθήτευσαν καὶ διάφοροι ἐλληνόπαιδες φεύγοντες τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τὸ σχολεῖον τούτο ἦρχισε νὰ διαλύεται ἀργότερον κατὰ τὸ 1824 διότι ιδρύθη, ὑπὸ τοῦ φιλέληνος Ἀγγλου Φριδερίκου Νόρθ Γκίλφορδ, ἐν Κερκύρᾳ ἡ Ιόνιος Ακαδημία.

Ο Καραβίας ἐχορημάτισε διδάσκαλος εἰς πλεύστας οἰκογενείας. Ο Ζακύνθιος ιστοριογράφος

¹ Βλέπε: Ιστορία τῆς νήσου Ιθάκης ὑπὸ Ν. Καραβία Γρίβα. Ἐν Αθήναις, 1849, σελ. 115.

Ἐφιμᾶνος Λούντζης εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἀπομνημονεύματά του γράφει περὶ Καραβία τὰ ἔξης: «Ἐλαβον διὰ τὰ ἐλληνικὰ τὸν διδάσκαλον Ἀναστάσιον Καραβίαν μεταξὺ τῶν σχολαστικῶν σχολαστικώτατον, εἰδεχθῆ τὴν μορφήν. Ἡ εἰδέχθεια τοῦ πρόσωπου του, τὰ ἄγρια μαλλιά του, τὰ δυοῖς ἄλλο κτένι παρὰ τοὺς ὅνυχας δὲν ἐγνώριζον, οἱ μικροὶ τοιμπλιασμένοι ὄφιδαλμοί του μὲ τὰ βλέφαρα καταφαγωμένα ὑπὸ τῆς εὐλογιᾶς, ἡ δυοῖς τῷ εἰχε διεστιγμένον τὸ πρόσωπον, τὸ ἄλιγον τῆς διδασκαλίας του, ἡ κόλασις τῆς γραμματικῆς, ἡ σκαιότης τοῦ ἥθους, τὸ βάναυσον τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ διδασκάλου τούτου, ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ συλλαβὼ ἀκάθεκτον ἀποστροφὴν πρὸς τὰ ἐλληνικὰ γράμματα».

Ο Ζακύνθιος δῆμος λόγιος καὶ πολιτικὸς Δημήτριος Καλλίνικος χρηματίσας μαθητὴς τοῦ Καραβία, μᾶς παρουσιάζει αὐτὸν ὑπὸ ἐντελῶς διαφορετικὴν μορφήν: «Ἐν τῷ σχολείῳ δὲ Καραβίας δὲν παρέδιδε τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ πῆχυν, ὡς ψυχία καὶ θρύμματα τῶν συγγραφέων. Χαράξας βαθυτάτην γραμμὴν μεταξὺ σχολαστικοτητος καὶ φιλολογικῆς ἀναπτύξεως, ἔτρεχε κατόπιν τῆς ἐξηγήσεως τῶν κειμένων, τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν, μὴ ποθήσας οὐδὲν ἔτερον ἢ δπως οἱ νέοι προσποτήσονται δῖσον ἔνεστι μεῖζονα γνῶσιν τῶν συγγραφέων... Ἐξήγει τὰ ἀδρὰ νοήματα τῶν συγγραφέων, τὴν ποικιλίαν τοῦ ὕφους ἐκάστου αὐτῶν κατὰ τὴν σχέσιν ἐκάστου πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς φάσεις τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. «Ἐν ἀπλοῦν κείμενον ἔχων ἀνὰ χειρας, ἀνευ ἐξηγητικῶν πολλάκις σχολείων, καὶ ἐπικλίνων ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἐπίκυρον μέτωπον, διηρμήνευε μετ' εὐστοχίας καὶ εὐροίας λόγου, μὴ περιστρέψας εἰς παρεκβάσεις, ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς τὰ νεῦρα τοῦ λόγου καὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐννοίας»¹.

Είς πρόγραμμα τοῦ δημοσίου ἐλληνικοῦ σχο-
λείου τῆς Ζακύνθου τῆς 26 Μαΐου 1825 ἀνα-
γράφει δὲ Καραβίας τὰ μαθήματα τὰ δποῖα θὰ
παρέδιδεν : « Ἀρχίζει ἡ τῶν ἐλληνικῶν μαθημά-
των ἔριμηνείᾳ ἀπὸ τὰς δικτῶν ὥρας π. μ. μέχρι¹
μεσημβρίας . Ἡ μὲν πρώτη τάξις ἀπὸ 8 ᾧ
9 ½ ᾧ ἔχουσα ὡς μαθήματα πρὸς τὸ παρόν
Ομήρου Ἰλιάδα καὶ Θουκιδίην . Ἡ δευτέρα²
ἀπὸ 9 ½ μέχρι τῶν 11 ᾧ ἔχουσα ὡς μαθήματα
Παραλλήλους Πλουτάρχου καὶ Ἀριθμητικήν .
Ἡ δὲ τρίτη ἀπὸ 11 μέχρι 12 ᾧ ἔχουσα τὴν τοῦ
Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασιν καὶ Γραμματικήν .
Ἀνάστασιος Καραβίας διδάσκαλος τῆς ἐλληνικῆς
γλώσσης . »

‘Ο Καραβίας ἦτο καλὸς ἐλληνιστής, ἀλλὰ ἀνθρωπὸς μετοίου νοῦ καὶ ἴδιοορύθμου γαια-

κτηρίος. Ὅτι ἀφελῆς τὸ ἥμος, ἐφόρει ἔλαφορὰ ἐνδύματα κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα. Ἀπέθανεν κατὰ τὸ 1855 ἐκ τῆς ἐπιδημίας τῆς χολέρας, καὶ εἶναι ἐκ τῶν πρώτων ταφέντων εἰς τὸ νεκροταφεῖον Ζακύνθου. Μερικοὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὸν μικρόσωμον γέροντα, τὸν ἴδιότροπον καὶ σκαιόν διδάσκαλον. Ὅτι θιασώτης τῆς Ρωσσίας. Ἐνόμιζεν δτὶ οἱ Ρώσσοι ότα κατέστρεφον τοὺς Τούρκους καὶ ότα εἰργάζοντο πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ μεγαλείου.

Ο Καραβίας ἥτο φιλόπατρος εἰς τὸ ἄκρον. Ἡ ψυχή τού ἐφλέγετο ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς μεγάλης Ἑλλάδος. Ἐν Ζακύνθῳ ἐγένετο Φιλικὸς καὶ κατηχήθη εἰς τὰ μυστήρια τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας¹. Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἥτο ἡ ἑστία καὶ τὸ καταφύγιον τῶν ἐπαναστατῶν καὶ προσφύγων. Οἱ Λαὸς τῆς Ζακύνθου περιέθαλπε μὲ ἀγάπην τὰ γυναικόπαιδα καὶ ἐδέχετο τοὺς πολεμιστὰς καὶ τὰς οἰκογενείας οὐτῶν. Οἱ Κολοκοτρώνης, ὁ Πλαπούτας, ἡ οἰκογένεια τοῦ Μάρκου Μπότσαρη διέμειναν ἐν Ζακύνθῳ. Κάτωθι τοῦ φρουρίου, πρὸς τὸν δρόμον τοῦ ψηλώματος, ὑπάρχει πεντηρός ἐρειπωμένος ναΐσκος τιμῷμενος ἐπ’ ὄνόματι τοῦ τροπαιοφόρου Γεωργίου, καὶ δυτὶς ἔχοησίμενεν ὃς ἑστία τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ἐν Ζακύνθῳ. Ἐκεὶ ὀρκίσθησαν ἐπὶ ιερᾶς εἰκόνος καὶ ἀργυροῦ πιστολίου οἱ διαπρεπέστεροι Ζακύνθιοι καὶ πολλοὶ ἔνοι, μεταξὺ τῶν ὅποιών καὶ ὁ διδάσκαλος Ἀναστάσιος Καραβίας.

“Ο ποιητής τότε μόλις είχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ὅπου είχεν ἐμποτισθῆ τὸ εὐγενικὸν φῶς τῆς Τέγνης.

Ο Πολυλαῖς ἀναφέρει δτι δ Σολωμὸς ἔτερε φε μεγάλην εὐγνωσύνην πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς διδα- σκάλους του, οἵ διποῖοι ἐφανέρωσαν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ψυχήν του τὸ Θραίκιον καὶ τὸ Ἀλγηθές. Ο ποιητῆς ἡγάπησεν εἰς δόλην του τὴν ζωὴν τὴν Ἰταλίαν, διὰ τὴν διποίαν ἔγραψε τὸν στίχον:

ove barbaro giunsi e tal non sono.

¹ Βλέπε τὸ περιοδικὸν *Zaxýrthios* Ἀρθών τοῦ 1877, ἔτος γ' ἡρῷ. 3.

¹ Βλέπε Ἰστορία Ἰονίου Κράτους ὑπὸ Π. Χιώτη,
τόμ. Α'. Ζάκυνθος 1874, σελὶς 318.

Κασσιμάτην, δὲν ἦσαν διόλου ἐπαρχῇ δι' αὐτὸν
ὅπον ἤθελε γ' ἀφιερώσῃ τὴν σκέψιν του και
τὴν ψυχήν του εἰς τὴν ἐλληνικὴν πατρίδα.

Δεύτερος διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ ὑπῆρχεν
ὁ Καραβίας. Βεβαίως δὲ ποιητής ἐξήτει περισ-
σότερον νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀρ-
χαίας Ἑλληνικῆς σοφίας, παρὰ εἰς τοὺς ξη-
ροὺς γραμματικοὺς τύπους. Καὶ διὰ τοῦτο
ἐκαμε μεγάλας προόδους εἰς μικρὸν χρονικὸν
διάστημα.

^ο Άλλα δικαιώματα καὶ διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ δὲν ἔχει τούτοις οὐδέποτε πρόσωπον. Τούτοις δικαιώματα καὶ διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ δὲν ἔχει τούτοις οὐδέποτε πρόσωπον.

Νικόλαος Κοκονδρῆς, ὁ ὅποιος ἔψαλλε διὰ τὴν τυρκαιῶν τῆς Ἱερουσαλήμ :

Ο Ἀγιος Τάφος του Χριστοῦ, ἐκεῖνος δὲν ἐκάη,
Ἐκεῖ ποὺ βγαίνει τὸ ἄγιο φῶς ἀλλη φωτιὰ δὲν πάει

‘Ο Σολωμὸς ἦκουε πάντοτε μὲ προσοχὴν τὸν ευφλὸν ἀντὸν ραψῳδὸν διότι εἰς τὸν στίχον τοῦ εὗρισκε τὸ ποιητικὸν αἴσθημα τοῦ ζακυνθίνού λαοῦ.

Καθώς δὲ Δάντης, θὰ ἡμποροῦσε νὰ εἴπῃ καὶ
Σολωμός, δτι ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ
μησανοφυλάκια αὐτὰ τῆς λαϊκῆς ἐμπνεύσεως,
καὶ δχι ἀπὸ κανένα διδάσκαλον, ἐδιδάχθη :

lo bello stile che gli ha fatto onore

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΩΝ—ΟΙΚΙΑΚΗ ΖΩΗ *

Εἰς ἐμὲ φαίνεται φανερόν, διτὶ αὐτὴν ἡ φωνὴ τῶν λαῶν καὶ τῶν καιρῶν ποὺ λέγει «δότε μας πλοῦτον καὶ νὰ δῆτε πᾶς θάλασσαν καὶ ἀφίνει ἀνέπαφον διλόκληρον τὴν δυσκολίαν». Εἶνε καλλίτερον βέβαια νὰ λέγωμεν: «δότε μας τὴν ἔργασίαν σας, καὶ τὸ σπιτικὸν θάλασσαν». Δὲν βλέπω πᾶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀποφύγωμεν τὴν σοβαρὰν ἔργασίαν, τὴν ἔργασίαν ὅλων καὶ κάθε ἡμέρας· καὶ πολλὰ πράγματα ὑποδεικνύουν μίαν μετατροπὴν ποὺ ἀρχίζει νὰ ἐπικρατῇ εἰς τὰς ἵδεας καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων σχετικῶς πρός τὴν χειροτεχνίαν καὶ ἡ ὁποία ἡμιπορεῖ νὰ προξενήσῃ πολλὴν ὠφέλειαν εἰς τὸ πρακτικὸν μας ζῆτημα. Μία νέα ἐποχὴ ἡμιπορεῖ τὴν χειροτεχνίαν τοῦ κόσμου νὰ τὴν κατανεύῃ καλλίτερα μεταξὺ ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας καὶ ἔτσι νὰ καταστήσῃ τὴν ἔργασίαν διλύγων ὥρων περισσότερον σύμφωνον μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ν' ἀνέξησῃ τὴν δύναμιν του. Ἀλλ' ἡ ἀναμόρφωσις ποὺ ἐπιδιώκεται εἰς τὰ οἰκιακά, δὲν πρέπει νὰ ἔη μονομερής. Χρεωστεῖ νὰ βελτιώσῃ διλόκληρον τὸ σύστημα τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς. Χρεωστεῖ νὰ πηγαδῇ ἀπὸ ἀπλῆν ζωὴν καὶ ὑψηλὸν φρόνημα, χρεωστεῖ νὰ ὅρῃ τοὺς φραγμούς τῆς κοινωνίας καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὴν οἰκιακὴν ὑπηρεσίαν ἐπὶ ἀλλητη βάσεως. Χρεωστεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς συνάρφειαν μ' ἐκεῖνο ποὺ ὁ ἀνθρώπος εἰλικρινῶς ἀφιερόνεται εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, — ὅχι καθὼς τὸ ἔξελεξαν οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι του, ἀλλὰ καθὼς τοῦ τὸ ὑπέδειξε μὲ ἔρωτα καὶ μὲ σοβαρότητα τὸ δαιμόνιόν του.

Καὶ δὲν ἔξηφανίσθη φαίνεται, πᾶσα ἐλπὶς δι' αὐτὴν τὴν ἀναιρόφωσιν. Βέβαια, ἐὰν ἀρχό- οἶκου, ἀλλὰ ἡ γνῶσις, διὰφορά τῷ καὶ ἡ δρᾶσις ἀπαιτοῦν τόσην ζωὴν καὶ παρέχουν τόσην τέο-

* Τέλος: «Παναθήναια» 15 Μαΐου σελ. 67 ψιν, ποὺ ἔπαινε πλέον νὰ μελετᾶται μὲ τόσην προσοχὴν τὸ ἐδεσματολόγιον. Μαζὶ μὲ τὸν σκο-

¹ Βλέπε τὸ περιοδικὸν *Zaxýrthios* Ἀρθών τοῦ 1877, ἑτος γ' ἡμ. 3.

¹ Βλέπε Ἰστορία Ἰονίου Κράτους ὑπὸ Π. Χιώτη,
τόμ. Α'. Ζάκυνθος 1874, σελὶς 318.

* Τέλος. «Παγαθήναια» 15 Μαΐου, σελ. 67.

πὸν ἥλλαξεν ἐπίσης καὶ ὁ γνώμων μὲ τὸν διποῖον συνήθως ἐμετροῦντο οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ πράγματα. Πτωχεία καὶ πλούτος θεωροῦνται τώρα ἐκεῖνο ποὺ καὶ εἶνε. Βαθμηδὸν θὰ κατανοηθῇ ὅτι μόνον ἐκεῖνοι εἴνε πτωχοὶ ἀνθρώποι, οἱ διποῖοι καὶ αἰσθάνονται πτωχὸν τὸν ἑαυτόν των καὶ ὅτι ἡ πτωχεία συνίσταται μόνον εἰς τὸ νὰ αἰσθάνεται τις τὸν ἑαυτόν του πτωχόν. Οἱ πλούσιοι καὶ ὡς τοὺς φανταζόμεθα — καὶ μεταξὺ αὐτῶν οἱ πολὺ πλούσιοι — ἐὰν ἔξιτάζοντο δρυῖς, θὰ εὑρίσκοντο πολὺ πτωχοὶ καὶ ὁπλένδυτοι. Πρὸ παντὸς οἱ μεγάλοι μᾶς κάμινουν νὰ αἰσθανώμεθα τὴν ἀδιαφορίαν τῶν περιστάσεων. Ἄφυπνίζουν τὰς ὑψηλοτέρας ἰδέας καὶ αἰσθήματα καὶ καταπνίγουν τὰς ποταπὰς ἔξεις τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς εὑνῶΐας αἱ ὑψηλότεραι δημος ιδέαι παντοῦ εὑρίσκουν τὸ ἀντικείμενόν των, ἐνῷ μόνον αἱ κατώτεραι συνήθειαι ἔχουν ἀνάγκην τῶν μεγάρων καὶ τῶν συμποσίων.

”Ετοι λοιπὸν δ ἄνθρωπος θὰ ἥξει νὰ εἰνε
εἰς θέσιν νὰ λέγῃ : Τὸ σπίτι μου εἶνε εἰς αὐτὸν
ἔδω τὸν τόπον, διὰ νὰ κάμη τὸν τόπον εὐγενέ-
στερον, — εἶνε σπίτι ποὺ οἱ δόδοιτόροι εινόσικουν
μέσα τροφήν καὶ ἀσυλον. Σὲ παρακαλῶ, ἀγα-
πητὴ οἰκοδέσποινα, μὴν ἐνοχλήσῃς τὸν ἑαυτόν
σου καὶ ἔμει μὲ τὴν φροντίδα σου διὰ νὰ στρώ-
σῃς πλούσιον τραπέζι διὰ τὸν ἄνδρα ἔκεινον καὶ
τὴν γυναικα ποὺ ἔκφουσε τὴν θύραν μας, ή διὰ
νὰ σιγυρίσῃς κοιτῶνα ποὺ τὸν ἐστόλισαν πολλοὶ
κόποι. Αὐτὰ τὰ πράγματα ἔκαν τὰ θέλουν, ἡμπο-
ροῦν νὰ τὰ εὔρουν μὲ ἐν δοιλάριον εἰς κάθε
χωρίον. Ἀλλὰ μὲ τὸ φέρσιμόν σου νὰ κάμης
ἄστε αὐτὸς δ ἔξενος, ἔὰν θέλῃ, νὰ ἡμπορῇ γὰρ
ἀναγνώσῃ ἐπάνω εἰς τὴν μορφήν σου, εἰς τὸν
τόνον τῆς φωνῆς σου καὶ εἰς ὅλην σου τὴν δια-
γωγήν, τὴν καρδίαν σου καὶ τὴν σοβαρότητα σου,
τὰς σκέψεις σου καὶ τὴν θέλησίν σου, ποὺ δὲν
ἡμπορεῖ νὰ τὰς ἀγοράσῃ εἰς τὴν πόλιν ή εἰς τὸ
χωρίον καὶ τὰς δποίας διὰ νὰ τὰς ίδῃ, προθύμιως
θὰ θελήσῃ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τοὺς κόπους καὶ εἰς
τὰς στεργήσεις μακρινοῦ ταξειδίου. Νὰ στρώσῃς
βέβαια τὸ τραπέζι καὶ νὰ ἐτοιμάσῃς καὶ τὸν
κοιτῶνα διὰ τὸν δόδοιτόρον, ἀλλὰ νὰ μὴ συγκεν-
τρώσῃς τὴν φιλοξενίαν, μόνον εἰς αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα. Τιμῇ εἰς τὸ σπίτι ἔκεινο ποὺ ἔπικρατεῖ
ἔκει ή ἀπλότης μέχρι τῶν δρίων τῆς στεργήσεως,
ποὺ ἀγρυπνεῖ τὸ λογικὸν καὶ ἔπιβλεπει καὶ ἀνα-
γινώσκει τοὺς νόμους τοῦ σύμπαντος, δπον ἡ
ψυχὴ σέβεται τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγάπην καὶ
δπον πᾶσα πρᾶξις εἶνε ποτισμένη ἀπὸ ἀληθι-
νὴν τιμοτητα καὶ εὐμενὴ εὐπρόσθηγορίαν πρὸς
ἄλλους... .

“Υπάρχουν πολλὰ πτώχια σπίτια εἰς μικρός καὶ μεγάλας πόλεις, δύπον εὐφυΐα καὶ καλαισθησία καὶ κάποτε ἡ μεγαλοφυΐα κατοικεῖ μαζὶ μὲ τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν κακογύιαν...

Σέβομαι τὸν ἄνθρωπον ποὺ φιλοδοξεῖ ὅχι

δάφνας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ εἰς τὸν στρατόν, ὅχι
νὰ γίνη νομομαθῆς ἢ φυσιοδίφης, ὅχι ποιητῆς
ἢ στρατηγός, ἀλλὰ νὰ εἴνε μάστορος εἰς τὴν
τέχνην τῆς ζωῆς καὶ νὰ προΐσταται ἐπαξιῶς εἰς
τὸ ὑπουργημά του ὡς κύριος ἢ ὑπηρέτης, ὡς
συζηγος, πατήρ καὶ φίλος. Ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν
τὴν αἰλῆσιν, ὡς καὶ δι' ἔκεινας τὰς ἄλλας, ἀπαι-
τεῖται τόσον πολλὴ ἵκανότις — ἴως τόση καὶ
περισσότερη ἀκόμη — καὶ τὸ αἴτιον τῆς ἀποτυ-
χίας μένει πάντοτε τὸ ἴδιον. Νομίζω ὅτι τὸ ἐλάτ-
τωμα τῆς οἰκιακῆς μας ζωῆς ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι
δὲν φυλάττει τὴν ἀγιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ
ἀτέλεια τῆς κυβερνήσεως, ἡ ἀτέλεια τῆς ἀνατρο-
φῆς, ἡ ἀτέλεια τῆς θρησκείας εἴνε ἔνα καὶ τὸ
αὐτὸ μὲ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς.

Εἰς τὰ παλαιὰ παραμύθια διηγοῦνται δι’ ἔνα μανδύαν ποὺ ἐστάλη ἀπὸ τὸν τόπον τῶν θαυμάτων ὃς δῶρον διὰ τὴν ὁδοιτέραν καὶ ἀθωτέραν κόρην τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως Ἀρτού. Θά ἐδίδετο ὃς γέρας εἰς ἑκείνην ποὺ θὰ ἡμποροῦσε νὰ τὸν φορέσῃ. “Ολαι ἔτρεξαν νὰ τὸν δοκιμάσουν, ἄλλα δὲν ἐπήγανεν εἰς καμίαν. Διὰ τὴν μίαν ἦτο πολὺ πλατύς, διὰ τὴν ἄλλην ἐσύρετο κατά γῆς εἰς πολὺ μάκρος καὶ ἡ τρίτη μόλις ἥδυνατο νὰ σκεπάσῃ μὲ αὐτὸν τοὺς ὄμοιους της.” Ἡρχισαν λοιπὸν νὰ λέγουν δτι ὁ Σατανᾶς ἤταν μέσα εἰς τὸν μανδύαν, ἄλλα μέσα εἰς αὐτὸν ἤτον ἡ ἀλήθεια καὶ αὐτὴ ἀπεγύμνων τὴν ἀσχημίαν, ποὺ ἡ καθεμία ἥθελε νὰ κρύψῃ. “Ολαι μὲ φρίκην ἔφευγαν μακρὰν ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἔνδυμα, μόνον ἡ ἀθώα Γενέλα ἤλθε μὲ τὴν παιδικὴν ἀφέλειαν καὶ κατώρθωσε νὰ τὸ φορέσῃ. Ἔτσι καὶ κάθε ἀνθρωπος εἰς τὰς σκέψεις του συναποφέρει μαζί του καὶ ἐν μέτρον ἀνθρώπινον, τὸ δποῖον δοκιμάζει εἰς κάθε παροδίτην. Δυστυχῶς μεταξὺ πολλῶν χιλιάδων οὗτε εἰς δὲν φθάνει τὸ μέγεθος καὶ τὴν συμμετρίαν τοῦ προτύπου. Οὔτε ἔκεινος ποὺ μετρᾷ, οὔτε οἱ ἀνθρωποι ποὺ γυροῦν εἰς τοὺς δρόμους, οὔτε οἱ ἐκλεκτοὶ ποὺ κινοῦν τὸν θαυμασμόν του — οἱ ήρωες τοῦ γένους. Ἐὰν τοὺς ἔξετάσῃ μὲ κρίσιν, θ’ ἀνακαλύψῃ δτι δλίγιστα πράγματα ἀρκοῦν διὰ νὰ τὸν ἱκανοποιήσουν. Πρατηρεὶ μὲ πόσην ταχύτητα ἡ ζωὴ φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν καὶ πόσον μετρίας ἀπατήσεις ἔχουν οἱ περισσότεροι. Μόλις φθάσουν εἰς τὴν ὁριμότητα τῆς ἡλικίας των, δῆλοι τυχαίνει νὰ ἔχουν ἔνα συμβάν, ἡ νὰ συνήντησαν κύκλουν ἀνθρώπων ἡ νὰ διηλθον μίαν περίοδον τῆς ζωῆς, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κρίσιμον σημείον τῆς ζωῆς των καὶ τὸ γεγονός ἔκεινο, τὸ δποῖον καθορίζει τὴν ίστορίαν των. Εἰς τὰς γυναικας εἶνε τοῦτο ἔως ἡ γάμιος (ποὺ

ζωῆς, διοπία εἶνε ἡ ἡλικία τοῦ νεαροῦ ἔφωτος καὶ τοῦ γάμου. Εἰς τοὺς ἀνδρας πάλιν τὴν ἀκμὴν ἀποτελεῖ δότόπος τῆς ἐκπαιδεύσεώς των, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος, ἡ ἐγκατάστασις εἰς μίαν πόλιν ἢ ἡ μετοίκησις πρὸς δυσμιὰς ἢ πρὸς ἀνατολὰς ἢ κατὰ ἄλλο παρόχουν μεγαλωμένον μικρολόγγημα καὶ μόνον ὡς πρὸς τὴν σχέσιν μὲ τοῦτο ἀποκτοῦν ἐνδιαφέρον δῆλα τὰ κατόπιν ἔτη. Αὐτὸς εἶνε δόλογος διὰ τὸν δποῖον δὲν δυσκολευόμεθα νῦν ἀνακαλύψωμεν τί ἀποτελεῖ τὴν διασκέδασιν τοῦ καθενὸς καὶ ἐὰν ἀπαξ γνωρίσωμεν τὰ δύο ἢ τρία κύρια συμβάντα τῆς ζωῆς του, ἥξενόριμεν πλέον ἐκ τῶν προτέρων τί σκέπτεται διὰ κάθε νέον θέμα τῆς συνδιαλέξεως. Μὲ τὴν ἵδιαν εὑκολίαν παρατηροῦμεν τοῦτο καὶ εἰς τὸς δῆθεν μορφωμένους, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἀμυορφώτους ἀνθρώπους. Ἐτική νὰ ἴδω εἰς ἀκαδημιαϊκὰς διηγήσεις καὶ ἐορτάς, ἀνθρώπους εὐφυεῖς, ποὺ ἐπανῆλθον μετὰ δέκα ἔτη ἀφ' ὅτου τελευταῖον ἐγκατέλειψαν τὸ πανεπιστήμιον καὶ μοῦ ἐφάνησαν οἱ ἵδιοι καὶ ἀπαράλλακτοι νεανίαι, καθὼς καὶ ὅταν τὸ εἶχαν ἀφίσει. Τὰ ἵδια ἀστεῖα τοὺς διασκεδάζουν, τὸ ἵδιον ἀχυρὸν τοὺς ἐγαργάλιζε. Τὸ ἀνδρικὸν παράστημα καὶ τὰ δημόσια ὑπουργήματα μὲ τὰ δποῖα ἐπανῆλθαν τῷρα στολισμένοι, μοῦ ἐφαίνετο ὡς μία πολυτελῆς μεταμφίεσις — κάτω ἀπὸ τὰς πτυχάς της ἐηγκολούθουν πάντοτε νὰ εἶνε ἀκόμη παιδία. Ποτὲ δὲν κατορθώνομεν νὰ ἥμεθα πολίται τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μένομεν ἐπαρχῶται, οἱ δποῖοι πάντοτε νομίζουν δτι κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν κωμιόπολιν των εἶνε δπωσοῦν καλλίτερον παρὰ κάθε τι εἰς δλον τὸν ἄλλον κόσμον. Εἰς τὸν καθένα τὸ περιστατικὸν ποὺ σιγκεντρόνει τὴν περισσότεραν σημασίαν, εἶνε ἀλλοιώτικο, ἀλλὰ εἰς τὸν καθένα ὑποθάλπει τὸ πῦρ ἐνὸς ἀχορτάστου ἐγώνισμοῦ.

Τό περιστατικόν αὐτὸν εἰς τὸν ἔνα ήτον δτὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔγινε ναυτικός, εἰς τὸν ἄλλον ἥσαν αἱ δυσκολίαι ποὺ ἀπήντησεν εἰς τὰς σπουδάς του καὶ τὰς ἐνίκησεν, εἰς τὸν τοίτον ἦτο τὸ ταξίδι πρὸς δυσμάς ἢ πέραν τοῦ Ὁκεανοῦ, εἰς τὴν Καντῶνα, εἰς τὸν τέταρτον ἡ παραίτησίς του ἀπὸ τὴν αἴρεσιν τῶν Κουακέρων, εἰς τὸν πέμπτον ἢ νέα του δίσιτα σύμφρωνα μὲ τοὺς κανόνας τῆς φυτοφαγίας, εἰς τὸν ἔκτον ἢ εἶσοδός του εἰς τὸν σύλλογον πρὸς ἄρσιν τῆς δουλεμπορίας καὶ εἰς τὸν ἔβδομον ἡ παραίτησίς του ἀπὸ αὐτόν. Ἡ τοιαύτη ζωὴ εἶνε ζωὴ γεμάτη ἀπὸ μικρολογήματα καὶ μηδαμινότητας. Πάρα πολὺ εὔκολα ἴκανοποιούμεθα.

Τὸ λινπηρὸν αὐτὸν ἀποτέλεσμα πιστεύω ὅτι γίνεται δρατὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόστασιν καὶ εἰς τὸ φέροσιμον τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ βλέπομεν τὸν ἔνα μέσα εἰς τὸν ἄλλον, δὲν μᾶς δίδουν τὴν εἰκόνα καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ βλέπομεν, τρέχουν εἰς τὸν ὑποδεικνύει καὶ τὴν ἴδικήν της δρμήν καὶ ὑγια κατάστασιν. Οἱ φύλοι μιας δὲν εἶνε ἐκεῖνοι ποὺ ἡμιποροῦν νὰ εἶνε. Ποία εἶνε ἡ δύναμις ποὺ μένει κρυπτιένη ὑπὸ τοὺς χαρακτῆρας τῶν πλασμάτων τούτων ἀπὸ χῶμα καὶ σποδόν, τῶν πλασμάτων ποὺ μᾶς ἀντικρύζουν εἰς τὸν δρόμον,

κόσμον σὰν νὰ τοὺς κυνηγοῦν μὲ τὸ μαστίγιον εἶνε βασανιστέον, ζαρωμένοι καὶ φοβισμένοι δλοι φαίνονται σάν οἱ ἀχαμηδόντες ἀοράτων ἵππεων. Πόσον σπάνια μᾶς παρέχεται ἀφορμὴ νὰ ἴδωμεν γαλήνην. Κάνενά ἀνθρώπων δὲν μᾶς ἐδόθη ἀκόμη νὰ ἴδωμεν. Δὲν γνωρίζουμεν τὴν ὑψηλήν του ὑπόστασιν, ἔκεινην ποὺ ἀνήκει εἰς αὐτὸν καὶ ποὺ ἡμερόνει καὶ μεταρσίονει τὸν θεατήν. Μεταξύ μιας δὲν ὑπάρχουν τέλειοι ἀνθρώποι καὶ τὸ πλῆθος δὲν δεικνύει καμίαν βίαν νὰ γίνη τέλειον. Καὶ ἐν τούτοις καθ' ὅλην μιας τὴν ζωὴν τρέφομεν τὴν ἀκλόνητον πίστιν εἰς μίαν καλλιτέραν ζωὴν, εἰς καλλιτέρους ἀνθρώπους, εἰς ἄγνωστον καὶ εὐγενεῖς σχέσεις, παρ' ὅλην τὴν ἀπειρίαν μας ὡς πρὸς τὴν ἀληθινὴν ἀνθρωπίνην κοινότητα. Βεβαίως ἡ πρόθεσις τῆς φύσεως δὲν ἦτο, μὲ δλην αὐτὴν τὴν τεραστίαν σπατάλην μέσων καὶ δυνάμεως, ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὴν παραγωγὴν τοιούτου ἀποτελέσματος, τόσον εὐθηγοῦν καὶ τόσον μετρίον. Ή ἔφεσις τῆς καρδίας διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς μᾶς διδάσκει κατέ τι καλλιτέρον — ναί, αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι ἀποτελοῦν ὑπόδειξιν διὰ μίαν καλλιτέραν ζωὴν.

Κάθης ἀτομικὴ φύσις ἔχει καὶ τὴν ἴδιαίν της ὁραιότητα. Εἰς κάθης κοινωνίαν, εἰς κάθης οἰκογενειακὸν κύκλον μᾶς ἐκπλήττει πάντοτε δι πλοῦτος τῆς φύσεως, δισάκις ἀκούομεν τόσους νέους τόνους ποὺ ὅλοι εἶνε ἀριμονικοί, καὶ δισάκις βλέπομεν εἰς κάθης νέον ἄνθρωπον καὶ μίαν πρωτοτυπίαν τῆς συμπεριφορᾶς, ποὺ ἔχει τὸ ἴδια-τερόν της καὶ ἔξαιρετικὸν θέλγητρον, καὶ δισάκις ἀναγνώσκομεν νέας ἐκφράσεις τοῦ προσώπου. Παρατηροῦμεν δτι διὰ τὸν καθένα ἡ φύσις ἔθεσε τὰς βάσεις ἐνὸς θείου οἰκοδομήματος, φθάνει μόνον ἡ ψυχὴ νὰ θελήσῃ νὰ κτίσῃ ἐπάνω εἰς αὐτάς. Δὲν ὑπάρχει πρόσωπον καὶ μιρρῷ τὴν ὁτίσιαν εἰς τὰς παραστάσεις μας νὰ μὴν

πεοὶ αὐτοῦ πήγαινε νὰ ἔρωτήσῃς τὰς καρδίας ποὺ ἔδονήθησαν καὶ ἐσυγκινήθησαν ἀπὸ τὰ πλάσματα ταῦτα. Ἡ μυστηριώδης ἐπιρροὴ τῆς μορφῆς ἐπὶ τῆς φαντασίας καὶ τῆς διαθέσεως ὑπερβαίνει ὅλην τὴν φιλοσοφίαν μας. Τὸ πρῶτον βλέμμα ποὺ ἀντικρύζει τὸ ἴδικόν μας ἡμπορεῖ νὰ μᾶς πείσῃ, ὅτι ἡ ὄλη φέρει μέσα της δυνάμεις ἀνιντέρας ἀπὸ τὰς ἴδικάς της καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχουν νόμοι τῶν γραμμῶν καὶ τῆς ἐπιφανείας, οἱ δποῖοι νὰ ἡμπορέσουν ποτὲ νὰ ἔξηγήσουν τὴν ἀνεξάντλητον ἔκφρασιν τῆς μορφῆς. Βλέπομεν κεφαλὸς νὰ περιστρέφωνται ἐπὶ τοῦ ἀξονος τῆς σπονδυλικῆς στήλης — καὶ τίποτε περιπλέον· καὶ βλέπομεν κεφαλὸς ποὺ φαίνονται νὰ περιστρέφωνται ἐπάνω εἰς ἔνα ἀξονα, τόσον βαθὺν σὰν τὸν ἀξονα τοῦ κόσμου, — τόσον βραδεῖα, νωχελῆς καὶ ὑπέροχος εἶνε ἡ κίνησίς των. Ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ συντρόφου μας θὰ μάθωμεν, ἀν οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς σκέψεως καὶ τῆς ποιήσεως κατοικοῦν μέσα εἰς τὸ πνεῦμα του, ἡ ἀν τοῦ ἦνε ξένοι. Βλέπομεν γραμμένην εἰς τὸ μέτωπόν του, ἐὰν τὸν συναντήσωμεν μετὰ πολλὰ ἔτη, πόσην πρόσδοιον ἔκαμεν ἡ ἀν ἔμεινεν εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον ὃπου τὸν ἀφήσαμεν.

Ἐνῷ λοιπὸν ἡ φύσις καθὼς καὶ ὁ ἀνθρωπός
ἐπίσης, μὲ νεύματα καὶ ὑπαινιγμούς, μᾶς ὑπο-
δεικνύουν μίαν ἀληθινὴν καὶ ὑπέροχον ζωὴν,
μίαν οἰκιακὴν διαχείρισιν ἀνταξίαν τοῦ καλλους
καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ κόσμου, τὰ ἴδια μᾶς
διδάσκουν καὶ κατ' ἴδιαν αἱ ἀρισταὶ ἔκειναι
σχέσεις μὲ μερικοὺς ἀνθρώπους, τὰς ὅποιας μᾶς
ῶθει πάντοτε ἡ καρδία νὰ συνάψωμεν. Εὐτυχῆς
θὰ είνε ὁ οἶκος, διου αἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώ-
πων καθορίζονται ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα κατὰ
τὴν ὑπερτάγην καὶ ὅχι κατὰ τὴν κατωτάτην
τάξιν, ὁ οἶκος ὃπου τὸν γάμον συνάπτει ὁ χα-
ρακτήρος καὶ ὅχι ἡ σύγχυσις καὶ τὸ ἀναπάτωμα
ἀφορμῶν ποὺ δὲν τολμῶμεν νὰ τὰς φανερώ-
σωμεν. Ὁ γάμος θὰ είνε τότε δεσμὸς ποὺ
είς τὸν καθένα ἔγγυαται τὴν πολυτιμοτέραν
χαρὰν καὶ τὴν τιμὴν, ποὺ εἰς τὸν ἔτερον ἥμπο-
ρεῖ νὰ είνε σιωπηλός, διαρκῆς καὶ φυσικὸς εὐερ-
γέτης. Ναί, καὶ εἰς τὸν σκεπτικιστὴν ποὺ ἀμφι-
βάλλει ἀν ὁ ἀνθρωπὸς ἥμπορῷ ἐν γένει νὰ
ἔξυψώσῃ ἄλλους καὶ ὁ ἴδιος νὰ μεταρσιωθῇ
μαζί, ὑπάρχει ἀρκετὴ ἀπάντησις μέσα εἰς τὸν
πόθον καὶ εἰς τὴν δύναμιν, εἰς τὴν φαιδράν
καὶ ἔξεγγενιστικὴν συναναστροφὴν μὲ ἄλλους
ἀνθρώπους, εἰς τὸ δυνατὸν τῆς ὅποιας δλοι οἱ
ἔχεφρονες ἐπίστευσαν καὶ τῆς ὅποιας ἔλαβαν
πεῖσαν.

Τὸ στόλισμα ἐνὸς σπιτιοῦ εἶνε οἱ φίλοι ποὺ
εἰσέρχονται καὶ ἔξερχονται. Δὲν ὑπάρχει μεγαλεί-
τερον συμβάν εἰς τὴν ζωήν, παρὰ ἡ ἐμφάνισις
εἰς τὸν κύκλον τῆς οἰκογενείας μας νέων προ-
σώπων — προφανῶς ὡς ἐκ τῆς προόδου τοῦ
χαρακτῆρος ποὺ τὰ ἐλκύει. Ωραῖα δὲ Λάνδος

εις τὸν δρισμόν του περὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς προσθέτει: «αὐτὸς είνε ἐκεῖνος ποὺ ἡμπορεῖ νὰ συγκαλέσῃ τὴν καλλίτερην συντροφιάν, δρόπταν θελήσῃ . . .»

Αυτή είνε ή ευτυχία ή δόπια ἐκεῖ ποὺ ἔγνωσθη σημη τραγουδιώς, ύπερβανε δλας τάς ἄλλας ίκανοποιήσεις, ή δποία είνε πολυτιμοτέρα τῆς πολιτικῆς, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐκαλησιῶν. Διότι, δεν είνε ἔτσι; — φανταζόμεθα δτι, ἐὰν οἱ ἀνθρωποι συνήντων ἄλλήλους, δπως ἔπρεπε να συναντῶνται, δπως συναντῶνται μεγάλαι δυνάμεις — δ καθένας των εὐεργέτης, διάττων ἀστήρ, πλούσιος εἰς ἔργα, εἰς ἰδέας, εἰς γνώσεις — θὰ εἴχαμεν τότε μίαν ἀληθινὴν πανήγυριν τῆς φύσεως, ποὺ συμβολικῶς θὰ τὴν παρίσταναν δλα τὰ πράγματα καὶ τσως δ ἔρως είνε τὸ ὑπέρτατον σύμβολον τῆς φιλίας, καθὼς καὶ δλα τάλλα πράγματα φαίνονται δτι είνε σύμβολα τῆς ἀγάπης. Ἐκεὶ ποὺ μὲ τὴν πρόοδον ἀναπτύσσεται δ χαρακτήρ καθενὸς ἀνθρώπου, οἱ σχέσεις του πρὸς τοὺς ἀρίστους ἀνθρώπους, ποὺ εἰς τὰς ἀρχὰς ἐφαίνοντο νὰ ἔχουν μίαν διομαντικὴν μόνον χροιάν, ἀποτοῦν βαθμηδὸν μίαν σοβαρότεραν σημασίαν, καὶ ἐκεῖνος θὰ ἔγι δρθὰ τὴν

διδασκαλίαν τῆς ζωῆς, δοποὶς ἔχει ἀποκτήσει πεῖραν καὶ ἵκανότητα εἰς τὴν ἥθικην τῆς φιλίας.
Ἐκτὸς τῆς σημασίας πού τὸ σπίτι πρωτίστως ἔχει διὰ τὸν γάμον, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν φιλίαν, ὅφειλεν ἐπίσης νὰ είνε καὶ ἑστία καλιεργείας τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ εὐλαβοῦς λατρείας.

τεις ἡ λαζουν, καὶ κανέ μεγαλοφύλως τοε φωτ
ζει τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου σου. Διὰ τί τὴν
δύναμιν πρὸς ἔλειν τῶν φύλων μας νὰ τὴν χρεω-
στοῦμεν εἰς εἰκόνας καὶ δοχεῖα, εἰς δακτυλοί-
θηνούς καὶ εἰς εὔρυθμα κτίρια; Διατί νὰ μετα-
βαλλώμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ Ἰδιοι εἰς παραστήματα
τῶν ὁράσιων οἰκιῶν μας; Ἐὰν δὲ ἀγάπης καὶ

εὐγενοῖς φρονήματος πάρωμεν μέσα μας τὴν ὀδαιότητα ποὺν θαυμάζομεν, θὰ τὴν ἐκχύσωμεν πάλιν ἔξω ἐπάνω εἰς τὸ καθετὶ ποὺν μᾶς περιστοιχῆει...

Δὲν ὑποτιμῶ τὴν εὐγενῆ ἐπίδρασιν τῶν ἀγαλ-
μάτων καὶ εἰκόνων ἐφ' ήμων.³ Ἀλλὰ πιστεύω
ὅτι τὸ δημόσιον μουσεῖον μίαν ήμέραν εἰς κάθε
πόλιν θ' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὰ ίδιωτικὰ οἰκήματα
τὸν σκοπόν των αὐτῶν, νὰ τὰ ἔχουν δηλαδὴ
ίδια των καὶ νὰ τὰ ἐκδέτουν...

Ἐκεῖ ποὺ λατρεύεται τὸ κάλλος, χρεωστοῦν
νὰ φθάσουν εἰς ἔκεινο τὸ σημεῖον, ποὺ τὸ σπίτι
νὰ θεωρῆται ως ἵρις ναός. Ἡ γλῶσσα μᾶς
ἐποχῆς ἀξέστου διετύπωσε τὴν φράσιν, ὅτι τὸ
σπίτι κάθε ἀνδρὸς εἶνε ὁ πύργος του, ἀλλὰ ἡ
πρόοδος τῆς ἀληθείας θὰ μεταβάλῃ κάθε σπίτι
εἰς βωμόν. Δὲν θ' ἀνοίξῃ ἐπὶ τέλους ὁ ἀνθρώ-
πος τὰ μάτια του νὰ ἰδῇ πόσον προσφιλής εἶνε
εἰς τὴν ψυχὴν τῆς φύσεως, — πόσον αὐτὴ εἶνε
σιμά του; Δὲν θὰ ἰδῇ ἀνάμεσα ἀπὸ δλα ἔκεινα
ποὺ ἐσφαλμένως τ' ἀποκαλεῖ σύμπτωσιν, ὅτι
πάντοτε καὶ αἰωνίως ἐπικρατεῖ ὁ νόμος, ὅτι τὸ
ἀτομικόν του εἶναι εἶνε ἔνα κομμάτι μόνον τοῦ
νόμου τούτου, ὅτι ἡ ἑστία του εἶνε μέσα εἰς τὴν
ἰδικήν του τὴν ἀνεξιχνίαστην καρδιάν, ὅτι ἡ
οἰκιακή του διαχείρισις, ἡ ἐργασία του, ἡ εὐτυ-
χία καὶ ἡ δυστυχία του, ἡ ὑγεία του, οἱ τρόποι
καὶ ἡ συμπεριφορά του, δλα ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε
ἄλλο, παρὰ μία ἀφιβής καὶ λεπτομερής, ἔστω
καὶ εἰς ἀπειρώς ἐλάχιστον μέτρον, ἀναπαράστα-
σις τοῦ δαιμονίου τῆς αἰωνίου Προνοίας; Ἐὰν
συναισθανθῇ τὸν νόμον, θὰ πάνυ ν' ἀμφιβάλλῃ
καὶ ν' ἀπελπίζεται. Ἐφ' δοσον τὸν βλέπει, κάθε
σκέψις του καὶ πᾶσα πρᾶξις ἔξενγενεῖται καὶ
ἀποκαθαίρεται καὶ θὰ διαπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα
τῆς ἀληθινῆς εὐσεβείας. Εἶνε ἀνάγκη ἡ καθ-
λόγος διὰ τὸν ὄποιον ἐπροορίσθη ἡ οἰκιακή
ζωὴ καὶ ἀνηγέρθη ἡ προστατευτικὴ στέγη, εἶνε
διὰ νὰ παρέχῃ τοιαύτην προηγούσαν καὶ ἀνα-
κούφισιν καὶ διὰ νὰ ἐπιδιώκῃ τοιοῦτον τελικὸν
σκοπόν. Ἐὰν ζητοῦνται νὰ ἐπιτευχθοῦν μόνον
ἐν μέρει, ἡμπορεῖ ἡ πολιτεία, ἡμπορεῖ τὸ ἐμπό-
ριον, ἡμπορεῖ τὸ κλῆμα, ἡμπορεῖ ἡ ἐργασία
πολλῶν ὑπὲρ ἐνὸς νὰ ἐπιφέρουν καλλίτερον, ἡ
ὅχι τόσον καλὸν ἀποτέλεσμα. Χωρὶς αὐτοὺς τὸν
σκοποὺς ἡ κοινωνία εἶνε σαθρὰ καὶ ἡ πολιτεία
παραβίασις. Πιστεύω ὅτι ὁ ἥρως ποὺ τὴν σῆ-
μερον θὰ μᾶς ἔκαμνε τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς Φω-
κίωνος ἡ Ἐπαμεινώνδα, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε
νικητής ἐπὶ τοῦ ἑδάφους τῆς οἰκιακῆς ζωῆς.
Ἐκεῖνος ποὺ θαρραλέως καὶ ἱπποτικῶς καταδα-
μάζει τὴν μέδουσαν ταύτην τῶν ἀστικῶν ἥδων
καὶ τοῦ συρμοῦ, καὶ δεικνύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους
πῶς ἡμποροῦν νὰ ζήσουν καθαρόν, ὠραίαν καὶ
ἥρωϊκὴν ζωὴν μέσα εἰς δλην τὴν ἀθλιότητα τῶν
πόλεων καὶ τῶν χωρίων μας, ἔκεινος ποὺ θὰ μὲ
διδάξῃ νὰ τρώγω τὸ ψωμί μου καὶ ν' ἀπολαμ-
βάνω τὴν ἡσυχίαν μου καὶ νὰ φέρωμαι πρὸς
τὸν ἀνθρώπους χωρὶς ν' ἀναγκάζωμαι κατόπιν
νὰ ἐντρέπωμαι, αὐτὸς θ' ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἀν-
θρωπίνην ζωὴν τὴν λάμψιν της, καὶ τὸ δνομά
του θ' ἀποβῆ ἀξιον τιμῆς εἰς τὴν ἴστοριαν.

Μεταφραστής Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

Εἰς τὸ ἔοχόμενον τεῦχος θὰ δημοσιεύσωμεν δλόκληρον τὸ δράμα τοῦ φίλου συνεργάτου μας κ. Πέτρου Ψηλορείτη, ποὺ ἐβραβεύθη εἰς τὸν τελευταῖον Λασσάνειον διαγωνισμόν. Τώρα δημοσιεύομεν τὸ μέρος τῆς κρίσεως τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου, τὸ σχετικὸν μὲ τὸ βραβευμένον ἔργον. "Ἄς σημειωθῇ δτὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑπεβλήθη μὲ τὸν τίτλον Θυσία, ἀλλὰ κατόπιν δ συγγραφεὺς ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦ ἥρωος «Πρωτομάστορας».

Η «Θυσία», δοῦμα δίπρακτον, πεζόν, εἰς ἀγνήν· δημόδη γλώσσαν, μετ' ἀποχρώσεων διαλεκτικῶν τοῦ Κρητικοῦ ίδιωματος. Τὸ δρᾶμα ἔχει ός βάσιν τὸ πασίγνωστον δημοτικὸν ποίημα «Τὸ γεφύρι τῆς Ἀρτας», τὸ δόπιον καὶ ἀλλοὶ δύο «Βλληνὲς ποιηταὶ ἐδραματοποίησαν κατὰ τοὺς τελευταῖοὺς γεόνους.

αγίασις τῆς Κυριακῆς νὰ σημαίνῃ βεβήλωσιν δλοκλήρου τῆς ἑβδομάδος; "Η μήπως καθηγιάσθησαν αἱ ἐκκλησίαι μας, διὰ νὰ βεβήλωσιν τὰ σπίτια μας; "Ας ἀναποδογυρίσωμεν αὐτὰ τὰ

μάγια. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ στέκεται εἰς τὰ
ἴδικά του πόδια. Νὰ μὴν ἐνθυμῆται τὴν θοη-
σκείαν του μόνον εἰς ἔκπατους περιστάσεις, καὶ
οἱ παλμοὶ τῆς σκέψεως, ποὺ φθάνουν μέχρι¹
τῶν περάτων τοῦ σύμπαντος, πρέπει νὰ πηγά-
ζουν ἀπὸ τὴν μυχίαν ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ
λόγος διὰ τὸν ὅποιον ἐπροορίσθη ἡ οἰκιακὴ
ζωὴ καὶ ἀνηγέρθη ἡ προστατευτικὴ στέγη, εἶνε
διὰ νὰ παρέχῃ τοιαύτην παρηγορίαν καὶ ἀνα-
κούφισιν καὶ διὰ νὰ ἐπιδιώκῃ τοιοῦτον τελικὸν
σκοπόν. Ἐὰν ζητοῦνται νὰ ἐπιτευχθοῦν μόνον
ἐν μέρει, ἡμπορεῖ ἡ πολιτεία, ἡμπορεῖ τὸ ἐμπό-
ριον, ἡμπορεῖ τὸ κλῆμα, ἡμπορεῖ ἡ ἐργασία
πολλῶν ὑπὲρ ἐνὸς νὰ ἐπιφέρουν καλλίτερον, ἡ
δχὶ τόσον καλὸν ἀποτέλεσμα. Χωρὶς αὐτοὺς τὸν
σκοποὺς ἡ κοινωνία εἶνε σαμφρὰ καὶ ἡ πολιτεία
παραβίασις. Πιστεύω διτὶ δ ἥρως ποὺ τὴν σή-
μερον θὰ μᾶς ἔκαμψε τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς Φω-
κίωνος ἢ Ἐπαμεινώνδα, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε
νικητὴς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς οἰκιακῆς ζωῆς.
Ἐκεῖνος ποὺ θαρρολέως καὶ ίπποτοικῶς καταδα-
μάζει τὴν μέδουσαν ταύτην τῶν ἀστικῶν ἥδιῶν
καὶ τοῦ συμμοῦ, καὶ δεικνύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους
πῶς ἡμποροῦν νὰ ζήσουν καθαρόν, ὁραίαν καὶ
ἥρωϊκήν ζωὴν μέσα εἰς δλην τὴν ἀθλιότητα τῶν
πόλεων καὶ τῶν χωρίων μας, ἐκεῖνος ποὺ θὰ μὲ
διδάξῃ νὰ τρώγω τὸ ψωμί μους καὶ ν^ο ἀπολαμ-
βάνω τὴν ἡσυχίαν μους καὶ νὰ φέρωμαι πρὸς
τοὺς ἀνθρώπους χωρὶς ν^ο ἀναγκάζωμαι κατόπιν
νὰ ἐντρέπωμαι, αὐτὸς θ^ρ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἀν-
θρώπινην ζωὴν τὴν λάμψιν τῆς, καὶ τὸ ὄνομά
του θ^ρ ἀποβῆ μεταξὺ τιμῆς εἰς τὴν ἰστορίαν.

«Ο ποιητής ήθελε σ νά δραματοποίηση τήν παράδοσιν και μετέτιλασε τὸν μυθὸν ὃς ἔξις.» Έν τῇ πρώτῃ πράξει, ἡτις ἔχει χαρακτηρά ἐπιβλητικὸν καὶ ἀγριόν, η γέφυρα εἶναι συντετελέσμενήν. Οἱ ἐργάται κορεύουσι ἐπὶ τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἔργου, ἀθηγανίδες παῖζουσι μὲ τὰ οἰκεῖα εἰς αὐτὰς ὅργανα, κορός δὲ θεριστῶν καίρει μὲν ἐπίσης, ἀλλ ἔχει καὶ φόβους μῆπως πάλιν καταπέσῃ ἢ γέρυφρος τὸν αὐτὸν φόρον ἔχει καὶ κορὸς γυναικῶν, ὃν γάρ συνδέει μάλιστα διὰ πολλῆς ἐπαναλήψεως τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος. Ο φόβος ἐπιτείνεται καὶ πάντες ζητοῦσι νά μάθωσι τί θὰ συμβῇ παρὰ τῆς γηραιᾶς Μάνας. Τὸ οὐακὸν γίνεται βαθμηδὸν δεινότερον ἀπειλεῖται ἡ κατάπτωσι τῆς γερύφρας. Ο ποταμὸς «πεινᾷ, μονυγρίζει σαν πεινασμένον θεριό καὶ ζητᾶ κορμὶ ἀνθρώπων». Έν τούτοις ἔχεται ἡ θυγάτηρ τοῦ ἄρχοντος τοῦ τόπου Σμαρράγδα, η δποία «καρτεῖ τὰ καρισματα». Ο παράδρων τραγουδιστής ὅστις ἀπὸ τὴν ἀγάπτην ἐποιεῖ, λέγει: «Ἐλμαι τὸ χελιδόνι! Εωπίσω, νά, ἔρχεται ἡ Ἀνοιξη! Τὰ μάλια της, τὰ μάτια της, οἱ φούρτες τὰς χεριώντες, τὰ λακονούδακια πού κάνουντες τὰ μάγοντα, της σάν

γελά, ὅλα της, ὅλα της ἔχεινται συνε πάποδους τραγουδιῶν!» Διανέμει εἰς πάντας δῶρα. «Ερχεται καὶ δὲ Πρωτομάστορας τὸν ὄποιον παραφρως, ἀλλὰ μωσικά, ἀγαπᾶται ἡ Σμαραγδά, ἐξ ἵσου ὑπὸ αὐτοῦ ἀγαπωμένη. «Καὶ ἔμενα, λέγει, τί μοι κρατεῖς, Σμαραγδά;» — Ρόδια ὁρά (τὸν σκεπάζει ἀπὸ ρόδα. Σκορπίζονται εἰς τὰ μαλλιά του, εἰς τοὺς ὕμους καὶ χάμω) — «(τῆς φιλεῖ τὰ χέρια). «Ω πόσο ἀγαπῶ τὰ χέρια σου, σὰν ἀγκαλιές μοῦ φέρουνε τὰ χάδια καὶ τὰ ρόδα!... Καὶ μετ’ ὀλίγον. «Μήτε καὶ σὺ δὲν ἔτεις, Πρωτομάστορα, λέγει ἡ Σμαραγδά, ποιῶ ἀγαπᾶς πιὸ πολὺ, τὴν τύχην σου ἡ ἔμενα». — «Σώπα, Σμαραγδά, σώπα, ἀποκρίνεται ἔκεινος, παιδίστικοι φόβοι ἀδικα ταράζουνε τὴν ψυχή σου... Σίδερο τὸ γεφύρι, δίδερο καὶ ἡ δύναμι μου!»... — «Σώπα, μίλιε σιγανά, Πρωτομάστορα. «Οταν λέμε πώς εἴμαστε εὐτύχισμένοι, πρέπει νά τὸ λέμε ἀπὸ μέσα μας, μήν τύχει καὶ τὸ ἀκούσει ἡ Μοῖρα!» Ἐν τούτοις καὶ κακὴ προασθήσης καταλαμβάνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ψυχὴν τῆς Σμαραγδάς... «Ἀκούντοις βρονταί, φόβος καὶ τρόμος κατέχει τοὺς δύο χορούς, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, οἵτινες αἰτιῶνται τὸν Πρωτομάστορα. «Ἡ γῆ θὰ σχιστῇ καὶ θά σε καταπῆ παράνομα». Κατὰ τὴν σιγμήν ταῦτην, ἔρχεται δὲ Αρχοντας. «Τί τρέχει; λέγει, γιατί δὲν χορεύετε, γιατί δὲν τραγουδάτε;...»... «Ἐλα κοντά μου, Πρωτομάστορα, εἰμαι εὐγάριστημένος μαζί σου σημερα. Τώρα που περνοῦσα ἀπὸ τὸ γεφύρι μάταν, στηθηκα καταμεσῆς καὶ κύνταξα τὸν πατομὸν ἀποκάτω μου...» Α, μούγχριζε καὶ φώναξε σάν θεριό μέσα στὰ σίδερένια κάγκελα! Φρένιζε σάν δὲν ἀμέωτο που γιὰ πρώτη φορά νοιώθει στὸ στόμα του χαλινάρι! Ἀπὸ τὴνύχτα που ἐπνίξεις τὸ γυιό μου, τὸ ὄρκιστηκα σκλάβο νά σὲ κάμω καὶ τὸ περοδοιασθαίνουν ἀποπάνω σου οἱ ἀνήμπορες γυναικες καὶ τὰ κοπάδια τὰ πρόβατά μου καὶ τὰ κοπάδια οἱ φαγιάδες μου!»... «Καὶ τώρα, Πρωτομάστορα, τί θές νά σου χαρίσω; Ζήτησε δὲ τὸ θές, θὰ τῶχης!» — «Θέλω νά χτίσω, Αρχοντα, ἔνα μεγάλο σπίτι, στὴ μέσην - μεσητὸν τοῦ χωριοῦ, κ' ἐκεῖ νά στεφανῶ τὴν γυναικα ποὺ διάλεξε!» — «Πρόμα μικρὸ γιὰ πληρωμὴ μοῦ ζήτησες. Θά τώχης!»... Μείνε μαζὶ μου, Πρωτομάστορα, κ' ἐγὼ μὲ ἔξοδο δικά μου, δύο μεγάλο σπίτι θές σου χτίζω... Κ' ἐγὼ δὲ ίδιος, Πρωτομάστορα, θὲ νά σὲ στεφανῶσω». Ἡ Σμαραγδά ἀκούουσα τοὺς λόγους τούτους λέγει κατὸ μόνος καὶ τρέμουσα. «Ἀκούω τὴν καρδιά μου νά σπάσῃ ἀπὸ τὴ χαρά, δὲ δὲ Αρχοντας ἔρωτά. «Καὶ μὲ τὸ καλό, ποιά εἶναι ἡ γυναίκα, ἡ τυχεὶν ποὺ διάλεξε ἡ καρδιά σου?» Αλλὰ — μεταχειρίζομαι τὰς λέξεις τοῦ ποιητοῦ — «τὴ σιγμή πουν δὲ Πρωτομάστορας κάνει νά προχωρήσῃ γιὰ νά δεῖξῃ τὴ γυναίκα ποὺ διάλεξε, ἀφίξουν δυνατές βροντές, καὶ γεφύρι τρέμει... δὲ καιρὸς σκοτεινιάζει. «Η μέτρα, ἀγριεύει - μεγαρεύει καὶ σιμώνει. Ο χορὸς ἔντρομος στενάζει. «Ἐνα κομμάτι γεφύρι γκρεμίζεται μὲ φοβερὸ πάταγο. Οι μαστόροι τρέχουν στὸ γεφύρι ἀπελπισμένοι». Κατὰ τὴν φοβερὰν ταῦτην καταστορφὴν ἔρχεται ἡ Μάνα, ἡ δύοιας «τὰ ξέρεις ὅλα καὶ ἔσκυψε σ' ὅλα τὰ βοτάνια, καὶ τὰ βοτάνια ἀνοιξάνε τὰ φύλλα τους καὶ τῆς είσταν τὰ ἀρρώστεια καθένα τους γιατρεύει». Εἰς μίαν ώραίαν καὶ μεγαλοπρεπή σκηνήν, ἡ Μάνα, ὡς δὲ Τειρεσίας τῆς ὁρχαίας τραγωδίας ἔξαγγελλει τὸν δρόπον τῆς σωτηρίας καὶ κατονομάζει συγχρόνων τὸν ἔνοχον. «Ο Πρωτομάστορας! Νά, ποιὸς φταιει! Νά, ποιὸς χαλᾶ τὸ γεφύρι». Διὰ σκοτεινῶν ὑπαινιγμῶν δηλοτὶ ἡ Μάνα διά τί πταιει δὲ Πρωτομάστορας καὶ ἐπὶ τέλους ἔκφραζεται σαφέστερον. «... τὰ χέρια του δὲν εἶναι ἀγνά, γιὰ τὰ μεγάλα ξόγα! Δὲν εἶναι ἀγνός, δὲν εἶναι ἀγνός! Τὰ φιλά τῆς γυναίκας τρανταφυλλένια δράμανουν ἀντάρα μπροστά ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ δὲν μνισκόν γίνεται ἀλλίγον κατ' ὀλίγον φαερόν. Ο Πρωτομάστορας είλει καθ' ἐκάστην νύκτα κρυφίας σχέσεις

πρόδε τὴν Σμαράγδαν, διὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἀγνός, διὰ τοῦτο δὲν ἤδυνατο νὰ συντελέσῃ τὸ μέγα ἔργον... «Ἄρχοντα, λέγει πρὸ τούτου ἡ Μάνα, μεγάλη θυσία ἡ Μοῖρα Ἑττᾶ». Καὶ ὁ «Ἄρχοντας, ὃς ἄλλος Οἰδίπους «δρκίζουμι, λέγει, ὅποιος καὶ ἀνὲ εἶναι, καὶ ἐγὼ δὲ ἕδιος νὰ εἴμαι ἐκείνος ποὺ ἀποξῆτα ἡ Μοῖρα, δρκίζομαι νὰ παραδώσω μὲ τὰ δικά μου τὰ χέρια στὸ θάνατο γιὰ νὰ σώσω τὸ γωιοί...»

Υποδεικνύομεν τα πράγματα διότι δὲν είναι δυνατὸν νά παρακολουθήσωμεν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὴν δῆλην ἔξελιξιν τοῦ δράματος μέχρι τέλος τῆς Α' πρᾶξεως. Αἱ σκηναὶ αἱ διαδεχόμεναι αἱλλήλας είναι πολὺ ποιητικαὶ καὶ πολὺ τραγικαὶ. Μεταξὺ τῆς Α' καὶ τῆς Β' πρᾶξεως πάρεμβάλλεται ἐν intermezzo, ὅπως δὲν ἵταλικῆς λέξεως τὸ ὄνομάζει ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ ὅποιον θὰ ὄνομαζομενοὶ ἡμεῖς ἐμβόλιμον ἄσμα, ἀνὴρ ἣτο ἄσμα (ὅπως ἐπερπετεῖ) καὶ δὲν ἥτο πεξὸν πούλμα. Είναι ὅμως πάντως εύποτος ὁ συνθασμός τοῦ χοροῦ τῆς ἀρχαίας τραγῳδίας καὶ τῶν ἐμβολίμων, τῶν intermezzi τοῦ κοητικοῦ ταταλικοῦ δράματος.

Και ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Β' πρόξεως δὲ Ἀρχοντας ὑπενθυμίζει τὸν Οἰδίποδα ἐπαναλαμβάνων γένον ὑπόσχεσιν διὰ νὰ καταδικάσῃ ἀμειλίκτως πλέον τὴν γυναῖκα ήτις παρέσυρε τὸν Πρωτομάστορα. «Οποιος ἂπο σᾶς τὴν γνωρίζει, τὸ κοῖμα δὲν τοῦ λαοῦ νὰ εἶναι στὸ κεφάλι του ἐπάνω καὶ στὸ κεφάλι τῶν παιδιῶν του, βουνὸ κατάρα, δὲν δέν την μολοίσῃ. Όποια θέλει ἀς εἶναι, καὶ κύριο του ἀς εἶναι καὶ ἀδερφή!» Προσταθοῦντις νὰ φέρωσι τὸν Πρωτομάστορα εἰς ἔξαναγκασμὸν νὰ μολοήσῃ¹, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν δίδει δὲ Ἀρχοντας τὴν προσταγὴν: «Σύρετε τὸν νὰ χτιστῇ», ή Σμαράγδα δὲν δύναται πλέον νὰ κρατηθῇ «καὶ μ' ἔνα θριαμβευτικὸ ἀνατίναγμα δὲν τοῦ κορμοῦν, φωνάζει. «Σταθῆτε, σταθῆτε! ἐγὼ τὸν ἄγαπαν». Δὲν ἀρκεῖται δὲ εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς πάντων κατατίλξεως καὶ πρὸ πάντων τοῦ πατρός της, ἀνακράζει καὶ πάλιν: «τὸν ἄγαπαν φανερὰ καὶ ἔσκεπτα, πέρα πέρα». Άς τὸ ἀκούσουν ὅλοι. Ἐλάτε, ἐλάτε, ἀγαπᾶτον τὸν Πρωτομάστορα». Οτε δὲ μετ' ὅλιγον ἀνδρες καὶ γυναικες ἀρχίζουν πάντες νὰ τὴν αἰτῶνται καὶ ταπεινῶν νὰ λέγωσιν διὰ ἔχουν συλλάβει πολλάκις ὑπονοίας περὶ τοῦ πρόγαμπτος καὶ μάλιστα δῆτην εἰδόν ἀσχημονοῦσαν, ή Σμαράγδα ὑπερηφάνως καὶ μὲν ὑψωμένην τὴν κεφαλὴν ρίπτει κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐνῷ μέλλει μετ' ὅλιγον νὰ ἀποθάνῃ, τας ἔξης ἵσταταις κραυγάς: «Ἄ, φωνάζετε τώρα κοὶ ἀλυχτάτε, σᾶν σκυλιά γύρω στὴν ἐτοιμοθάνατη ἀλαφίνα! Ναι, ναι, ὅλοι μὲν εἰδάτε. Τί μὲν μέλει; Ως τώρα σᾶς ἔρριχνα κατάστηθα τὴν ὡμορφιά μου, τώρα σᾶς ορχών καὶ τὴν ἄγαπη μου! Μή φωνάζετε. Μή χαίρετε για τὸ χαρό μου. Καὶ τί πώς θὰ πεθάνω; Όλος δ ποταμὸς δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ σύνησῃ ἀπὸ τὸ κορμί μου τὴν ἄγαπη!»

“Η ‘θύσια’ τελεῖται ἀλλὰ μὲ μίαν σκηνικήν παρά-
τασιν, ἡ δποία Ἰωσής ἐκνευρίζει. Λί σημναὶ αἱ περιγρά-
φουσαι καταστροφάς, πρέπει γοργότερον νὰ διεξάγων-
ται. Τὸ τέλος ὑπενθυμίζει τὸν θάνατον τῆς Ἀντιγόνης.
Ἄφοι δὲ ἡ ἥρωις τῆς ἀγάπης, ἡ Σιμαρόγδα, θάπτεται
ὡς σφαχτάρι διὰ νὰ στοιχειωθῇ ἡ γέφυρα, ὁ ἥρως
τῆς Ἐργασίας ὁ Πρωτομάστορας λέγει πρὸς τοὺς ἀν-
θρώπους του. ‘Σηκωθῆτε! Ή δουλειά μας ἔδω ἐτε-
λείωσε! Πάμε!»

Δέν υπάρχει άμφιβολία, τὸ δρᾶμα, συμβολικόν, τῆς σχολῆς τοῦ Μαίτερλιγκ, εἰναι ἔργον δυνατῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνέχει καὶ ποίησιν πολλήν. Ἐχει δῶμας καὶ ἐλαττώματα. Κριώτατον αὐτοῦ ἐλάττωμα είναι ὅτι ἐγράψη εἰς πεζὸν λόγον. Τὸ ἐντελῶς φανταστικὸν τούτο δημιούργημα ἐπρεπεν ἕξ ἀπαντος νὰ ἔχῃ καὶ τὴν μορφὴν ποιητικήν, ἔμμετρον. Ο πεζὸς λόγος είναι παντελῶς ἀνάρμοστος εἰς ἔργον τὸ ὅποιον ἵσως εἶχεν ἀνάγκην

καὶ ὑπὸ μουσικῆς νὰ ὑποβαστάζεται. Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τούτου ἔχει εἰδικωτέρον καὶ ὁ εἰσηγητής τῆς κρίσεως νὰ παρατηρήσῃ ὅτι θὰ ἔξηλειφέτο ἡ ἀνιαράδηνότε μαρονγοίνα, ήτις ἔξι ἀπαντός θὰ καταπονή τὸν θεατὴν κατά τὴν ἐπί σκηνῆς παρότασιν ἀν τὸ δράμα συνεστέλετο εἰς μίαν μόνον πρόδιξιν. Θά εἶναι δὲ εὐχερῆς ἡ παράστασις τοιούτου ἔργου; «Ἐχοιμεν τὴν γνώμην ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐποψῖν ταύτην ἐπιτυχῆς ἡ δραματοποίησις ἔξοχον δημηγματικὸν ποιήματος, ὅσον καὶ ἄν ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ ἡ διμήγησις δραματικῆς στοιχείων. Ὑπενθύμιζομεν τὴν ἀποτυχίαν πάντων ἐκείνων οἵτινες ἐπειράθησαν, καὶ τελευταίον τοῦ Δ'Αππυνοῦ, νά δραματοποιήσωσι τὸ θυμαράσιον ἐπεισόδιον τῆς Φραντζέσκας τοῦ Δάντου. Λαβὼν δὲ ὡς βάσιν τοῦ δράματός του δημοτικῆς ἡμίμονης Μούσης, ἥκολούθησε μὲν αὐτὸς τυπικῶς καὶ ἔξιτερικῶς μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ μετὰ πολλῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ἀλλ᾽ ἥλλοινως τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ τὸν ἐσωτερικὸν. Τὸ Γερφύον βάσιν ἔχει τὴν πρόληψιν ἐκείνην καθ' ἣν παντὸς οἰουδήποτε κτίσματος πρέπει νὰ στοιχειωθῶσι τὰ θεμελία, καὶ ὅσον δυσκολωτέροι εἶναι (ἥ γέφυρα εἶναι δύσκολος ἐνεκα τοῦ δριμυτικοῦ ἕρεματος¹ τοῦ ποταμοῦ) ἡ θεμελίωσις, τόσον πολυτιμότερον πρέπει νὰ είναι τὸ θῦμα. «Ἐπειτα δὲ διαιλάμπει ἐν τῷ τέλει τοῦ ποιήματος καὶ ἔξαιρεται ἡ ἀδελφικὴ ὁγάπη, αἰσθημα γνησιώτατα ἐλληνικόν,

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου

ΑΝΤΙΔΟΣΓΙΑ Ι

Ἡ μνήμη δὲν χρησιμεύει τίποτε χωρὶς τὴν εὐφυΐαν. Ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ δημιουργήσῃ, πρόπειρ νὰ ξεγάσῃ πολλά.

Εἰς μίαν συζήτησιν ἡ ἴδιοσυγκρασία παιζει
σπανδαιότατον ρόλον ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ
τὴν λογικήν.

Τίποτε ἀπαισιώτερον καὶ πλέον ἐπικίνδυνον
ἀπὸ ἕνα ἄνθρωπον «πεπεισμένον».

Αἰσιοδοξία των λόγων

Μὲ τὴν φαντασίαν μου, ἥ εἰς τὸ ὄνειρόν μου

έδολοφόνησα μερικας δωδεκαδας ανυρωπων.

Ἐνας ἀνθρωπος ἐμπιστεύεται εἰς τὸν χειρότερον ἔχθρον του. Μία γάτα ποτέ. Καὶ ὁ ἀνθρωπος θεωρεῖ τὸν ἑαυτόν του ἀνώτερον ζῶον.

*
Εἰμπορεῖς γὰρ κοίνως τὸν Θεόν, τὸν Ραφαὴλ

τὸν Μακιαβέλην ἢ τὸν Σαζεπιό. Αὐτὸς λέγεται κριτική. Ἐκφριντες δύμας τὸν πατέρα σου ἢ τὴν μητέρα σου; Αὐτὸς λέγεται βλασφημία.

*
“Ο ἄνθρωπος κάμνει εὐχαρίστως τοὺς ἄλλους
συμμετόχους τῶν βασάνων του. Τῆς χαρᾶς
του ποτέ.” *

Ἐκαποντάκις περισσότερον ἀπὸ τὸ οἰνό-
πνευμα, τὴν φυματίωσιν καὶ τὸν ἔρωτα, ἡ ἐργα-
σία ἀποβλακόνει τὸν ἄνθρωπον καὶ υποβιβάζει
τὴν φυλήν.

Πεπειραμένος ἀνθρωπος σημαίνει: ἀνθρωπος τὸν δόποιον ἡ ἀνικανότης καὶ τὸ γῆρας ἐμπεδίζουσα μὲν κάμψην ἀκοντίσεις.

*
‘Ο Λασενέο, ποὺ ἔξεθαπτε τὰ πτώματα καὶ
τὰ ἐβίαζεν, ἥτον υἱὸς τοῦ Ζωΐου καὶ ἀδελφὸς
τοῦ Σαίντ-Μπέβ.

Δὲν ἔξηντλήθησαν τὰ θέματα ἀπὸ τὴν φιλολογίαν, ὅλλα οἱ συγγραφεῖς.

¹ Τοῦ ρήματος τούτου γίνεται ἐμφαντικὴ κατάχρησις.

ἐκλογικὸν πυρετόν, ὃστε ήταν δίδη λαβὴν εἰς τὰς πλέον παραπομόνες διαγνώσεις. Θά. Ήτο φρικτόν νό προστεθῆν διωδήποτε καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς τόσους πυρετούς πού μαστίζουν τὸ ταλαιπωρον Ἑλληνικὸν Κράτος.

© EATPON

ΠΡΟΩΡΑ καὶ βιαστικὰ ἥρχισαν καὶ φέτος τὸ θέατρά
μας τὰς παραστάσεις των. Είναι τοῦτο συνήθεια,
τὴν ὅποιαν καθιγίωσε κυρίως ἡ... τέντα τῆς Νέας
Σκηνῆς προ ὀδίγων ἐπῶν. Διότι ἀσφαλισμένος ἀπὸ τὰς
εἱρηνάς κακοτοπίας τοῦ καιροῦ ὃ διάσος, ποὺ τύχη
νά εὑρίσκεται^{τέ} ἔξει, τοιχοκολλᾶ προγράμματα μόλις ἐγκά-
τασταθῆ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Μαΐου καὶ ἀπὸ τὸν Ἀπριλίον
ἀκόμη. Καὶ, οἱ ἄλλοι θίασοι ἀκολουθοῦν τὸ παρά-
δειγμα, ὥστε τὸ Βαριέτ, τὸ Σύνταγμα (φέτος δὲν ὑπά-
έχει Ελληνικὸν θίασον), τὸ Ἀθηναϊον καὶ ὅλα τὰ ἄλλα
θίασα εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Μεταξούγειον εὑρίσκονται
εἰς ἐνέργειαν ἐντὸς τοῦ Μαΐου. Ἐπακολούθημα τῆς
βίας αὐτῆς είναι τὸ γὰρ γίνωνται αἱ πρῶται παραστά-
σεις μὲν ὅτι λάχει, μὲ παλαιὰ κακοπαιγμένα ἔοντα ἢ μὲ
νέα κακής ἐπλογῆς καὶ μεταφράσεως, ἀπὸ θίασους,
ποὺ δὲν ἐπέρθησαν ἀκόμη νά γυμνασθοῦν διὰ ν' ἀπο-
κτήσουν τούλάγιστον διοιγόνειαν.

Ο ἄλλοτρόσαλος καιρὸς τῆς Ἀθηναῖκῆς ἀνοίξεως φέρει ἐννοεῖται δυσκολίας εἰς τὴν τόσην θεατρικὴν προθυμίαν καὶ φέτος μάλιστα, εἴτε ἀπὸ τὴν προσέγγισιν τοῦ κομήτου εἴτε ἀπὸ ἀγανάκτησιν ἐδημητρευτικῆν τῆς γύναις του τοινοῦ, αὐτὸς ἐδείχθη περιοσότερον δύστροπος. Βροχαὶ φυσιονομιῶν καὶ κειματίοις ἀνέλαβαν νὰ διακόπτουν συχνά τὴν σειράν τῶν παραστάσεων καὶ νὰ δίδουν συνάρι τοὺς θεατὰς καὶ καιρὸν εἰς τοὺς ἡθοποιοὺς νὰ γυμνάζωνται κάπως.

Αἱ παροστάσεις μ' ὅλα τῶντα, τῆς Νέας Σκηνῆς ίδιως καὶ τοῦ Βαριετέ, ὑπῆρχαν τόσαι, ὥστε νὰ δοθοῦν περισσότεραι ἀπὸ δύνα διδεκάδας φάρσαὶ η ἐλαφροὶ καυμάτοι καὶ ἐπιμελὴ ἐκλογὴν τόσον πολὺ ἔσχισμιέναι, ὥστε νὰ προκληθῇ τῆς Αστυνομίας ἡ ἐπέμβασις καὶ ἡ ... λογοκρισία. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἔνας θεατικὸς ἀπολογισμὸς δὲν θὰ είχε κανένεν φιλολογικὸν ἐνδιαφέρον. Καὶ μόνον ὧστα ἀστυνομικὴ ἀναφορὰ — διποτεῖς η τῶν ἔνιδοσιν οὐ τῆς Αγορᾶς — ἤμπορει νὰ γίνῃ κατὰ τὸν ἔντονο περίστατον τρόπον:

Νέα Σημείωση. — «Η κυρία του Μαξίμι» παλαιόν, ήθικῶς ἀκάδιαρτον, αἰσθητικῶς ἀκαστιέρωτον. — «Η πυγογέδεσποινα», ἀνύσιον, ἀκούμψα μεταφρασμένον, τῆς παλαιᾶς ἐσοδείας τοῦ Βασ. Θεάτρου, μὲ τὸν αὐτὸν μάλιστα πρωταγωνιστὴν ἡθοποιοῖ. — «Σαδρὸς οἶκος», δημοιον καὶ χειρότερον ἀπὸ τὸ προηγούμενον. — «Ζωζέτα» ἡθικῶς ἀκάδιαρτον, αἰσθητικῶς ἀκαστιέρωτον. — «Φύλαξ Ἀγγελος» νεωστὶ εἰσαχθὲν κακῆς αἰσθητικῆς καὶ θύμικῆς καθαριότητος. — «Παναθήναια», ἀκομψώς ἔνωσις δλων τῶν Παναθηγαίων παρελθόντης χρήσεως.

Βαριετέ.— «Λευκή σελίς» νέας ἑσοδείας, σάπιο και κολωβομένον κατὰ τὴν μετάφρασιν. — «Μοντέλο», ἀνύσιον και κακοφτιασμένο ἀπὸ τὸν συγγραφέα και κυρίως ἀπὸ τὸν μεταφραστήν. — «Τὸ νῦν σου στὴν Ἀμέλια» παλαιόδη και γενικώς ἀκάθιστον.

Καὶ τὸ λοιπά κ.τ.λ. διότι ὑπάρχουν ἀκόμα ἀρκετὰ ἄλλα, ποὺ ἐπαίχθησαν τοιούτου ἔδους. «Ωστε ἡ κατάστασις θὰ ἥτονται ἀγδιαστική, μηδὲ ἐδίδοτο — τάξ τε λευταῖς ἰδίως ἡμέρας — καὶ μερικαὶ παραστάσεις ἐνδεικτικαὶ καλυτέρας τάσεως.»¹ Ή «Ἀντιγόνη» κατὰ τὴν γνωστὴν παράφρασιν τοῦ κ. Κ. Μάνου μιὲν Ἀντιγόνην, ὅχι τραγικὴν ἄλλον ἐπιτυχῶς διμιώς δραματικήν, τὴν κυρίαν Κυβέλην καὶ μὲν κορυφαῖον τοῦ κυροῦ καλῶς ἀπαγγέλλοντα τὸν κ. Παπαγεωργίου ὃδόθι εἰς τὸ Βασιεῖτε. «Η σκηνὴ τοῦ θεάτρου δὲν ἥτο τε βεβαίως ὅτι κρειαζέται δια τοῦ περιβάλλον ἡ διδασκαλία τῆς Ἀντιγόνης καὶ κάθε ἀρχαῖας

τραγωδίας ούτε καὶ τὸ σύνολον ἡμποροῦσε, νὰ εἰναι τόσο πανηγυρικόν, ὥστε νὰ ἐλκύσῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὴν πλειονότηταν τὸν θεατῶν, εἰς τοὺς δόπιους ὅ λυρισμὸς καὶ τὸ πάθος δὲν ἀρκοῦν νὸν δοποῖν αἰσθητικὰς συγχινήσεις. Ἄλλ ἡ ἔκτελεσις υπῆρξεν δύποδή ποτε καλὴ καὶ ἀξία καλύτερας ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ὑποδοχῆς.

Ἐν νέον ἔργον τὸ Ή. Μωρὰ Παρθένος τοῦ Μπαταίγ πού παιζεται ἀκόμη εἰς τὸ Gymnase, ἥτοι εἰς ἐν ὁχλῷ τὰ ἐπίσημα θέατρα τῶν Παρισίων, ἐπάγκυθν εἰς τὴν Νέαν Σκηνὴν καὶ εἰς τὸ Βαριετέ, μὲν τὰς δύο πρωταγωνιστρίας μας, ποὺ ἔπαιξαν ἀρκετά καλά, μολονότι πολὺ διαφορετικά, τὸν ρόλον τῆς ἡρωΐδος τοῦ δράματος. — Τὸ ἔργον μολονότι ἀπὸ τὰ συνήθη τῆς Γαλλικῆς παραγωγῆς, χωρὶς ἔμπνευσιν καὶ χωρὶς πρωτοτυπίαν, είναι δῆμος κομψόν, περιτεχνημένον σπηκηνικῶς καὶ μὲ κάποιαν κάθαρσιν τείνουσαν νά συγκαλύψῃ καὶ νά ἔξαλειψῃ τὴν ἀνηθικότητα καὶ τὴν ἀπιθανότητα συναντία τῆς πλοκῆς του. Καὶ ἡ ἀξία του, τόσῳ μικρά, ἔχοκες νά δειξῃ τὸ τάλαντον τῶν δύο πρωταγωνιστριῶν καὶ νά δώσῃ κάποιαν ἥθιστοιητικὴν ὑπόστασιν εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἥθιστοιούς.

Τὸ Ἀθῆναιον, τὸ κατ' ἔξοχὴν καλοκαιρινὸν καὶ λαϊκὸν θέατρον ἥρχισε μὲν ἔνα πρωτότυπον Ἑλληνικὸν ἔργον, τὴν «Λίνα Δράκα» τοῦ κ. Ἀμπελᾶ. Παλαιάμαχοι ἥθοτοιοι δὲ κ. Ταβουλάρης, δὲ κ. Σταυρόπουλος, δὲ κ. Λαζαρίδης, ἡ κ. Χελιμή, ενδίσκουνται ἐκεῖ. Καὶ ἀποτελοῦν ἔνα καλὸν σύνολον, μάλιστα διὰ τὰ ψυχαντικά ἔργα, ποὺ συνήθως δύδονται εἰς τοὺς θεατές τοῦ Ἀθηναίου.¹ Εχουν δῆμοις φανερόν ἔλλειψιν πρωταγωνιστούσιας. Διότι ἡ κ. Δαμιάσκου βέβαια δὲν ὁρκεῖ. — «Ως πρός τὸ ἔργον τοῦ κ. Ἀμπελᾶ ἡ κρίσις ἥπιπορεῖ νὰ είναι μᾶλλον ὄγαθη. Είναι ἐν δράμα οἰκογενειακόν, μὲν θέμα τὴν ὑπεράσπισην τῆς τιμῆς τῆς γυναικός, βασιζόμενον ἐπὶ παλαιᾶς ζακυνθινῆς δικογαραφίας. » Εχει καλὴν σκηνικὴν οἰκονομίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἐπιτυχῇ διάλογον, δχι δῆμως πρωτότυπον, δύο καλοὺς τύπους, — ἔνα Θρασιον τοκογλύφον, ποὺ τὸν διέπλασεν ὄριστα δὲ κ. Ταβουλάρης καὶ ἔνα δυπλιτούντον ἄρχοντα. » Εχει πρός τούτοις μίαν — δύο δραματικὰ σκηνάς καὶ ἐν ἀδέξια συνηρμοσμένον τέλος. » Εν συνόλῳ είναι ἀπό τὰ ἔργα, ποὺ τὰ παραπολουμένην δχι μὲ πλήξιν οἱ θεαταὶ καὶ ἀξίζει κανεὶς νὰ τὸ ίδῃ, μάλιστα διὰ τὴν ὥραιάν υπόκρισιν τοῦ κ. Ταβουλάρη.

ΑΡΕΤΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η "Εκθεσις τοῦ κ. Θωμᾶ Θωμοπούλου

ΝΕΟΣ ἀκόμα, γεμάτος φωτιά, δέτει τὴν τέχνην ὑψηλότερα ἀπὸ καθετή. Δέκα χρόνια τῷρα ἀγώνιζεται τὸν ἀχριστὸν ἀγῶνα ποὺ περιμένει τὸν καλλιτεχνῆς εἰς τὴν μικρὰν Ἑλλάδα. Καὶ δὲν λυγίζει οὕτε στιγμῆν, καὶ ἔξακολουθεῖ τὴν πάλην μὲ στῆθος θωρακισμένον ἀπὸ τὴν ἀγάπην μόνον πρὸς τὸ ὕδαινον ἰδανικόν. Ἔκ τῶν ἀπαντατῶν καὶ αὐτὸς τῆς Ἐλληνικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἔταιρες, διωργάνωσε ἔκθεσην ἴδικήν του, ὅπου μαζὶ μὲ ἄλλα πρόγονούμενα ἔργα του, ἔξεθεσε καὶ τὸ Πενθόριον Ημεδά, ποὺ στολίζει τῷρα τὸ πρῶτον πρός τὰ ἀριστερά μνημεῖον τοῦ νέου νεκροταφείου τοῦ Πειραιῶς.

Ἐπάνω εἰς βράχον τεχνητόν, μαρμάριγος τύμβος,
καὶ μὲ ἀνοιχτές φτερούγες, ἄγγελος γονατισμένος,
ἀκουμπῷ τὸ κεφάλι ἐπάνω στὰ χειρία, σταυρωμένα.

Ο κ. Θωμόπουλος ἡδέλησε γένιο ποδώση τὴν εἰκόνα τοῦ πένθους μὲ τὸ σχῆμα τοῦ ἔργου, νά δεσμεύσῃ μονιμῶς τὸν θεατὴν μὲ τὸ συνάισθμα τοῦ πόνου. Καὶ εἶναι αὐτὴ προγματικῶς ἡ πρώτη ἐντύπωσις, διὰν ἀντικρύζεις τὸ μνημεῖον, σεμνή καὶ ἀνεπίδειπτος; ἀλλ᾽ ἡ εἰκὼν σβήνει σιγά-σιγά. Ή στάσις εἶναι κουραστική. Ο λαμπός, μαξι μὲ τὴν βάσιν τοῦ κορδομοῦ, δείχνουν

μίαν ἔντασιν μυῆκην, ἡ ὅποια δὲν
δρμονίζεται μὲ τὴν ἡρεμίαν τοῦ
συναισθήματος. Τὸ ἴδιο αἰσθάνο-
μενα καὶ μὲ τὶς φτερούγες τὶς
ἀπλωμένες. Οὐ Βιταρόης, εἰς ἓνα
μνημεῖον τοῦ νεκοταφείου Ἀθη-
νῶν, ἔχει τὸν ἄγγελόν του πλαγια-
σμένον ἐπάνω εἰς τὴν πλάκα τοῦ
τύμβου. Καὶ ἔτσι ἡμπόρεσεν ὁ ἀπο-
φύγη τοὺς κινδύνους ποὺ δὲν κα-
τώρθωσε ν' ἀποφύγη δ. κ. Θωμό-
πουλος. "Ἐπειτα, ἔνα ἔργον γλυ-
πτικόν, καὶ προπάντων ὅπως εἶναι
ἔργασμένον καὶ τοποθετημένον τὸ
ἔργον ἀντό, σε καλεῖ νά τὸ κυττά-
ξης πάντοτο. Τότε, τὴν πρότην
ἐντύπωσιν τὴν ἐπιτείνει ἡ ἐντύ-
πωσις ἀπό τὰ πλάγια. Δέν ἡμπό-
ρεσε δι γλύπτης νά δώσῃ εἰς τὸ
σύνολον τὴν ἐνότητα τῆς σκέψεως
ἡ ὅποια ἔκυριαρχησε κατὰ τὴν
στιγμὴν ποὺ συνελαύσε τὴν ἰδέαν.
Ἐπῆρε πάλιν τὸν παλαιὸν δρόμον,
ἄν και, φαινομενικῶς, δείχνει κάτι
νέον ἡ σύνθεσις.

С. ΠΕΝΘΟΥΝ ΠΝΕΥΜΑ

ΘΩΜΑ · ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

στὰ μυτερά χαλίκια, τὸ αἷμα δὲ ποὺ τὰ βάφει, εἶναι εὐγενικὸν αἷμα.

Δεν καταδικάζω τον καλλιτέχνην.
Θέλω μάλιστα νά έξάρω τὸν πόθον του, τὴν προσπάθειάν του ν' ἀνοίξῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλυπτικὴν νέας ἀπόψεως. Ή μεγάλη τέχνη τοῦ Ροντέν, ἡ δύοια διμοιάζει μὲ βράχον, δύον μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα του — ὅπως μέσα ἀπὸ τὴν γῆν τὸ δένδρον — βγαίνει ἔργασμένον μὲ τέχνην θαυμαστήν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀλληλινὰ ξωντανά, καθὼς περίπου λέγει δὲ Καρριέρ, ἀπασχολεῖ τὸν Ἐλληνα τεκνίτην. Παραστρατεῖ δύομάς. Τὸν παρασύρει ἡ σκέψιμης νά κάμη κάτι νέον. Κατέχεται ἀπὸ τὴν ὕδραιαν φιλοδοξίαν που στολίζει τὰ ὄνειρα κάθε καλοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἐργάτου.

Καὶ εἶναι καλός καὶ εἰλικρινῆς ὁ κ. Θωμόπουλος.
Δὲν θέλει νὰ συνθηκολογήσῃ, νὰ υποταχθῇ εἰς τὸ
περιβάλλον. "Αν εἰς τὸν δρόμον του σχίζεται ἐπάνω

ΠΕΝΘΟΥΝ ΠΝΕΥΜΑ

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ούρανος ἡ τὸ Πνεῦμα, —ἀδιά-
δοον, —ποὺ μᾶς ἔδωκε ὁ κύριος
Ωμούτουλος, εἶναι καὶ ἔξοχὴν
ἡγένος. Οὐ Γάζης, τὸ Πενθοῦν
Ιενδόν τον, τοῦ ζωγραφίζει μὲν
δανικότητα μοναδικήν. Εγγεική
τονεύμενή ἐμφράφια πού ποτε δέν
ήνη λησμανεῖς. Τὰ χέρια, ἐπίσης
τονεύμενά, πού περισσότερον ἀπό
ἄλλα μέρη τοῦ σώματος είναι
τιμθρώπινα, καὶ αὐτά ἀκόμη σὲ
άμμονυν νὰ λανθανῆς τὸν γῆγον
σύνον καὶ ἀποτελοῦν στοιχεῖον
τηναφαίρετον ἀπὸ τὴν πνευματι-
στήτητα τῆς εἰκόνος. Πισως τὸ
μάρμαρον νὰ παρουσιάζῃ περισ-
τεροφας δυσκολίας. Τὸ ἀναγνω-
ρίζει. „Ἐπειτα ἔχω πεποιθησι-
μένης τὸ τάλαντον τοῦ τόσον συμ-
παστοῦς γλύπτου. Γι' αὐτὸν ἔγραψα
μὲν αὐστηρότητα. Αγαθός

διὰ κανένα καλλιτέχνην, ἀπὸ τὸν ὅποῖν τίποτε νὰ μὴν περιμένω, θά σιωπῶσα. Τώρα γράφω ἔτοι διὰ νὰ προσέξῃ δὲ κόσμος περισσότερον εἰς τὸν γεμάτον ζωὴν καὶ μέλλον ἐγγάτην τοῦ μαρμάρου.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ

Μία ἡλητικὴ συναντία

ΥΠΟ ουνθήκας ὅχι πολὺ εύνοϊκάς καὶ μὲ οὐρεοβολικὴν βίαιαν, ἡ ὁποία εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἐπικινδυνος ἀντίταλος πάσης ἐπιτυχίας, διωγμανῶθη ἐσχάτως ὑπὸ τῆς ἡλητικῆς παροικίας τοῦ Βερολίνου μᾶς καλλιτεχνῶν ἐσπεριῶν σκοπὸν ἔχουσα πρόδοτον μὲν τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων εἰς μίαν γητσίων ἡλητικὴν βραδυάν ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους, καὶ δεῦτερον τὴν παρουσίασιν εἰς εὐρύτερον κύκλον μᾶς διακερμένης ἡληγίνιδος, ἐπὶ ἀφανείᾳ δρεπούσης δάφνας ἀπὸ διετίας εἰς μίαν γερμανικὴν μεγαλούπολιν, τὴν Δορτμούνδην.

Εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς τὸ Λονδίνον δὲν εἶναι ἀσυνήθεις αἱ ἡλητικαὶ συναυλίαι καὶ καλλιτεχνικαὶ ἐστεριδες. Κάθε χειμῶνα διοργανοῦνται τοιαῦται πότε διὰ τὸν ἓνα καὶ πότε διὰ τὸν ἄλλον λόγον, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι προσφορώτερον ἐκεῖ εἰς τοιούτου εἰδους συναθροίσεις. Ἐδῶ ὅμως τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Ὅχι μόνον ἀσυνήθεις εἶναι, ἀλλὰ κάτι κυριολεκτικῶς πρωτοφανές,

ΕΛΕΝΗ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗ ΩΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ (ΦΛΟΥΕΤ)

ἀρφ' οὖς ἡ περὶ ἵξ ὁ λόγος ἐλληνικὴ ἐσπερίς εἶναι ἡ πρώτη διδομένη ἐν Γερμανίᾳ. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀκριβῶς πρέπει νὰ ἔξαφθῇ ἀκόμη περισσότερον ἡ λαμπρὰ ἐπιτυχία τῆς ἐσπερίδος, ὀφειλομένη εἰς τὴν σύμπραξην τῆς δεσποινίδος Ἐλένης Στυλιανίδου, τῆς γηνικοῦ παροικίας τοῦ Βερολίνου καλλιτέχνιδος, ἡ ὁποία τιμῆ τὸ ἡλητικὸν ὄνομα εἰς τὴν χώραν αὐτῆν, δόπιν δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ διακριθῇ ἔνας ἔνευς μάλιστα ἰσχυρᾶς προστασίας.

Ἡ δεσποινὶς Στυλιανίδου ἐψαλλει μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας διάφορα ἐκλεκτὰ φύματα νευτέρων μουσικῶν, καλλιτεχνὶ καὶ γερμανιστὶ. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν προτισταμένων ἐψαλτεῖ εἰς τὸ κατακόρυφον ὅταν ἥρχισε νὰ φάλλῃ τὰ ὀραῖα δημοτικά μας φύματα ἀπὸ τὰ ὄποια κατεγορηθῆσαν καὶ αὐτοὶ οἱ γερμανοὶ κριτικοὶ, μολονότι τὰ ἥκουσον διὰ πρώτην φοράν. Ίδουν πῶς ἐκφράζει τὰς ἐντυπώσεις του ὁ εἰδικὸς συνεργάτης τῆς «Ἐφημερίδος Φός»:

«Ἡ καλλιτέχνης ἐψαλλει μεταξὺ ἄλλων καὶ γερμανικὰ φύματα τοῦ Γένεσεν καὶ τοῦ Στράους μετὰ λαμπρᾶς ἐπιτυχίας, διὰ δὲ τῆς ἔξαισιας ἀπαγγελίας τῶν ἡλητικῶν δημοτικῶν φύματάν συμπαρέσυρε τοὺς ἀκροατὰς εἰς θυλλώδεις ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπιδοκιμασίας. Τὰ φύματα τούτα ὀνάγονται, ὡς μὲ βεβαιοὶ δὲ κ. Κλέων Ραγκαβῆς, μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκικῆς δουλείας. Ἔγω δὲν εἴμαι δυστυχῶς τὸσον σοφός, ώστε νὰ παρδοχῶ τὰς δεούσας περὶ νεοελληνικῆς μουσικῆς πληροφορίας. Οὐχ ἡτον ὅμως ὀφείλω νὰ ὀμολογήσω διὰ ἥκουσον τοῦρεθέβανον πάσαν προσδόκιαν. Ἡσαν μελφόδια ὄλως ἔξαιρετικοῦ θελγήτρου, συγγενεῖς πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν νοτιοανατολικῶν ἐθνικοτήτων τῆς Εὐρώπης ὡς πρός τε τὸν ψυμόν καὶ τὸ μέλος. Μᾶς ὑπενθύμιζον πότε τὰ βοσνιακά ἀλικά φύματα, τὰ ὄποια μᾶς ἀπεκάλυψαν αἱ διοργανώσεις τοῦ Ιουλίου Μαγιστρού, πότε τὰς φαμφόδιας τῶν Οὐγγρων ἀθιγγάνων καὶ πότε τὴν γείτονα ἀνατολῆγην — τὸσον παραδόξως θελκτικὰ ἥσαν τὰ μέλη ταῦτα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὀφείλομεν εὐγνωμούσιν πρὸς τὴν δεσποινίδα Στυλιανίδου διὰ τὴν ἀσυνήθως ἀπολαυστικῆν ἐσπερίαν».

Ἡ δεσποινὶς Στυλιανίδου, κατάγεται ἐκ Σάμου καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδάς της ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν Παρισίοις, διόπιν προσεκλήθη ἀμέσως εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον τῆς Λορμπουνδῆς, καίτερο ἀγνοούσα τότε ἐντελῶς τὴν γερμανικήν. Οὐχ ἡτον διεκρίθη τάχιστα εἰς πρότιους φόλους καὶ σῆμερον εἶναι ἡ ἀγαπημένη Καρομεν καὶ Μινιόν τοῦ κοινοῦ Δορτμούνδης. Μετὰ τὴν προσεκή λῆξιν τοῦ τριτοῦ συμβολαίου μετὰ τὴν διευθύνσεως τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως ταύτης, ἡ δεσποινὶς Στυλιανίδους θὰ ἀληθῆ πιθανώτατα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σκηνὰς τοῦ Βερολίνου. Άλι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον γενόμεναι ἐνέργειαι εὐρίσκονται ἡδη εἰς λίαν εὐχάριστον σημεῖον.

B.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΕΝ Ἐρετρίᾳ ἀνεσκάφη τὸ ΝΑ ἡμίσυον τοῦ πρό τινων ἐτῶν ἀνακαλυφθέντος ναοῦ τοῦ Δαφνητόρου Ἀπόλλωνος, εὑρέθησαν δὲ καὶ ἐνταῦθα κατέρεω τῶν θεμελίων τοῦ σωζομένου ἐν ἐρειπίοις μεγάλου ναοῦ, δότις φαίνεται ὅτι φωδομήθη ὑπὸ τῷ Ἐρετρέων περὶ τὸ τέλος τῆς 5 ἐκατονταετηρίδος, λείφαντα τοῦ ἀρχαιοτέρου ὑπὸ τὸν Περσῶν πυρποληθέντος ναοῦ, δηλαδὴ οἱ βάσεις τῶν κιονών, αἵτινες ἐν τῷ ἐστωτερικῷ αὐτοῦ ἐπεβάσταξον τὴν στέγην ἐν τῷ μέσῳ κατὰ μῆκος ἴδρυμέναι, καὶ πρὸς τούτοις τημπατα τῶν τοίχων αὐτοῦ. Ἐτὶ βαθύτερον εὑρέθησαν ἐντὸς στρώματος πλήρους ὑπὸ ποίοιον ἡ χρονολογία διμετέται διὰ τῶν εὐρίσκομένων γεωμετρικῶν ἀγγείων καὶ αἰγυπτιακῶν σκαραβαῖσιν.

Ἐξακολούθουν πρὸς τούτοις αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ ἐπὶ τῆς ΝΑ πλευρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως Ἐρετρίας, πρὸς

σφέντονται διάφορα μικρὰ κτίρια, ἐβεβαιώθη δὲ δῆτι ἐν τούτων, ἀνασκαφέν ἡδη πρότερον, ἡτο ναὸς τῆς Κόρης, διότι ἐν αὐτῷ εὑρέθησαν πλεῖστα πήλινα κολεός καὶ μία μαρμαρίνη πλάκη φέρουσα τὴν ἀφειωτικὴν ἐπιγραφὴν «Πανούσα Κόρη». K.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ο κ. Πολέμης ἔγραψε εἰς στίχους νέον δρᾶμα «Ο Βασιλῆς Αντίλιας», διόπιν διότι εἶς τὴν «Νέαν Σκηνῆν», Ἡ ἀπόθεσις εἶναι παρομένη ἀπὸ τὴν γνωστὴν πορόδοσιν. Ὁ γυνὸς τοῦ Βασιλῆα τοῦ Τοίκαρδου ἡταν γραμμένο ἀπὸ τὸν Μοίρες νὰ μὴν ἰδῇ τὸν «Ἄλιο, γιατὶ θὰ πεθάνη». Ὁ πατέρας προσεπάθησε νὰ σώσῃ τὸ παιδί του, μὲ τὸ νὰ τὸ κρατῇ πάντα μειούμενο μέσα στὸ κάστρο του, καὶ μονάχα τὴν νύχτα νὰ τ' ἀφίνη νὰ γνωρίσῃ τὴ ζωὴ. Ἀγάπησε ὁ γυνὸς τὴν κυρά - Ρήνη. Καὶ μιὰ φορὰ ποὺ ἡ ἀγάπη τὸν κράτησε κοντά τῆς δόλη τη νύχτα ὡς τὸ πρωΐ, τὸν εἰδεῖς Ἡλίος κ' ἐμαρμώσωσε.

ΑΠΕΘΑΝΕΝ εἰς τὸ Παρίσι διοικητὴς καὶ θεατρικὸς συγγραφεὺς Ιούλιος Ρενάρ. Ἡτο νέος ἀκόμη, 46 ἐτῶν. Γεννηθεῖς εἰς τὸ Chalons ἀπὸ πτωχὴν οἰκογένειαν, προετοιμασθεῖς διὰ νὰ γίνῃ μηχανικός, ἐμπορικὸς ὑπάλληλος εἰς τὴν πρωτηνή του νεοτέρη, ἐπέτυχε κάπως ὀργάνη τὴν φιλολογίαν του ἀναγνώρισιν. Καὶ ποτὲ δέν ἀπέτησε τὴν μεγάλην δημοτικότητα, μολονότι ἀναγνωρίζεται ὡς ἔνας ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοτέρους τῆς γαλλικῆς φιλολογίας. Ἐδημοσίευσε πολλά, μεταξὺ τῶν διοίνων αἱ «Φυσικαὶ Ιστορίαι», τὰ «Βουκολικά» του, οἱ «Φίλιπποι», ή «Θρηνούσα» καὶ ἡ «Κοκκινότριχα», ποὺ ἐπαίχθη κ' ἐδῶ, θεωρεῖται δὲ ὡς τὸ καλύτερον ἔργον του. Πρὸ δύο ἐτῶν ἔγινε μέλος τῆς Ακαδημίας Γκογκούν καὶ τὸν περασμένον χειμῶνα τὸ θέατρον Οντεδὸν ἥρχισε τὰς παραστάσεις του μὲ τὴν «Θρηνούσαν» τοῦ Ρενάρ. Δέν ἡταν ἀπὸ τοὺς δούσητοιούσαν σκοπευτικὴν δραχμῶν 10,000, εἰς τὸν δευτερεύοντα δραχ., 2,000 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 1000. Εἰς δὲ τὴν ἀριστεύοντα σκοπευτικὴν δραχμῶν 5,000, εἰς τὴν τριτεύοντα ἔκ δραχ., 2,000 καὶ εἰς τὴν τριτεύοντα δραχ., 1000. Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Ἐλευθερίων» μπονέμεται ἐπαθλὸν χρηματικὸν δραχμῶν 10,000, εἰς τὸν δευτερεύοντα δραχ., 2,000 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 1000. Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Ἐλευθερίων» μπονέμεται ἐπαθλὸν χρηματικὸν δραχμῶν 5,000, εἰς τὴν τριτεύοντα δραχ., 2,000 καὶ εἰς τὴν τριτεύοντα δραχ., 1000.

ΑΠΕΘΑΝΕ ὁ Ροβέρτος Κώδη πρὸ δύλιγων ἡμερῶν, εἰς τὸ Βάδεν-Βάδεν. Ὁ θάνατός του κρίνεται γενικῶς μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀπωλείας τῆς παγκοσμίου ἐπιστήμης. Ἐάν ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀντιφθισικοῦ δρροῦ ἐσκιάσει κατά τι τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος, παραμένουν δόμη, κτημάτων παντοτεινὸν τῆς ἐπιστήμης αἱ πολλαπλαῖς βακτηριδιολογικαὶ ἐργασίαι του, τῶν δοπιών τὴν σημασίαν δὲν δύναται κάνεις νὰ παριδη. Ὁ Ροβέρτος Κώδη ἐγεννήθη τὸ 1843 καὶ ἥρχισε τὰς ιατρικὰς του σπουδάς εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἐπιδοθεῖς μὲ πάδος εἰς τὰς ἐρεύνας, αἱ δόπαις ἐπειλεύσαν μὲ τὴν ζωὴν του. Ἐγκατεστημένος ἀκόμη εἰς τὸ τρίμηνην τῶν ἐργασιῶν του ἐπειστημονικὸν κόσμον. Μόνος καὶ μὲ πεντηράτα μέσα εἰχεν δάχισε τὰς ἀξιοσημειώτωνς βακτηριοδολιγικάς του ἐργασίας ἐπὶ τῆς σημαντικαίς καὶ τοῦ ἀνθρακού. Ἀπὸ τοῦ 1872, μέχρι τοῦ 1880 τὰς ἐξηκολουθήσεις, χωρὶς διακοπήν, μὲ τὴν χαρακτηριστικήν του ἀφοσίωσιν. Τὸ 1880 ἐκλήθη ὡς ὑγειονομικὸς σύμβουλος εἰς τὸ Βερολίνον, διόπιν μετερρρύθμισεν ἐντελῶς τὰς μεθόδους τῶν ἀπολυμάτων καὶ κατά τὸ δέκατονταί τοῦ 1881 ἐκαμε σπουδαιοτάτην σχετικὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὸ διεθνές Σύνεδρον τῆς Ιατρικῆς. Ο μέγας Παστέρος ἀφοῦ τὸν ἥκουσεν, εἶπε.

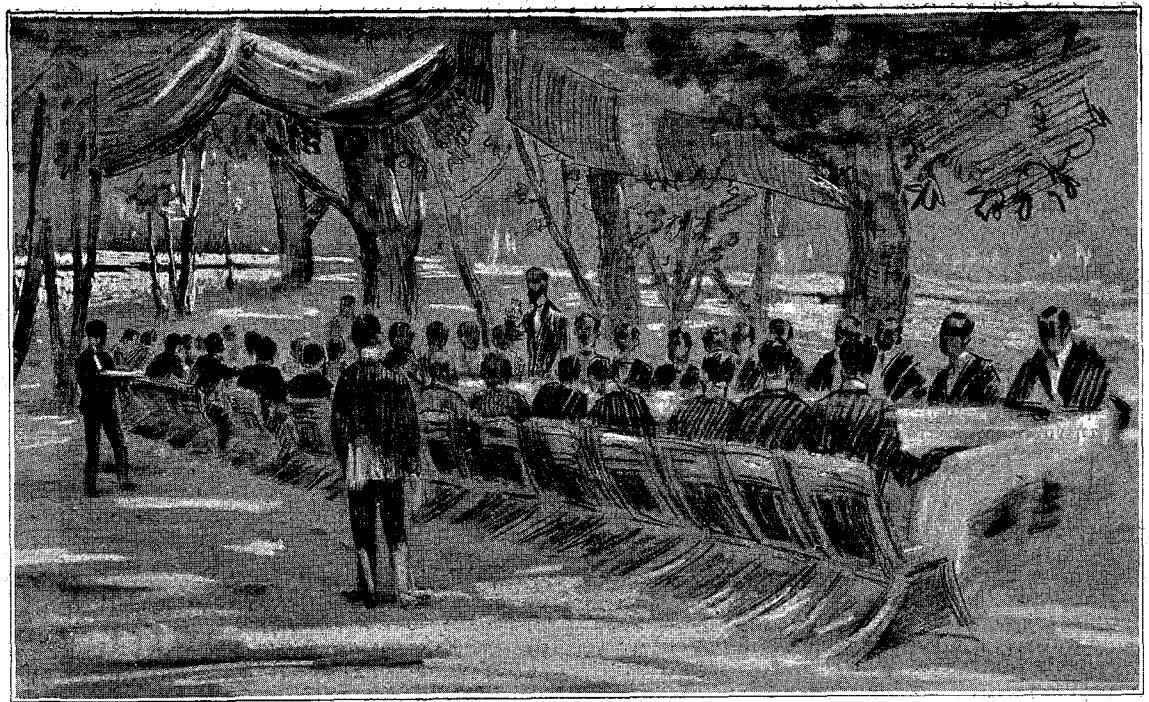
— Μᾶς φέρει μεγάλας προόδους.
— Επηκολούθησαν κατόπιν αἱ ἐργασίαι του ἐπὶ τοῦ

ἀντιφθισικοῦ δρροῦ καὶ τῆς ἀντιφθισικής της φυματιώσεως καὶ τέλος τῆς χολέας. Τεσσαρακοντούπτης μόλις ἐλαβεῖν ποτέ την ἀφειωτικὴν ἐπιγραφὴν «Πανούσα Κόρη». K.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ τῶν σκοπευτικῶν ἀγώνων «Ἐλευθερία» ὁποὺ θὰ γίνονται πλησίον τῶν Πατρῶν τὰς 27 Ιουνίου 1910. Τὰ «Ἐλευθερία» λέγεται ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Υπουργείου τῆς Παιδείας ἡ σταλεῖσα εἰς τοὺς ἐπιθεωρηταῖς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, «δέν εἶναι ἀγάνωσια πρωσιόσμενον διὰ τοὺς διλήγοντας φιλάδηλφους, ὅπλα εἰναι ἀγάνωσιν τῶν πατριωτικῶν οἰκισμῶν, ἀγάνωσιν λαϊκούς λαϊκούς σκοπούντες νὰ παρασκευάσωσιν ὡς πλείστους ἀξίους σκοπευτὰς καὶ συνεπώς νὰ καταρτίσωσι πικνάς φάλαγγας ὑπερασπιστῶν τῆς πατριωτικῆς ἀποδοχῆς».

Εἰς τὰ «Ἐλευθερία» μετέχουσι μόνον «Ἐλληνες, καὶ ἀνάτατον δροῖον 30 ἐτῶν συμπληρωμένων. Ὁπλον τὸ δέν κρήσει στρατιωτικὸν τουφέκιον. Οἱ ἐφετεῖνοι ἀγώνες ἀντί τοῦ ὅπλου Μάνλιχερ, θὰ γείνουν μὲ Γκραφ. Τὸ πονηρογενέτον τῶν Στρατιωτικῶν ἐχοργήσεις περὶ τὰ 200.

Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Ἐλευθερίων» μπονέμεται ἐπαθλὸν χρηματικὸν δραχμῶν 10,000, εἰς τὸν δευτερεύοντα πρωταθλητὸν δραχ., 2,000 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 1,000. Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Φίλιπποι» τὰς 2,000, εἰς τὸν δευτερεύοντα πρωταθλητὸν δραχ., 1,000 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 500. Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Θρηνούσα» τὰς 1,000, εἰς τὸν δευτερεύοντα πρωταθλητὸν δραχ., 500 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 250. Εἰς τὸν πρωταθλητὸν τῶν «Κοκκινότριχα» τὰς 500, εἰς τὸν δευτερεύοντα πρωταθλητὸν δραχ., 250 καὶ εἰς τὸν τριτεύοντα δραχ., 100. Εἰς τὸν

Τὸ γεῦμα τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν. — Σκίτσο Γ. ΡΟΪΔΟΥ

συναυλίας μὲ τὸ βραβευμένον πρόγραμμα. Ἡ ἐκτέλεσις τελεία. Ἡ Μανδολινάτα ἔχειροκροτήθη ἐνθουσιασμῶς. Ὁ κ. Λάβδας, ἀξίζει υερμότατα συγχαρητήρια.

Χέρι ἀσεβές πρὸς τὴν τέχνην, ἔχυσε ἐπάνω εἰς τὸν «Ἐύλοθραύστην» τοῦ Φιλιππότη κόχκινον χρῶμα. Ὁ Δῆμος προσπαθεῖ μὲ διάφορα μέσα να διορθώσῃ τὸ κακόν.

Οἱ Ἀθηναῖοι καλλιτέχναι παρητήθησαν ἀπὸ τὴν Καλλιτεχνὴν Ἐταιρείαν καὶ ἐσύστησαν τὸν «Σύνδεσμον Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν». Πρόσδος ἔξελέγη ὁ κ. Γ. Ιακωβίδης, ἀντιπρόσδος ὁ κ. Γ. Ροΐδος, γενικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Ἀλ. Φιλαδελφεύς, εἰδικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Γοηγούρας καὶ ταμίας ὁ κ. Ε. Ιωαννίδης. Ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία παρακολούθει μὲ ἀγάπην τὸ ἔργον των.

Ο Σύνδεσμος Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν περιλαμβάνων διὰ τὰ στοιχεῖα τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκτὸς ἑνὸς νομίζει, ποὺ πρέπει νὰ προσέλθῃ καὶ αὐτός, θὰ βαδίσῃ ἐμπρὸς μὲ σύμπνοιαν πρὸς τὸν ὑψηλόν του σκοπόν.

Ο Σύνδεσμος ἔδωκε προχθές Κυριακὴν τὴν πρώτην ἑορτήν του μὲ ὥραινον ἔξοχικὸν γεῦμα εἰς τὴν Κηφισιάν. Χορὸς τῶν νέων καλλιτεχνῶν μας ἐτραγούδησε μὲ συνοδείαν κυθάρας. Τὸ τραγοῦδι τοῦ νέου γλύπτου κ. Τόμιπρου γλυκύτατον ἐνθουσίασε δλους. Ἐπειτα ἔχόρευσαν καὶ τὸν συντόν. Ὁ κ. Ζάχος, ὅχι μόνον σοφαρὸς καλλιτέχνης ἀλλὰ καὶ λεβέντης κορυφαῖος τοῦ χοροῦ.

Ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ρώμης, ἡ δοπία εἶχεν ἐκλεγῆ ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας

παρητήθη καὶ ἔξελέγη νέα ἐκ τῶν κ. Ἰακωβίδη, Ζάχου, Γερανιώτη, Ροΐδου, Σώχου.

Ἐντὸς τῆς ἐργομένης ἐβδομάδος δίδεται εἰς τὸ «Βαριετέ» τὸ τριταρκόν δράμα τοῦ συνεργάτου μας κ. Χρ. Θ. Δαραλέξη «Ιόνη».

Εἰς τὸ παρισινὸν θέατρον τῶν Τεχνῶν ἐπαίχθη «ἡ Νέα Τουρκία» δράμα τοῦ φίλου ποιητοῦ κ. Ε. Ἀθανασιάδη ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν Γάλλον συγγραφέα Ἀλφέρδον Πουαξά. Τὸ ἔργον ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἄργια τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀγάπης, Ἐμερσον, μετάφρασις Θ. Χ. Φλωρᾶ. Τυπογρ. ὀδελφῶν Γεράσδων Κωνσταντινούπολις φρ. 12.

Τὸ Σκενοφυλάκιον καὶ ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Πάτρων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13^{ου} αἰῶνος, Ch-Diehl μετάφρασις Σταύρου Τηλιάκου. Ἀθῆναι, τυπογραφεῖον Α. Δεληγιάνη.

Ἐμμετρα καὶ Πεξά, Τυμφρηστοῦ. Κωνσταντινούπολις τυπ. Κορομηλᾶ, σελ. 272 γρόσια 15.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος εἰς σύστημα, ἐρμηνευομένη ὑπὸ Τιώννου Ὀλυμπίου δ. φ. τέως γυμνασίαρχου Μιτυλήνης. Τόμος Α'. Μιτυλήνη, τυπ. Μ. Νικολαΐδου, σελ. 624, φρ. 12. Διὰ τοὺς συνδομητὰς τῶν «Παναθηναίων» φρ. 10.

Mafarka le Futuriste par F. T. Marinetti, Roman Africain. Paris E. Sansot a C° f. 3.50.